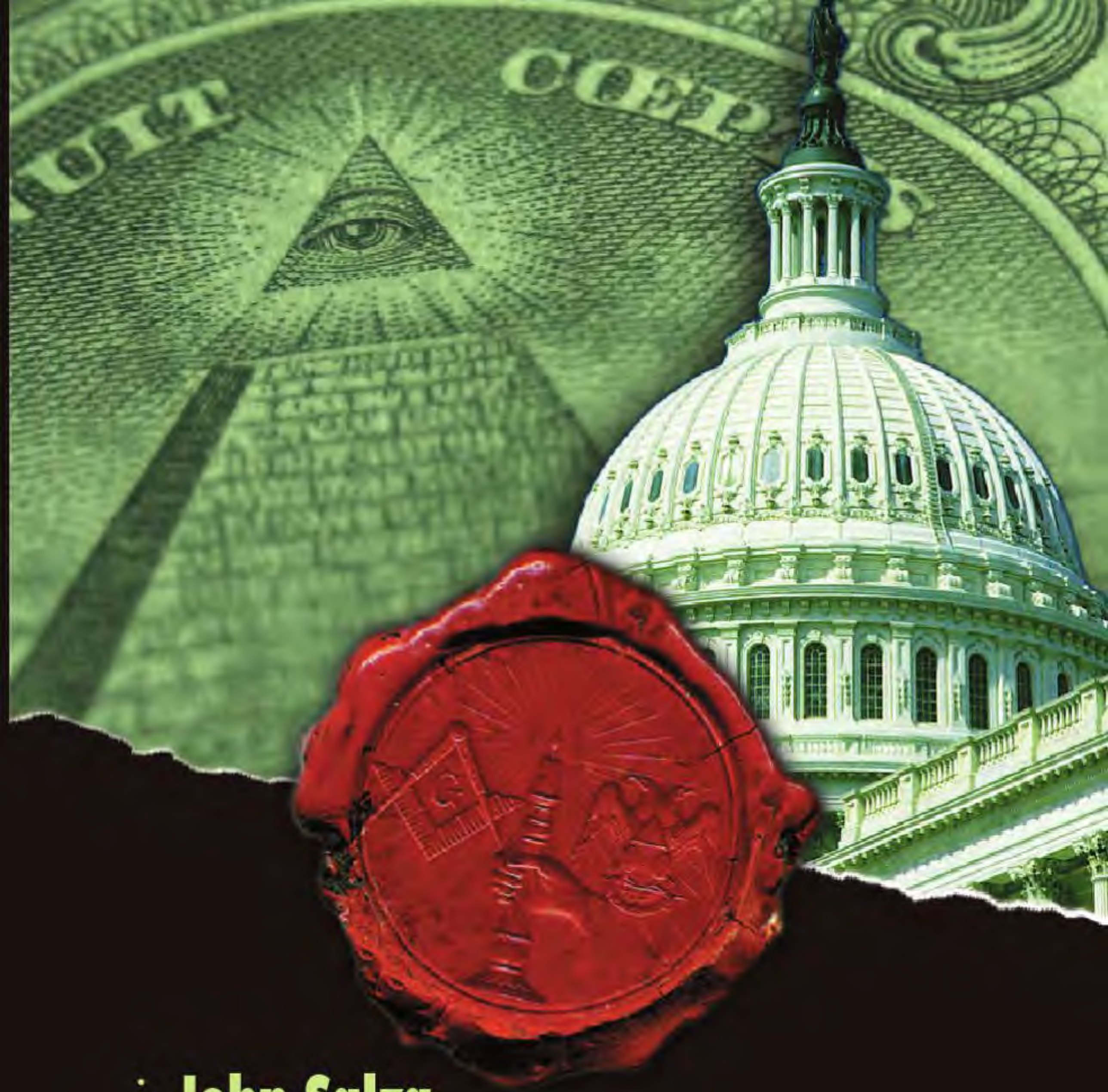

John Salza

MASONSTVO BEZ MASKE

Bivši mason razotkriva tajne slobodnoga zidarstva

VERBUM

John Salza

MASONSTVO BEZ MASKE

Biblioteka:

TEMPUS

17.

Uredmik:

mr. sc. Petar Balta

Za nakladnika:

Miro Radalj

John Salza

MASONSTVO BEZ MASKE

Bivši mason razotkriva
tajne slobodnoga zidarstva

VERBUM
Split, 2009.

Naslov izvornika:
John Salza, *Masonry Unmasked.*
An Insider Reveals the Secrets of the Lodge

Copyright © 2006 by John Salza, Our Sunday Visitor, Inc.
© Copyright za hrvatsko izdanje: Verbum, Split, 2009.

Izvršna urednica: Ljiljana Jurinović, prof.

Sva prava pridržana. Nijedan se dio ove knjige ne smije umnožavati, fotokopirati, reproducirati ni prenositi u bilo kakvu obliku (elektronički, mehanički i sl.) bez prethodne pisane suglasnosti nakladnika.

Prijevod: Aleksandra Marija Chwalowsky, prof.

Lektura: Anđa Jakovljević, prof.

CIP - Katalogizacija u publikaciji
SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA U SPLITU

UDK 061.236.6

SALZA, John
Masonstvo bez maske : bivši mason razotkriva tajne slobodnoga zidarstva / John Salza ; <prijevod Aleksandra Marija Chwalowsky>. - Split : Verbum, 2009. - (Biblioteka Tempus ; 17)

Prijevod djela: Masonry unmasked. - Bibliografija.

ISBN 978-953-235-190-3

130414004

JOHNU SALZI, MOME DJEDU:

Dok si bio ovdje, poznavao si i živio Istinu.
Sada Onoga koji je Istina promatraš za svu vječnost.
Tvoje me molitve s neba nadahnjuju i podupiru.
Hvala ti za tvoje svjedočanstvo i tvoju ljubav.

Predgovor

Među vjernicima – kako laicima, tako i posvećenim osobama – vlada poprilična pomutnja glede statusa vjernika/katolika, odnosno kršćanina i članstva u masonskim ložama, tj. u slobodnome zidarstvu. U Sjedinjenim se Američkim Državama tako masonska loža doživljava tek kao "momački klub", gdje muškarci vrše beznačajne obrede, uče tajne načine rukovanja te se bave prikupljanjem sredstava. Tako se čini kako se ova organizacija ne razlikuje puno od Lions Cluba ili Kolumbovih vitezova. Američke se lože u posljednje vrijeme nisu bavile nikakvim protukatoličkim planovima koji bi za cilj imali potkopavanje Crkve, kao što je to slučaj s njihovim europskim i latinoameričkim kolegama. Zbog čega onda Katolička Crkva osuđuje slobodno zidarstvo? Zašto se i svaka druga kršćanska Crkva, koja je ozbiljno ispitala učenja slobodnoga zidarstva, protivi članstvu u masonskoj loži?

Ova knjiga donosi odgovore na navedena pitanja, razmatrajući religijski i moralni nauk američkoga slobodnog zidarstva u svjetlu kršćanstva općenito i katoličke vjere napose. Unatoč izjavi Crkve kako su masonska načela nepomirljiva s katoličkim naukom, mnogi još uvijek vjeruju kako se Crkva više ne protivi slobodnome zidarstvu te i dalje postoje katolici i kršćani koji u dobroj vjeri pristupaju Loži. Oni koji su svjesni protivljenja Crkve često ne razumiju o kojim je to vjerskim i moralnim pitanjima ovdje točno riječ te kao takvi ne mogu biti od pomoći onima koji traže odgovore. Dok sam još bio mason i kada sam počeo premišljati oko svojega članstva u Loži, teškom sam mukom pokušavao naći nekoga tko bi mi mogao objasniti zašto se Crkva protivi masonstvu.

Upravo me potreba za jednim takvim izvorom informacija potaknula na pisanje ove knjige.

Dok je temeljno naučavanje slobodnoga zidarstva posvuda isto, ova se knjiga usmjerava prvenstveno na američko slobodno zidarstvo. Po najnovijim procjenama te organizacije, u SAD-u ima više slobodnih zidara (oko četiri milijuna od ukupno šest milijuna masona koliko ih ima u svijetu) i masonskih organizacija negoli u bilo kojoj drugoj zemlji. Tako američko slobodno zidarstvo tvori većinu onoga svjetskog te je kao takvo odličan temelj za naše proučavanje. Nadalje, nakon što sam proveo brojne sate proučavajući, osobno vršeći te poučavajući masonski obred, raspolažem znanjem iz prve ruke, kada je riječ o doktrinama i praksama američkih masonskih loža.

Svoje sam razmatranje ograničio na prva tri stupnja američkoga slobodnog zidarstva, koji se dodjeljuju u svim masonskim ložama SAD-a. Nisam u pojedinosti razmatrao više masonske stupnjeve (poput onih koji se dodjeljuju u okviru Škotskoga ili Yorkškoga obreda), budući da većina američkih masona ne prima te stupnjeve te stoga njihovo poznavanje nije ključno za shvaćanje nespojivosti masonstva s kršćanskom vjerom. Umjesto toga, žarište sam usmjerio k temeljima: onome što svaki američki mason uči u svojoj loži. Ova knjiga razmatra i urotničku narav slobodnoga zidarstva te način na koji su njegovi napori doprinijeli uklanjanju judeokršćanskih načela iz naših javnih škola.

O slobodnome su zidarstvu napisane brojne knjige, no ni jednu od njih, po mojemu saznanju, nije napisao katolik koji je napustio Ložu. Ovoj sam temi pristupio s katoličkoga stajališta, iako se razlozi zbog kojih Katolička Crkva osuđuje masonstvo poklapaju s onima drugih kršćanskih denominacija. Mojoj bi nekatoličkoj braći i sestrama u Kristu podatci u ovoj knjizi stoga također trebali biti od koristi.

Na pisanje ove knjige potakli su me brojni ljudi čiji su se životi našli pod utjecajem slobodnoga zidarstva. Među njima su članovi obitelji čiji su muževi, očevi i braća pripadnici Lože; svećenici i pastori koji nastoje shvatiti ovo pitanje, pa čak i masoni koji preispituju svoju pripadnost Loži. Iako mi nije želja uvrijediti moju negdašnju braću iz lože, ova će knjiga zacijelo neke među njima razljutiti. Siguran sam kako se njihova reakcija ne će temeljiti na netočnostima moga izlaganja, već na činjenici kako sam obećao – bolje rečeno, bio zaveden na obećanje – kako ću te stvari zadržati u tajnosti. No, svaki bi pošteni mason morao priznati kako je najveća tajna slobodnoga zidarstva zapravo ta kako tajna nema. Većina informacija što ih donosi ova knjiga dostupna je u knjižnicama, knjižarama, kao i Velikim ložama diljem zemlje.

Duboko sam zahvalan za molitve i pomoć brojnih ljudi koji su bili dijelom moga putovanja iz slobodnoga zidarstva. Posebno bih želio zahvaliti Colinu Donovanu, STL, što mi je pristupio dok sam još bio mason. Naši su me razgovori potaknuli na dublje preispitivanje moje vjere. Zahvaljujem i bivšemu masonu Duaneu Washumu, što mi je bio od pomoći prilikom poteškoća vezanih uz prekidanje spona s Ložom te što mi je pomogao sabrati i pregledati brojne masonske autoritete navedene u ovoj knjizi. Zahvaljujem ocu Danu Shermanu na zajedničkim molitvama i razgovorima dok sam se još borio s masonstvom. Zahvaljujem na potpori i informacijama Ginu Fazzariju, Joeu Calarcu, Tomu Gloriosu i Danu Maurini, također bivšim masonima i mojoj braći u Kristu. Naposljetku želim zahvaliti o. Paulu Grizzelle-Reidu, SCJ, mome dragom prijatelju, što me potaknuo na dovršenje ovoga projekta.

John Salza
23. travnja 2006.
Nedjelja Božanskoga Milosrđa

Želimo da vaše pravilo prije svega bude
strgnuti krinku slobodnoga zidarstva
i prikazati ga u istinskome svjetlu.

Papa Leon XIII.

1.
MOJE MASONSKE VJERODAJNICE

Iniciran sam kao početni masonski naučnik (šegrt) u ložu James M. Hayes br. 331 u državi Wisconsin 24. lipnja 1996. na blagdan Svetoga Ivana Krstitelja, moga zaštitnika. Uzdignut sam na stupanj pomoćnika 16. rujna 1996. dok sam masonski majstor (meštar) postao 14. listopada 1996. Dana 2. studenoga 1996. postao sam mason 32. stupnja po Škotskome obredu. Dana 7. prosinca nastavio sam svoje masonsko putovanje postavši članom Ancient Arabic Order of Nobles of the Mystic Shrine ("Shriners"; Drevni Arapski Red Plemića Mističnog Hrama). Primio sam i dodatno članstvo u ložu Nathan Hole br. 350, gdje sam postao časnik lože.

Iduće tri godine slobodno je zidarstvo bilo jednom od najvažnijih stvari u mome životu. Istinski sam volio tu organizaciju i gotovo sve svoje raspoloživo vrijeme posvećivao unaprjeđenju njezinih ciljeva. Moja je uključenost poprimala brojne oblike, ali se prvenstveno odnosila na poučavanje masonskoga obreda i dodjeljivanje triju masonskih stupnjeva. Moja mi je Velika loža dodijelila Karticu stručnosti unutar godine dana od inicijacije – brže no ikome u povijesti Wisconsina. Kartica stručnosti rijetka je vjerodajnica koja se daje masonima kadrima napamet točno izvesti sve vidove triju simboličnih stupnjeva slobodnoga zidarstva. To znači napamet naučiti nekoliko stotina stranica masonskih pouka, dužnosti i zahtijevanih tjelesnih kretanja ložom ("rad štapa i poda"). Ta vjerodajnica nositelja ovlašćuje i za poučavanje kako ispravno primjenjivati određene masonske stupnjeve.

Nebrojene sam sate proveo svladavajući masonski obred – učeći napamet, poučavajući, dodjeljujući stupnjeve te sudjelujući u raznim školama pouke i natjecanjima među stupnjevima. Bio sam ujedno odgovoran i za provođenje brojnih revizija masonskoga obreda naše jurisdikcije. U svojoj sam loži bio mlađi đakon, stariji đakon i mlađi nadzornik dok sam 2000. trebao biti izabran za uvaženoga majstora. Ujedno sam obavljao značajne uloge u Škotskome obredu i u Shrineu.

Uistinu sam uživao u intelektualnome izazovu usvajanja napamet složenih lekcija, usavršavanju njihova iznošenja te dodjeljivanju stupnjeva kandidatima pred mojom masonskom braćom. Ta me nadasve poticajna vježba, za koju sam primio veliko priznanje, podsjetila na osjećaj zajedništva koji se obično vezuje uz skupne športove. Priznajem, međutim, kako sam kod vlastite inicijacije u masonstvo imao duhovnih dvojba. Imena kojima se nazivalo Boga, molitve, zakletve i česta pozivanja na vječni život uvelike su me zbunjivali. No, dvojbe su se raspršile kako sam se sve više odušev-ljavao obredima, tajnovitošću, povlasticama, kontroverzama, poviješću, jedinstvenim bratskim vezama, kao i ostalom masonskom pompom te popratnim okolnostima. Moj je ego preuzeo vodstvo: kako sam napredovao u masonskim vještinama, moje su se duhovne dvojbe smanjivale. Imao sam velike planove za masonstvo, kao što je i ono imalo velike planove za mene.

Povremeno bih naišao na kakvu protumasonsku *web* stranicu ili članak, ali bih takve napade spremno pripisao vjerskome fanatizmu. Takve sam ljude smatrao netolerantnima, sklonima olaku osuđivanju drugih i zlobnima te nisam želio imati baš ništa zajedničko s njihovim mahanjem Biblijom. Naposljetku, neki od ljudi iz našega društva kojima sam se najviše divio pripadali su tome tajnom bratstvu. Stoga su ti anti-masoni jednostavno mo-

rali biti krivo obaviješteni. Uživao sam u lijepim prijateljstvima sa svojom braćom iz lože, kako bi onda nešto tako ugodno moglo biti toliko pogrješno? Smatrao sam to nemogućim te sam tri godine bio jedan od najvećih apologeta masonstva, uvodeći u tu organizaciju i članove svoje obitelji i prijatelje te zagovarajući njezine ciljeve kao one najvećega i najčasnijega bratstva na čitavu svijetu.

Tijekom moje pripadnosti masonstvu često sam slušao komentare svoje braće iz lože glede stava Katoličke Crkve o masonstvu. Dok se Crkva nekoć protivila pristupanju katolikâ slobodnome zidarstvu – govorili su – sada je promijenila stav te više nema ništa protiv toga bratstva. Rečeno mi je i kako su neki pape te brojni kardinali, biskupi, svećenici i redovnici bili masoni. Rekli su mi i kako je potrebno biti mason da bi se moglo pristupiti papinskoj Švicarskoj gardi.

Iako sam se bez daljnjega smatrao katolikom (iza mene je bilo dvanaest godina katoličkoga obrazovanja), nikada nisam previše razmišljao o napetostima između slobodnoga zidarstva i Crkve. Bio sam zadovoljan onime što su mi rekla braća iz lože te nisam smatrao potrebnim dublje razmatrati to pitanje. Rim se činio vrlo daleko od moje masonske lože te sam bio uvjeren kako su se eventualne primjedbe što ih je Vatikan možda nekoć imao zacijelo temeljile na krivim podatcima.

Da bih bio posve siguran, nazvao sam svoga župnika i upitao ga mogu li biti mason, uvjeravajući ga kako u loži nisam uočio ništa što bi bilo nespojivo s mojim katoličkim uvjerenjima. Iako nije posebno proučavao to pitanje, i on mi je potvrdio kako se Crkva ne protivi mojoj pripadnosti masonstvu. Naposljetku, nisam bio upoznat ni s kakvim katoličkim knjigama koje bi se bavile pitanjem slobodnoga zidarstva. Činilo se kako sve protumasonske knjige i *web* stranice promiču radikalni protestantski fundamentalisti.

Moje oduševljenje slobodnim zidarstvom nastavilo je rasti. Osim što sam bio stručnjak za masonski obred, trudio sam se što bolje upoznati i masonsku povijest i filozofiju. Stoga sam proučavao uz to vezane teme i pripravljao izvješća za podnošenje loži, ali i za vlastito zadovoljstvo. Za vrijeme tih istraživanja i dalje sam dolazio u doticaj s onime što sam nazivao protumasonskom propagandom. Dok bih duboko u sebi ponekad i prepoznao neke od problema na koje su ljudi ukazivali, većinu sam ih smjesta otpisao kao apsurdne. Uživao sam kao nikada u životu te nisam ni od koga želio čuti kako se masonstvo protivi kršćanskoj vjeri.

Budući da sam želio biti spreman odgovoriti na svako pitanje o masonstvu koje bi se moglo postaviti u loži, odlučio sam proučiti kršćanske argumente protiv masonstva. Držao sam da ću tako biti pripravan dati odgovor na takva pitanja kada mi ih postave moja kršćanska braća iz lože. Kao odvjetnik znao sam da protumasonski stav moram proučiti otvorena uma kako bih ga uspješno podvrgao unakrsnu ispitivanju te u konačnici razorio. Osjećao sam kako tragam za nečim što će mi omogućiti racionalizirati i moju vlastitu sve veću uključenost u tu organizaciju. Stoga u pozadini nastanka ove knjige zapravo leži moje nastojanje obrane slobodnoga zidarstva pred samim sobom.

U tome sam cilju pokušavao shvatiti Sveto pismo u svjetlu mojega poznavanja masonskoga obreda. Smjesta sam utvrdio odlomke za koje se činilo kako su nespojivi s masonstvom, poput Gospodinova učenja o molitvi, zakletvama i vječnome životu. To su bile stvari koje sam naučio u djetinjstvu. No, budući da sam doktorirao pravo, a ne biblijsku teologiju, dvojio sam u vlastitu biblijsku egzegezu. Ali, kako sam poznavao i poštivao brojne druge obrazovane kršćanske masone, odlučio sam saslušati njihova gledišta.

Osobito sam se bio sprijateljio s jednim vrlo upućenim gospodinom, protestantskim pastorom, koji je već preko trideset godina bio mason, dok je ujedno imao i magisterij iz teologije. Budući da je bio dobro upućen u kršćanstvo, kao i u slobodno zidarstvo, bio sam siguran kako će mi svakako biti u stanju pomoći. Povjerio sam mu kako me zabrinjava pitanje spojivosti slobodnoga zidarstva i kršćanstva. Kako bih mu u svemu tome pomogao, podastro sam mu opširne pisane raščlambe u kojima se određeni ulomci iz Biblije uspoređuju s pojedinim masonskim učenjima. Na moje iznenađenje, unatoč svojoj znatnoj teološkoj naobrazbi, taj moj brat nije bio u stanju obraniti slobodno zidarstvo. Za njega je ono bilo "obično bratstvo" i to je smatrao jedino važnim.

Stoga sam nastavio postavljati pitanja ostalim uvaženim pripadnicima masonstva, uključujući negdašnje meštre loža, Velikoga besjednika, pa čak i Velikoga meštra. Ni jedan mason nije bio u stanju pružiti mi jasne odgovore. Većina ih čak nije ni poznavala sadržaj masonskih obreda! Brojni su nijekali kako ti obredi prenose vjerske ideje, čak i kada sam im ih predstavio u obliku poglavljâ i redaka. Rekli su mi kako pretjerujem. Počeo sam upravo očajnički tražiti nekoga tko bi mi mogao iznijeti logične temelje koji su mi bili potrebni kako bih čiste savjesti mogao ostati u masonstvu.

Potom sam počeo proučavati nauk Crkve. Iako mi je moj župnik kazao kako je prihvatljivo biti mason, više nisam time bio zadovoljan. Tražio sam svećenika koji je uistinu dobro proučio to pitanje. Budući da ga nisam uspijevao pronaći, sve me više obuzimao očaj. Naposljetku sam upoznao Colina Donovana, teologa koji je radio za katoličku TV mrežu EWTN (Eternal Word Television Network) te koji je bio upućen u pitanje slobodnoga zidarstva. Tijekom mjesec dana raspravljali smo o toj temi. Tek sam tada bio zbunjen.

Proučavajući crkveni nauk, otkrio sam kako je – činilo se – baš sve što su mi moja masonska braća rekla o crkvenome stavu spram masonstva pogrješno. Nisam našao nikakve dokaze kako je bilo koji papa, kardinal, biskup, svećenik ili redovnik ikada bio mason. Saznao sam i kako je tvrdnja glede Švicarske garde i zahtjeva da njezini pripadnici moraju biti masoni neistinita. Stvari su se polako počele otkrivati. Saznao sam i kako je Kongregacija za nauk vjere izdala deklaraciju kojom katolicima zabranjuje pristupanje slobodnome zidarstvu te u kojoj tvrdi isto ono što Crkva o masonstvu uči već gotovo tri stotine godina.

Zašto su mi onda braća rekla kako Crkva sada dopušta članstvo i zašto moj župnik nije znao za stav Crkve? Možda te crkvene izjave nisu obvezujuće? Ako bih mogao dokazati kako odbacivanje masonstva nije službeni stav Crkve, onda takav stav ne bih bio dužan slijediti. S obzirom na naizglednu pomutnju oko toga pitanja, moj je odvjetnički um bio spreman pronaći "rupu" kojom će mi savjest biti umirena. U knjizi koja je pred vama iznosim rezultate svoga istraživanja.

Čim sam donio odluku da se oslobodim i krenem u potragu za istinom, Bog me je dotakao svojom milošću. To sada više nije bila akademska vježba. Gospodin mi je dotakao srce. Odlučio sam kako ne ću pisati o osobnim vidovima mojega putovanja, ostavljajući radije Crkvi i masonskim obredima neka govore sami za sebe. No, s obzirom na moje oduševljenje masonstvom, nebrojene sate što sam ih uložio u tu organizaciju te ciljeve koje sam tek bio nakanio unutar nje ostvariti, moje me iskustvo odista uvjerilo u slavu i milosrđe Božje te njegovu neizmjernu snagu promjene srca čovjeka koji nikada nije očekivao ništa slično.

2.
UVOD U SLOBODNO ZIDARSTVO

Kratka povijest slobodnoga zidarstva

Istinsko je podrijetlo slobodnoga zidarstva još uvijek predmetom rasprave. Legenda slobodno zidarstvo povezuje s graditeljima hrama kralja Salomona, no većina masona ne vjeruje kako tu postoji istinska povijesna povezanost. Brojni masonski povjesničari tvrde kako je podrijetlo slobodnoga zidarstva povezano s različitim drevnim skupinama, poput dionizijskih majstora, pitagorejaca, esena, Rimskoga kolegija, komskih majstora i druida. Ostali povjesničari drže kako je slobodno zidarstvo poteklo iz drevnih poganskih misterijskih religija. Moguće je da se povezanost masonstva s drevnim misterijskim religijama zadržala u pokretima kabalizma, gnosticizma te preko pripadnikâ rozenkrojcera i iluminatâ. Međutim, većina masonskih povjesničara danas podrijetlo slobodnoga zidarstva povezuje s klesarima koji su gradili velike katedrale srednjovjekovne Europe. Ti su ljudi postali poznati kao "slobodni zidari" jer – za razliku od mjesnih cehovskih zidara – nisu bili ugovorni sluge.

Po masonskoj predaji, ti su se "slobodni zidari" organizirali u lože. S vremenom su među sebe stali primati i izvanjske pripadnike, uključujući filozofe, trgovce i bankare. Njih su nazivali "prihvaćenim" masonima. Postupno se sastav organizacije "Slobodnih i prihvaćenih masona" promijenio od "operativnih" masona (koji su gradili materijalne strukture) do "spekulativnih masona" (koji su gradili "duhovni hram", što je masonska

metafora za dušu). Danas je slobodno zidarstvo u potpunosti spekulativno, iako je njegovo operativno nasljeđe vidljivo u obrednoj uporabi alata (oruđa), poput kutomjera, razulje, olovnice, kompasa i zidarske žlice.

Moderno je slobodno zidarstvo rođeno u Londonu 24. lipnja 1717., usred razdoblja prosvjetiteljstva. Toga je dana utemeljena Velika loža Engleske, službeno označivši prijelaz s operativnoga na spekulativno slobodno zidarstvo. Ta je Velika loža, poznata kao "Moderna velika loža", razvila predložak današnjih masonskih obreda i ceremonija, uključujući i dodjeljivanje stupnjeva: šegrta, pomoćnika i meštra. Neki su masonski otpadnici – tvrdeći kako su obredi nove Velike lože dekristijanizirali Umjetnost – uspostavili protivničku Staru veliku ložu. Ove su dvije Velike lože supostojale kao protivničke od 1751. do 1813. kada su se spojile u Veliku ujedinjenu ložu starih slobodnih masona Engleske. Do 1750. slobodno se zidarstvo već bilo probilo u Ameriku, s priznatim ložama u Bostonu i Philadelphiji.

Danas sve regularne lože diljem svijeta imaju svoje podrijetlo u Velikoj loži Engleske. Regularna je loža ona koja dodjeljuje tri univerzalno priznata masonska stupnja te je zadržala temeljne doktrine, obrede i načine prepoznavanja što ih je uspostavila Matica loža Engleske. Te regularne lože, uz vrlo malo iznimaka, nalažu i međusobno univerzalno priznanje. Prema masonskome govoru, *priznanje* podrazumijeva kako jedna Velika loža smatra da druga Velika loža prakticira punovaljano slobodno zidarstvo. To ujedno znači i kako neka Velika loža svojim članovima dopušta posjećivanje i sudjelovanje u masonstvu svake priznate lože. Najpoznatiju iznimku sveopćem priznanju predstavljaju Velike lože Prince Hall, koje se sastoje gotovo isključivo od masona crnaca. Iako masonstvo Prince Halla prihvaća tri simbolična stupnja, ono ne uživa svekoliko priznanje.

Pokazalo se kako je povijesno masonstvo, koje je prethodilo stvaranju Velike lože Engleske, bilo kršćansko. Primjerice, Harleian MS. br. 1942 (oko 1670.) i Antiquity MS. (1686.), dva najstarija masonska dokumenta, donose molitve u kojima se zaziva Presveto Trojstvo: "U ime velikoga i svetoga Boga, mudrosti Sina i dobrote Duha Svetoga, triju Osoba i jednoga Boga koji neka je s nama sada i uvijeke. Amen."[1] Operativni su masoni u to vrijeme uglavnom pripadali religiji područja na kojemu su djelovali: najčešće katolicizmu i protestantizmu.

Međutim, početkom 18. stoljeća u Europi je uzela maha filozofija prosvjetiteljstva. To je razdoblje obilježeno pokretom za oslobađanje umova ljudi od "potlačenosti" dogmom i crkvenim autoritetom, u prilog razabiranju istine putem racionalnoga proučavanja prirode. Čovjek je tako trebao ispuniti svoj duhovni poziv služeći se razumom kako bi odredio koju vjeru želi slijediti. Zadržana je nejasna vjera u moć vrhovnoga božanstva, ali su objavljene istine o čovjekovu padu, otkupljenju, milosti i vječnome spasenju uglavnom odbačene. Religija je svedena na sustav etičkoga ponašanja, vjerovanje na zajednički nazivnik "naravne religije", a teologija na filozofiju, odnosno povijest. U Engleskoj su se mislioci nadahnjivali novim duhom naturalizma, racionalizma i deizma, što su ga izražavali ljudi poput Thomasa Hobbesa i Johna Lockea.

Masonski obredi što ih je razvila Velika loža Engleske odražavaju utjecaj filozofije prosvjetiteljstva. Stupnjevi slobodnoga zidarstva uklonili su kršćansku molitvu, kao i svako spominjanje katoličke vjere. Mason tako sada treba vjerovati jedino u deističkoga "Velikog Arhitekta Svemira" i zagrobni život. To se, naime, držalo bjelodanim istinama upisanima u srcu svakoga čovjeka. Time se ujedno objašnjava i zašto su brojni osniva-

či SAD-a, koji su bili deisti, ujedno bili i slobodni zidari, poput Georgea Washingtona i Benjamina Franklina.

Pomak paradigme od objave k razumu vidljiv je u *Konstituciji slobodnih zidara* dr. Jamesa Andersona, objavljenoj u Londonu 1723., najvažnijoj masonskoj knjizi toga ranog razdoblja. U poglavlju "Dužnosti slobodnoga zidara" *Konstitucija* određuje sljedeće:

> "Iako su nekoć masoni u svim zemljama bili obvezni pripadati religiji date zemlje ili nacije, koja god ona bila, danas se drži primjerenijim obvezati ih jedino na religiju oko koje se svi ljudi slažu, ostavljajući svoje osobno mišljenje po strani."[2]

No, filozofija u pozadini toga novoorganizirana masonstva nadilazila je racionalizam prosvjetiteljstva. Moderni oblik slobodnoga zidarstva započet 1717. prerastao je u religiju. Dok od svojih članova i dalje zahtijeva zadržavanje osobnoga mišljenja za sebe, slobodno je zidarstvo razvilo vlastite doktrine o naravi Boga i vječnoga života. Slobodno je zidarstvo ujedno i formaliziralo navedena načela u skup masonskih rituala i praksa, koji se poštivaju diljem svijeta. Njih razmatramo u četvrtome poglavlju.

Organizacija slobodnoga zidarstva

Temeljna je organizacijska jedinica suvremenoga slobodnog zidarstva plava loža, odnosno simbolična loža. Glavni časnik plave lože, uvaženi meštar, bira se na godinu dana. Ostali su časnici lože: viši i niži nadzornik, tajnik, blagajnik (ili tajnik/blagajnik), kapelan, viši đakon, niži đakon, viši upravitelj, niži upravitelj, vratar i savjetnik lože. Neke lože imaju i maršala, orguljaša ili solista. U SAD-u ima približno tisuću i pet stotina plavih loža.

Svaka plava loža u određenoj državi potpada pod vlast svoje Velike lože, na čijemu je čelu Veleuvaženi veliki meštar. U SAD-u svakom državom (kao i Okrugom Columbia) upravlja vlastita suverena Velika loža. Stoga u SAD-u ima pedeset i jedna Velika loža. U plavoj loži, pod vlašću njezine Velike lože, kandidat se pripravlja za tri stupnja masonstva te ih ondje i prima.

Dok se ni jedan stupanj ne smatra višim od stupnja meštra, meštar koji uživa poštovanje može primiti dodatne masonske stupnjeve i redove dvaju pripojenih tijela: Škotskoga obreda i Yorkškoga obreda. Pripojena su tijela dopunske, odnosno pomoćne organizacije, kojima je moguće pristupiti nakon što se stekne stupanj meštra. Budući da se slobodno zidarstvo plave lože smatra temeljem masonske filozofije, svako pripojeno masonsko tijelo svoja učenja i obrede temelji na prva tri simbolična stupnja.

Škotski obred, poznat i kao "Kolegij slobodnoga zidarstva", dodjeljuje četvrti do trideset i drugi stupanj (kao i onaj počasni, trideset i treći). Škotski se obred dijeli na Sjevernu jurisdikciju, koja upravlja s petnaest država, te Južnu jurisdikciju, koja upravlja s preostalih trideset i pet država, Okrugom Columbia te američkim stečevinama. Svaka se organizacija Škotskoga obreda u Sjevernoj jurisdikciji sastoji od četiri zasebna tijela: Lože Savršenstva, Vijeća Prinčeva Jeruzalema, Kapitula Ruže i Križa i Konzistorija. Tijela Južne jurisdikcije su ista, jedino što Vijeće Kadoša zamjenjuje Kaptol Ruže i Križa. Svako je tijelo odgovorno za dodjeljivanje nekih od viših stupnjeva reda. Yorkški obred, poznat i kao "Izvorna" ili "Stara Umjetnost" masonstva, dodjeljuje niz stupnjeva što ih dodjeljuju Kaptol kraljevskoga luka i Odabrani meštri te Zapovjedništvo vitezova templara. Škotski i Yorkški obredi, poput svih ostalih masonskih organizacija, dijele uvjerenje kako nema višega stupnja od onoga meštra.

U Sjevernoj Americi 32. stupanj, odnosno – po Yorkškome obredu – ugledni mason, može pristupiti u red Ancient Arabic Order of Nobles of the Mystic Shrine (AAONMS), poznatome i kao "Shriners". Primijetit ćete kako početna slova u ovoj kratici, kada ih se premjesti kao što se to čini u obredu reda, daju riječ A MASON (engl. "mason", *op. prev.*). Shrinersi tako naglašavaju kako je slobodno zidarstvo temelj njihova reda. Štoviše, masoni ovaj red nazivaju "igralištem slobodnoga zidarstva". Temeljna je organizacijska jedinica Hram, odnosno Džamija – u čast Alaha kojega se u Hramu slavi kao božanstvo. Svi se Shrinersi zaklinju Alahu na Kur'anu, obećavajući – uz prijetnju jezivih simboličnih kazna – kako nikada ne će odati tajne reda. Shrinersi su najpoznatiji po svojim crvenim fesovima, raskošnim kostimima i cirkuskim paradama. Red je poznat i po svojemu sponzoriranju bolnica, kao i drugim filantropskim djelatnostima.

U SAD-u ugledni Shrinersi mogu pristupiti drugim dvjema masonskim organizacijama: Royal Order of Jesters i El Hajju. Ove skupine – iako su organizirane prvenstveno poradi društvenih djelatnosti – imaju svoje vlastite tajne obrede te od svojih članova zahtijevaju polaganje zakletve. Postoje i pomoćne masonske skupine kao što su Order of the Eastern Star (za žene), DeMolay (za dječake) i Job's Daughters (za djevojke). Iako službeno ne pripadaju slobodnome zidarstvu, ove skupine prihvaćaju masonska načela. Vjeruju u Velikoga Arhitekta, besmrtnost duše i pravilo tajnosti. Ostale masonske skupine uključuju Tall Cedars of Lebanon, Mystic Order of Veiled Prophets of the Enchanted Realm (Grotto), Knights of Pythias, Knights of Red Cross of Constantine, Independent Order of Odd Fellows, Acacia Fraternity, White Shrine of Jerusalem, Order of the Rainbow, Daughters of the Nile te Order of Amaranth.

Tko je glasnogovornik slobodnoga zidarstva?

Nema autoriteta koji bi govorio u ime slobodnoga zidarstva na globalnoj razini. Jednako tako ne postoji ni jedinstveni autoritet koji bi upravljao Velikim ložama Amerike. Sve su američke Velike lože suverene. Svojim obredima, zakonima i ostalim praksama svaka Velika loža na teritoriju svoje države autoritativno progovara u ime slobodnoga zidarstva.

Iako sve Velike lože djeluju neovisno, njihova su učenja u biti ista. Razlog je tomu činjenica što je slobodno zidarstvo izgrađeno na nepromjenjivim drevnim načelima, koja se nazivaju "Postavkama". Po masonskome shvaćanju, to su univerzalna pravila slobodnoga zidarstva koja postoje od pamtivijeka te se prenose usmenom predajom. Bez njih bi identitet masonstva bio uništen.

Među masonima ne postoji konsenzus glede svake pojedine postavke, no približno je pola Velikih loža usvojilo popis dr. Alberta Mackeyja, koji ih sadrži 25. Mackey (1807.–1881.) je slobodnome zidarstvu podario pet značajnih knjiga, uključujući i *An Encyclopedia of Freemasonry*. Neke Velike lože nisu službeno usvojile Postavke budući da se temeljna načela masonstva smatraju nepromjenjivima. Po njihovu ih mišljenju nije potrebno usvajati budući da je ono što se usvoji jednako tako moguće opozvati.

Velike su lože suglasne glede toga kako postavke masonstva trebaju uključivati vjeru u Boga kao Velikoga Arhitekta Svemira, besmrtnost duše i uskrsnuće tijela. Ostale postavke zahtijevaju služenje simbolikom i alegorijama kako bi se poučilo moralnim i vjerskim istinama, tajnost, zakletve saveza te izostanak bilo kakva tjelesnoga ili umnoga nedostatka, kao pretpostavke za masonsku kandidaturu. Najuvriježenije masonske postavke donosimo u Dodatku C.

Budući da masona onime što jest čini upravo primanje stupnjeva, masonski su obredi prvotni autoritet što ga valja procijeniti u svjetlu nauka Crkve. Velike lože neke od svojih obreda, ili pak sve, uglavnom objavljuju u knjigama sa šifriranim tekstovima, što ih časnici koji se bave radom oko stupnjeva trebaju naučiti napamet. Obično je za dešifriranje velikoga dijela odjeljaka dostatno temeljno poznavanje kriptografije. Svaka Velika loža zadužuje Velikoga besjednika za upućivanje loža na području njegove države i brigu oko ispravna vršenja obreda. Velike lože jednako tako obrede i objašnjenja objavljuju u knjigama koje se zovu "monitori".

Iako ne postoji potpuna jednoobraznost masonskoga obreda, razlike su među pojedinim državama zapravo zanemarive. One podrazumijevaju neznatne varijacije riječi poput izričaja: "neka mi se iščupa srce" nasuprot: "neka mi se oduzmu srce i vitalni organi". Velike lože SAD-a sve redom priznaju jednoznačnost američkoga masonskog obreda. Kao što kaže Velika loža države Massachusetts: "Članovi dijele zajedničku svezu koja se sastoji u tome što su prošli iste stupnjeve, ceremonije i rituale. Zahvaljujući tome, članovi mogu pronaći braću masone ma gdje pošli."[3] Koju god ložu mason posjetio, "učenja i osnove bit će isti".[4] Mackey tvrdi kako je "doktrina slobodnoga zidarstva posvuda jednaka. Riječ je o nepromjenjivu Tijelu koje uvijek i posvuda ostaje isto".[5] Zahtjev masonstva prema kojemu kandidati u otvorenoj loži moraju polagati usmene ispite glede ezoterijskih učenja i praksa slobodnoga zidarstva također unaprjeđuje jednolikost njihovih obreda (masonska Biblija, str. 62). Kent Henderson, koji je napisao vodič za slobodnoga zidara/putnika, kaže sljedeće:

> "Sadržaj stupnjeva Umjetnosti koji se primjenjuju diljem svijeta poprilično je sličan, bez obzira na

to koji se obred primjenjuje. Svaka jurisdikcija primjenjuje tri stupnja šegrta, pomoćnika i meštra. Svaka regularna jurisdikcija primjenjuje Drevne postavke Reda. Slično tome, legenda trećega stupnja, načini prepoznavanja i opća učenja Reda također predstavljaju konstante."[6]

Ova se knjiga bavi isključivo američkim masonskim obredom. Sve Velike lože u SAD-u priznaju ovdje opisane obrede kao punopravno i univerzalno slobodno zidarstvo. Obrede navedene u ovoj knjizi kao pravilno masonstvo priznaju – među ostalim – i Velike lože Engleske, Irske i Škotske.

Cilj masonstva vezan uz priznavanje ili pak nepriznavanje ostalih Velikih loža diljem svijeta sastoji se u očuvanju univerzalnosti njegovih obreda i doktrina. Primjerice, 14. rujna 1877. Veliki Orijent Francuske – najstarija masonska organizacija te zemlje – uklonio je zahtjev za vjerovanjem u božanstvo i besmrtnost duše. U skladu s time, većina ga je redovnih Velikih loža diljem svijeta prestala smatrati pravovaljanim i redovnim slobodnim zidarstvom, iako je taj Veliki Orijent do toga trenutka uživao sveopće priznanje još od 1724.

Naglasio sam pitanje jednolikosti obreda radi glavnoga smjera kojega se masonski apologeti pridržavaju kako bi slobodno zidarstvo obranili od kršćanskoga protivljenja. Kada kršćanin pokuša citirati masonski obred kako bi dokazao nespojivost Lože s kršćanskom vjerom, svaki mason spremno uzvikuje: "Nitko ne progovara u ime slobodnoga zidarstva" (što neminovno nameće pitanje zbog čega on misli da on to čini). Dok stoji kako ne postoji organizacija koja bi službeno progovarala u ime američkoga slobodnog zidarstva, svaka Velika loža – kao što smo već kazali – progovara u ime slobodnoga zidarstva na području svoje države. Henry

Wilson Coil potvrđuje kako su "Velike lože najviši masonski autoritet, kako po pitanju zakona, tako i po pitanju doktrine".[7] Kada se ova činjenica predoči masonu, ostaje mu jedino mogućnost progovaranja o obredu o kojemu je riječ ili pak šutnje. Ako mu se spomene obred iz jurisdikcije kojoj pripada, obično odabire šutnju jer se zakletvom obvezao na tajnost. Ako mu se, pak, spomene obred neke druge države, redovito se pravi kako o tome ništa ne zna.

Ironično je što se – ako se neki mason odluči dovesti u pitanje pravovaljanost obreda druge države – njegovo ponašanje drži nemasonskim, budući da ne raspolaže autoritetom potrebnim za postavljanje takva izazova (ima ga, naime, jedino njegova Velika loža). Ako pak njegova Velika loža prizna valjanost obreda druge države – kao što je s ložama u SAD-u redovito slučaj – svaki je mason zakletvom obvezan priznati kako jurisdikcija o kojoj je riječ prakticira punovaljano slobodno zidarstvo. Razlog je tome činjenica što se svaki mason zaklinje kako će "održavati i podržavati proglase svoje Velike lože". Svaki mason također polaže zakletvu kako neće sjediti u "nepriznatoj loži" niti o tajnama masonstva razgovarati s "nepriznatim masonom". Mason ovo obećanje može održati jedino poštivanjem proglasa o priznavanju što ih izdaje njegova Velika loža. Stoga američki mason ne može kritizirati masonski obred druge države, a da istodobno ne kritizira i vlastitu Veliku ložu i ne prekrši svoju masonsku obvezu. Brojni se masoni hvale univerzalnošću nauka i prakse slobodnoga zidarstva – sve dok neki kršćanin ne dovede u pitanje njegove obrede upravo na temelju te iste univerzalnosti.

Još jedan značajan autoritet kojim se služi prvenstveno u SAD-u kako bi se dopunila učenja masonskoga obreda jest masonska Biblija, koja se sastoji od Staroga i Novoga zavjeta te opširna dodatka u kojemu su sa-

držane masonske dogme i obredna praksa. Lako ju je prepoznati po vidljivu masonskome simbolu na koricama i/ili hrbatu knjige.

U SAD-u masonsku Bibliju u svečanu obredu tradicionalno primaju svi netom proglašeni meštri. To je ujedno i Biblija na kojoj kandidat polaže zakletvu trećega stupnja. Masonska Biblija, kojom se američke Velike lože prvenstveno služe, jest Heirloom Masonic Bible (Master Reference Edition, DeVore&Sons, Inc. 1988), koju prodaju dobavljači masonskoga pribora. Tom sam se Biblijom služio u procjeni učenjâ slobodnoga zidarstva u svjetlu katoličke vjere napose te kršćanstva općenito.

Koristio sam se i objašnjenjima masonskoga obreda udruge Masonic Service Association of North America (MSA). Glavna je funkcija ove udruge, utemeljene 1919., obrazovati masone i široku javnost na području slobodnoga zidarstva, osiguravanjem besplatnih publikacija – uključujući i niz pod nazivom *Short Talk Bulletin* – o različitim masonskim temama. Navedene su publikacije, kojima se služi slobodno zidarstvo diljem Sjeverne Amerike, dragocjen izvor za svakoga tko želi upoznati masonski nauk.

Naposljetku, citirao sam i autore što ih slobodno zidarstvo priznaje i preporučuje. Uz dr. Mackeyja, najistaknutiji su masonski autori Albert Pike i Henry Wilson Coil. Pike (1809.–1891.) se smatra ocem slobodnoga zidarstva Škotskoga obreda, u kojemu je bio Suvereni veliki zapovjednik Južne jurisdikcije od 1859. pa sve do smrti. Pike je ostao zapamćen po masonskome djelu *Morals and Dogma of the Ancient and Accepted Scottish Rite of Freemasonry*.[8] Henry Wilson Coil (1885.–1974.) uredio je zahtjevno djelo *Coil's Masonic Encyclopedia*. To su ujedno i autori kojima se Katolička Crkva služi u svome proučavanju slobodnoga zidarstva.[9]

Stoga, kako bih bio pravedan prema slobodnome zidarstvu, procjenjujem njegovu kompatibilnost s kršćanstvom oslanjajući svoju raščlambu na obredima, praksama i autorima koje samo masonstvo priznaje. Tako sam slobodnome zidarstvu omogućio da progovori u svoje ime.

3.

IDEOLOGIJA SLOBODNOGA ZIDARSTVA

Uvod u problem indiferentizma

Cilj što ga slobodno zidarstvo ističe jest dobrim ljudima pomoći da postanu još bolji, poučavajući ih sveopćim istinama. Masonic Service Association slobodno zidarstvo određuje kao "organizaciju ljudi koji vjeruju u Božje očinstvo i bratstvo svih ljudi, koristeći se građevinskim oruđem kao simbolima za poučavanje temeljnih moralnih istina te tako utiskujući u umove svojih pripadnika ključne krjeposti bratske ljubavi, pomoći i istine".[1]

U svojim nastojanjima pretvaranja dobrih ljude u još bolje masonstvo nagovješćuje kako je njegovo poslanje "promicati način života koji povezuje istomišljenike u svjetsko bratstvo koje nadilazi sve vjerske, kulturne, društvene i obrazovne razlike".[2] U masonskoj Bibliji (str. 62) stoji: "Stvarni je cilj slobodnoga zidarstva, u filozofskome i vjerskome smislu, traganje za istinom." Albert Mackey opisuje masonstvo kao "znanost koja se bavi traganjem za božanskom istinom te koja se služi simbolikom kao metodom poučavanja".[3]

Crkva prihvaća kako je nastojanje oko pronalaženja istine dijelom same srži svakoga ljudskog bića.[4] *Katekizam Katoličke Crkve* uči nas kako su svi ljudi dužni tragati za istinom, osobito vjerskom istinom, te je prigrliti kada je upoznaju (usp. KKC 2104). Nadalje, Crkva djelatno promiče jedinstvo ljudske obitelji, unatoč svim

vjerskim, etničkim ili kulturalnim razlikama. No, za razliku od Crkve koja tvrdi kako se punina Božje istine nalazi u Osobi Isusa Krista, Loža svojim članovima ni u kojemu trenutku ne određuje vjersku "istinu" za kojom traga. "Masonstvo", kaže Albert Pike, "nužno mora svakome inicijatu prepustiti potragu za temeljima vlastite vjere i nade u pisanim dokumentima religije kojoj pripada. Masonstvu su, pak, dovoljno konačne one istine koje su prstom Božjim ispisane u ljudskome srcu, kao i na stranicama knjige prirode."[5]

Unatoč svojemu relativizmu kada je u pitanju vjerska istina (što je već samo po sebi dostatno za osudu od strane Crkve), masonstvo tvrdi kako će svaki mason, primjenjujući njegova načela, napredovati u duhovnosti i dospjeti u nebo: "Prakticirajući slobodno zidarstvo", tvrdi masonska Biblija (str. 26), "njegovi pripadnici mogu produbljivati svoju duhovnost te se teološkom ljestvicom uspeti s Lože na zemlji k Loži na nebu." Albert Mackey također kaže kako nam masonski "obredi... pružaju sredstva napredovanja sa zemlje na nebo, iz smrti u život – od smrtnosti k besmrtnosti".[6] Henry Wilson Coil, drugi poznati enciklopedist masonstva, dodaje kako brojni slobodni zidari "nemaju druga jamstva za sigurno slijetanje doli svoga vjerovanja u religiju slobodnoga zidarstva".[7]

Slobodno zidarstvo, dakle, ide i korak dalje od promicanja općega dobra te zadire u područje vjere i soteriologije (onoga dijela teologije koji se bavi spasenjem). Loža tvrdi kako će njezina načela one koji joj pripadaju dovesti do "lože na nebu", ali pritom ne zahtijeva vjerovanje u Isusa Krista i njegovu Crkvu. Mason mora imati tek minimum vjere u vrhovno biće i vječni život poslije smrti. Vjerna svojim prosvjetiteljskim korijenima, Loža je ravnodušna spram objavljenih istina o padu, istočnome grijehu, nužnosti otkupljenja i utjelovljenju Sina

Božjega koji je rekao: "Ja sam Put i Istina i Život: nitko ne dolazi Ocu osim po meni" (Iv 14,6).

Stav slobodnoga zidarstva, po kojemu su sve religije "konkurentski" pokušaji izražavanja istine o Bogu te kako su one jednako učinkovite u produbljivanju duhovnoga života osobe, poznat je pod nazivom *indiferentizam*. Zagovornici indiferentizma tvrde kako Bog gleda jedino iskrenost nečijih nakana, a ne njegova osobna doktrinarna uvjerenja. Indiferentizam počiva na poimanju kako – osim činjenice da Bog postoji – ne možemo o njemu praktično ništa drugo znati. To je stoga što je Bog, kao beskonačan, neshvatljiv našim ograničenim, konačnim umovima. Masonstvo drži kako nema potrebe raspravljati oko nekoga posebnog njegova poimanja: Bog će biti zadovoljan svakim oblikom čašćenja što mu ga iskažemo iskrena srca.

Masonic Service Association ovako komentira poteškoće vezane uz izražavanje istina o Bogu: "Sve što masonstvo traži jest ispovijedanje vjere u Vrhovno biće. Ono ne zahtijeva raščlanjivanje ili pak potanko određivanje našega razmišljanja o Bogu... Nitko to ne može pretočiti u riječi, a posebno ne u čvrstu i odrješitu dogmu."[8] Ustrajući na činjenici kako religija istinskoga masona treba biti "univerzalna", Manly P. Hall opisuje ga kao čovjeka koji "iskazuje čast u svakome svetištu, klanja se svakome oltaru – bio on u hramu, džamiji ili katedrali – svjestan (...) jedinstvene naravi svih duhovnih istina".[9] Istinskome masonu "malo znači ime – Krist, Buddha ili Muhamed".[10]

Loža svaki nauk o Bogu, povrh onoga što se može spoznati putem naravi i razuma, drži "sektaškom" izmišljotinom. Kao što objašnjava Joseph Fort Newton: "Masonstvo nastoji ljude osloboditi od ograničena poimanja religije i tako ukloniti jedan od glavnih uzroka sektaštva."[11] *Sektaštvo* je pogrdan pojam koji upućuje na

to da tako opisana religija ima odveć uske okvire. Kako nam govori Albert Mackey: "Religija slobodnoga zidarstva nije sektaška. U svoje širokogrudno krilo ona prihvaća ljude svih vjera, ne odbacujući nikoga i ne povlašćujući nikoga na temelju vjere koju ispovijeda. Ona nije židovstvo (...) i nije kršćanstvo." Albert Mackey vjerske doktrine slobodnoga zidarstva naziva "nadasve jednostavnima i samima po sebi razumljivima". One nisu, nastavlja, zamračene "zakučastostima sektaške teologije", već su naprotiv "prihvatljive svakome umu jer traže jedino vjeru u Boga i besmrtnost duše".[12]

Pošteđeni zamršenosti sektaštva, svi se ljudi mogu ujediniti u kultu oko oltara slobodnoga zidarstva: "Oko njega se svi ljudi, bilo da su poučeni od Konfucija, Zoroastera, Mojsija, Muhameda ili utemeljitelja kršćanske vjere – sve dok vjeruju u sveopće Božje očinstvo, kao i sveopće ljudsko bratstvo – susreću na zajedničkoj razini." Zahvaljujući tome, svi bivaju "bolje pripravljeni za uzvišene životne dužnosti, zahvaljujući svezama toga sveopćeg bratstva".[13]

Dok se može kazati kako slobodno zidarstvo očituje dobre nakane promicanjem jedinstva ljudske obitelji i duhovne dobrobiti njezinih pripadnika, Bog nikako ne može biti zadovoljan načinom na koji Loža njegovu objavu ocjenjuje nepotrebnom i sektaškom. Razlog je tomu činjenica što Bog nije samo vječna ljubav, već i vječna istina. Iz svoje vječne ljubavi prema čovjeku Bog mu se htio objaviti i podariti mu milosnu mogućnost prihvaćanja njegove objave u vjeri (usp. KKC 35). Vjera u Boga jest *"slobodan pristanak uza svu istinu što ju je Bog objavio"* (KKC 150; naglasak kurzivom je u izvorniku). Bog je tako u naša srca upisao težnju za apsolutnom istinom i žeđ za njezinim potpunim upoznavanjem.[14]

Indiferentizam, tj. ravnodušnost spram te istine nespojiv je s ovom težnjom dok ujedno predstavlja i veli-

ku nepravednost prema Bogu. Bog nas poziva u puninu svoje istine i ljubavi. "Ljubi Gospodina, Boga svoga, svim srcem svojim, svom dušom svojom i svom snagom svojom!" (Pnz 6,5). Budući da je Božja objava u Isusu Kristu najviši izraz njegovè ljubavi, biti ravnodušan spram Božje objave znači biti ravnodušan spram njegove ljubavi. Za masonstvo – ironično – to znači biti ravnodušan prema Bogu samome jer "Bog je ljubav" (1 Iv 4,8.16).

Zablude indiferentizma otkrivaju se na još temeljnijoj razini ukoliko prihvatimo činjenicu da je Bog, kao sveznajući Stvoritelj, izvor sve istine. Čak i kada bi sve religije zastupljene u Loži sadržavale neke elemente ove istine, bilo bi pogrješno tvrditi kako je Bog, koji je Istina, ravnodušan spram onoga u što čovjek vjeruje. Kada bi bilo tako, Božja odluka o vlastitome objavljivanju značila bi vrlo malo (ukoliko ga ne želimo optužiti kako čini besmislice) te bi u tome slučaju njegovoj naravi jednako svojstvene bile i istina i laž. To niječe samu bit Boga "jer Bog nije Bog nesklada, nego Bog mira" (1 Kor 14,33).

Stoga Crkva indiferentizam osuđuje kao krivovjerje budući da se protivi ne samo Objavi, već i samome razumu. Papa Pio VIII. izjavio je kako "tu pogibeljnu pomisao pomanjkanja razlike među religijama odbacuje već i samo prosvjetljenje naravnoga uma. U to smo sigurni jer ima religija koje se međusobno nikako ne slažu. Ako je jedna istinita, druga mora biti lažna, jer se svjetlo i tama nikako ne mogu družiti".[15] Riječima svetoga Pavla: "Ta što ima pravednost s bezakonjem? Ili kakvo zajedništvo svjetlo s tamom? Kakvu slogu Krist s Belijarom? (...) Zato izađite iz njihove sredine i odvojite se, govori Gospodin" (2 Kor 6,14–15.17).

Blaženi Pio IX. teoriju po kojoj nije važno kojoj religiji netko pripada opisuje kao "izopačenu":[16] "Nema ničega bezumnijeg od takve doktrine; ništa bezbožnije

ni razumu protivnije ne bi se dalo proizvesti. Jer, iako vjera nadilazi razum, između to dvoje nikada ne može biti stvarna neslaganja niti pak protivljenja (...) jer oboje dolaze od istoga najvećeg izvora nepromjenjive i vječne istine – od Boga."[17]

U svojoj enciklici o slobodnome zidarstvu papa Leon XIII. izjavio je kako masonske sljedbe poučavaju veliku zabludu – da su sve religije iste: "Takav način razmišljanja smjera k propasti svih oblika religije, a napose katoličke vjere koju se – kao jedinu istinitu – ne može jednostavno smatrati jednakom ostalim religijama, a da joj se pritom ne nanese golema nepravda."[18]

Osuđujući zablude indiferentizma, Crkva ističe kako nam naravne sposobnosti omogućuju spoznaju postojanja osobnoga Boga (usp. KKC 35). Prvi je vatikanski sabor potvrdio kako Bog "može biti sa sigurnošću spoznat na temelju stvorenoga svijeta, putem naravnoga prosvjetljenja ljudskoga razuma".[19] Što se tiče ove temeljne tvrdnje, tu se Crkva i masonstvo slažu. Međutim, unutar povijesnih okolnosti u kojima se nalazi čovjek doživljava poteškoće oko upoznavanja Boga isključivo putem rasvjetljenja razuma. Ljudski um biva zapriječen u dosizanju navedenih istina "ne samo preko utjecaja osjetilâ i mašte, već i neurednih želja, koje su posljedice istočnoga grijeha. Stoga se događa da ljudi u tim stvarima odveć lako sami sebe uvjere kako je ono što ne bi željeli da je istinito zapravo krivo ili makar dvojbeno".[20] Objava je nužna – uči Crkva – čak i kada je riječ o "vjerskim i ćudorednim istinama, koje ljudskome razumu nisu po sebi nedohvatne, da bi ih (...) svi mogli spoznati bez teškoća, s čvrstom sigurnošću i bez primjese ikakve zablude" (KKC 38).

Stoga Crkva osuđuje ideju po kojoj je nemoguće ili pak nepotrebno dati se poučiti putem Božje objave.[21] Crkva napominje kako je korijen vjerskoga relativizma uvjerenost u nedokučivost i neizrecivost istine.[22] Taj

stav podrazumijeva kako "istinu o Bogu ne može u cijelosti i u potpunosti obuhvatiti ili pak očitovati ni jedna povijesna religija, ni kršćanstvo, ni Isus Krist",[23] Istina jest kako otajstvo Božje objave nadilazi naše ograničeno ljudsko razumijevanje. No, masonsko uvjerenje po kojemu je Bog nedokučiv, neizreciv te u konačnici nedostupan, kosi se s Božjom objavom u njegovu jedinorođenome Sinu.

Crkva nas uči kako "riječi, djela, kao i čitav povijesni događaj Isusa u sebi sadrže konačnost i cjelovitost objave spasonosnoga puta Božjega, iako dubina Božjega otajstva po sebi ostaje onostrana i neiscrpiva".[24] "Istina o Bogu jednako tako ne biva ni dokinuta ni umanjena ako je se izrazi ljudskim jezikom; naprotiv, ona je jedinstvena, potpuna i cjelovita jer je Onaj koji progovara i djeluje Utjelovljeni Sin Božji."[25] Štoviše, naša je vjera izvjesnija od svega ljudskog znanja jer je utemeljena na riječi samoga Boga, koji ne može lagati (usp. KKC 157). Stoga Crkva, za razliku od Lože, uči kako istinu o Bogu možemo spoznati konačno i potpuno, iako ne i do kraja.

Masonsko naglašavanje Božje neshvatljive onostranosti, osim toga, jest i oblik agnosticizma koji poprima brojne oblike. "U nekim slučajevima agnostik odbija nijekati Boga; naprotiv, dopušta da postoji transcendentno biće, ali koje se ne može objaviti i o kojem nitko nije u stanju ništa reći" (KKC 2127). Kada je agnosticizam izražen kao indiferentizam, kao što je to slučaj u Loži, on može upućivati na krajnje pitanje postojanja, kao i na slabu moralnu svijest. "Vrlo se često agnosticizam izjednačuje s praktičnim ateizmom" (KKC 2128). Papa Pio XI. učio je kako oni koji sve religije smatraju dobrima i hvalevrijednima ne samo da griješe, već – iskrivljujući pojam istinske religije – zapravo religiju odbacuju te se malo-pomalo okreću k naturalizmu i ateizmu.[26]

Crkveno procjenjivanje vjerskih učenja Lože ne treba shvatiti kao kritiku prava na vjersku slobodu. Crkva – jednako kao i Loža – drži kako svaki čovjek ima građansko pravo na vjersku slobodu, izjavljujući kako "svi ljudi trebaju biti slobodni od prisile pojedinaca, društvenih skupina ili pak bilo kakve ljudske sile kako nitko ne bi bio primoran djelovati suprotno vlastitim uvjerenjima".[27] To građansko pravo na slobodu "ima svoj temelj u dostojanstvu osobe", a "svoje korijene u Božjoj objavi, radi čega ga kršćani utoliko savjesnije trebaju poštivati".[28]

No, ljudsku je slobodu nemoguće odijeliti od njezina bitnoga i temeljnoga odnosa spram istine. Isus je rekao: "Upoznat ćete istinu i istina će vas osloboditi" (Iv 8,32). Bez objektivne stvarnosti istine nema ni objektivnoga prava na slobodu. Budući da je sloboda utemeljena na istini, Crkva nas uči kako to od Boga dano pravo na slobodu ne znači i dopuštenje da se prione uz zabludu (usp. KKC 2108). Priznavajući mu *građansko* pravo na vjersku slobodu, čovjek nema *moralno* pravo na bogoštovlje koje bi izlazilo izvan postavki što ih je Bog objavio. Poradi toga, vjerska se sloboda nikako ne može koristiti kako bi se obranio relativizam slobodnoga zidarstva.

Crkva ne poriče kako i u drugim religijama ima dobra i istine. Drugi vatikanski sabor kaže ovako: "Katolička Crkva ne odbacuje ništa što u tim religijama ima istinita i sveta. S iskrenim poštovanjem promatra te načine djelovanja i življenja, zapovijedi i nauke koji, premda se umnogome razlikuju od onoga što ona sama drži i predlaže, ipak nerijetko odražavaju zraku one Istine koja prosvjetljuje sve ljude."[29] Papa Pavao VI., u svojoj apostolskoj pobudnici "O evangelizaciji u modernome svijetu", kaže kako "Crkva cijeni i poštuje nekršćan-

ske religije jer su one živ izraz duše neizmjernih skupina ljudi".[30]

No sljedbenici su drugih religija, objektivno govoreći, u znatno zakinutu položaju u odnosu na one koji u Crkvi raspolažu redovnim sredstvima spasenja.[31] Radi toga svu dobrotu i istinu koja se može pronaći u drugim religijama valja upotrijebiti kao "pripravu na Evanđelje" (KKC 843). Neposredno nakon što je Drugi vatikanski sabor priznao mogućnost "zrake Istine" u drugim religijama, izjavio je kako Crkva "bez prekida naviješta i dužna je naviještati Krista 'koji je put i istina i život' (Iv 14,6), u kojemu ljudi nalaze puninu religioznoga života i u kojemu je Bog sve sa sobom izmirio".[32]

Budući da Bog želi da se svi ljudi spase putem spoznanja njegove istine te budući da je ukupnost te istine povjerena Crkvi (usp. 1 Tim 3,15), Crkva se mora opirati zabludi indiferentizma. Kršćani ne mogu ostaviti nekršćane u stanju djelomične vjere i poluistine. Tako propovijedajući cijelu istinu o Isusu Kristu te otkrivajući zablude slobodnoga zidarstva ispunjamo Gospodinovo misionarsko poslanje (usp. Mt 28,19–20; Mk 16,15).

Drugi vatikanski sabor nastavlja sljedećim riječima:

> "Učenik je, naime, prema Kristu Učitelju obvezan teškom obvezom da od njega primljenu istinu iz dana u dan sve potpunije upoznaje, vjerno naviješta i odlučno brani, isključivši sredstva protivna evanđeoskome duhu."[33]

Papa Pavao VI. govori nam kako

> "predstavljanje evanđeoske poruke nije tek neki izborni doprinos Crkve. Ono je dužnost što ju je primila putem zapovijedi Gospodina Isusa, kako bi ljudi povjerovali i bili spašeni. Ta je poruka nadasve nuž-

na. Ona je jedinstvena. Nezamjenjiva je. Ne ostavlja mjesta ni indiferentizmu, ni sinkretizmu, ni ikakvim ustupcima. Posrijedi je, naime, spasenje ljudi".[34]

Papa Ivan Pavao II. također kaže kako poštovanje što ga gajimo spram pojedinaca "radikalno isključuje mentalitet ravnodušja obilježena vjerskim relativizmom koji vodi k uvjerenju kako su sve religije jednako dobre".[35]

Ravnodušje spram Boga i Isusa Krista

Slobodno zidarstvo počinje očitovati svoje ravnodušje spram Krista od trenutka kada kandidat prvi put uđe u prostoriju lože. Kada kandidat primi stupanj šegrta, uvodi ga se u prostoriju lože, gdje on potom mora kleknuti i ispovjediti svoju vjeru. Uvaženi meštar tada polaže lijevu ruku na glavu kandidata i pita ga: "U koga se uzdaš?" Ako kandidat ispovjedi vjeru u bilo kakvo "Vrhovno biće", uvaženi meštar nastavlja: "Budući da se uzdaš u Boga, tvoja je vjera dobro utemeljena. Ustani, slijedi svojega voditelja i ne boj se nikakve pogibelji."

Koju god vjeru kandidat ispovjedio (pod pretpostavkom da nije ateist), uvaženi meštar potvrđuje kako ovaj zapravo vjeruje u Boga budući da "slobodno zidarstvo uvažava sve nazive pod kojima je Bog poznat" (masonska Biblija, str. 44). Tako, primjerice, vjera jednoga masona u panteističkoga boga može izravno odbacivati monoteizam drugoga masona ili mu pak proturječiti, no slobodno zidarstvo svejedno *obojici* potvrđuje kako je njihova vjera dobro utemeljena. Takav se stav protivi razumu. Ako dva masona imaju nepomirljiva uvjerenja o Bogu, a samo je jedno od njih istinito, to znači kako drugo nužno mora biti lažno. Ono, dakle, nikako ne može biti "dobro utemeljeno". Moguće je također

da su oba ova uvjerenja pogrješna. Držati ih oba istinitima, kao što je to slučaj s Ložom, znači u potpunosti zanijekati objektivnu istinu. Dok slobodno zidarstvo tvrdi kako se Bogu klanja "u duhu i istini" (masonska Biblija, str. 55), učenje Lože o istini proturječi samome određenju istine koja je, po svojoj naravi, isključiva.

Kao što kaže papa Ivan Pavao II.: "Opravdana pluralnost mogućnosti ustupila je mjesto nerazlikovnome pluralizmu, utemeljenu na pretpostavci kako su svi stavovi jednako valjani, što je jedan od danas najprisutnijih simptoma pomanjkanja pouzdanja u istinu."[36] Masonic Service Association, s druge, pak, strane, kaže: "Jedna od najvećih istina što ih je čovjek naučio tijekom svih stoljeća proučavanja jest kako nema apsoluta što bi ga valjalo spoznati: sve su istine, uključujući i one matematičke, tek relativne."[37] Paradoksalno je to što ovakvo relativističko poimanje istine cilj što ga masonstvo samo ističe – istinu – čini nedostižnim.

Razumije se kako izjednačavanje Krista s drugim bogovima ujedno pretpostavlja da druge vjerske tradicije čine objavljene istine kršćanstva suvišnima ili, u najboljemu slučaju, usporednima. No, ispovijedanje vjere u Višnua nije isto što i ispovijedanje vjere u Vječnu Riječ tijelom postalu. U prvome se slučaju traganje za Bogom nastavlja dok je u drugome ono dovršeno objavom Božjega spasonosnog otajstva u Gospodinu Isusu Kristu "jer u njemu tjelesno prebiva sva punina božanstva" (Kol 2,9).

Masonska zamisao o jednakosti religija temelji se na navodnoj jednakosti njihovih utemeljitelja. Tako Loža Isusa gleda tek kao "određen, konačni, povijesni lik, koji objavljuje ono božansko ne na isključiv način, već na način koji dopunjuje ostale objaviteljske i spasonosne likove".[38] Pike tvrdi kako slobodno zidarstvo s poštovanjem uvažava sve velike reformatore: "Ono u Mojsiju, zakono-

davcu Židova; u Konfuciju i Zoroasteru; u Isusu iz Nazareta, kao i Arapskome Ikonoklastu, vidi velike učitelje morala i istaknute reformatore, pa i više od toga."[39]

Lynn Perkins donosi nam gledište slobodnoga zidarstva na Isusa Krista:

> "Iako su Avatari dolazili svim narodima u različita vremena s istom bitnom porukom, kršćanski Avatar još uvijek nekim narodima nije prihvatljiv. (...) Isus iz Nazareta poslan je biti svjetlost svijeta nekim ograncima ljudskoga roda dok su drugi pak ogranci imali, i još uvijek imaju, svojega Buddhu, svojega Krišnu, svojega Zoroastera, svojega Konfucija, svojega Muhameda."[40]

Crkva je posve jasna u svome stavu kako se postavljanje Isusa iz Nazareta na istu razinu s drugim vjerskim i moralnim reformatorima duboko protivi kršćanskoj vjeri. Stavljanje Isusa u istu kategoriju s drugim vjerskim učiteljima ili "avatarima" za kršćane je potpuno neprihvatljivo. Isus nam je rekao kako je on Bog: "Zaista, zaista, kažem vam: prije negoli Abraham posta, Ja jesam!" (Iv 8,58); "Ja i Otac jedno smo" (Iv 10,30). Crkva kaže ovako: "Potrebno je *čvrsto vjerovati* u nauk vjere koji tvrdi kako je Isus iz Nazareta (...) Sin i Riječ Očeva."[41] Ako je Isus Bog, on taj svoj božanski status ne dijeli s Muhamedom, Buddhom ili Konfucijem. Ako Isus nije Bog, onda je bogohulnik i luđak. Sredine nema.

Način na koji masonstvo gleda na Krista, kao na istinu samo za neke ljude u nekome određenom vremenu, također se protivi univerzalnoj naravi istine. Papa Ivan Pavao II. u svojoj enciklici *Vjera i razum* (br. 27) piše kako se "svaka istina – ako je doista istinita – pojavljuje kao univerzalna, čak i ako nije cijela istina. Ako je nešto isti-

nito, onda treba biti istinito za sve ljude i za sva vremena". Pike, međutim, tvrdi suprotno:

> "Katoličanstvo je bilo životna istina u svojim najranijim fazama, ali je postalo zastarjelo, nakon čega se pojavio protestantizam, procvao i opao. Doktrine Zoroastera bile su nešto najbolje što su drevni Perzijci bili kadri prihvatiti; one Konfucija bile su prikladne za Kineze, one Muhameda za idolopokloničke Arape njegova vremena. Sve su to u svoje vrijeme bile Istine."[42]

Budući da slobodno zidarstvo promiče generičko štovanje subjektivnoga Boga, kršćanin koji pristaje uz masonstvo odriče se svjedočenja objektivne istine Isusa Krista. Takvim svojim stavom prihvaća zablude relativizma te očituje pomanjkanje ljubavi prema svojoj braći iz lože, kojoj je zakletvom obvezan služiti.

Suočena s vjerskim pluralizmom, indiferentizmom i relativizmom našega doba, Crkva je u jubilejskoj 2000. godini još jednom potvrdila što Isus znači čovječanstvu: "Isus Krist posjeduje značenje i vrijednost za ljudski rod i njegovu povijest, koji su jedinstveni i neponovljivi, samo njemu svojstveni, isključivi, sveopći i apsolutni. Isus je, zapravo, Riječ Božja čovjekom postala za spasenje sviju."[43]

Ravnodušje spram Svetoga pisma

Slobodno zidarstvo jednako tako očituje ravnodušnost spram Božje objave sadržane u Svetome pismu. Oltar se nalazi u središtu svake prostorije masonske lože. Na njemu se nalazi masonski kutomjer, šestar i ono što se zove Svezak svetoga zakona. U većini masonskih loža u SAD-u taj je svezak Sveto pismo. Budući da slobodno zidarstvo druge vjerske spise drži jednako pravovalja-

nim izričajima Božje volje, nudi im jednako mjesto na oltaru, zajedno s Biblijom. Bilo da je riječ o Knjizi mormona, Kur'anu, Vedama, Zend-Avesti, Zoharu, Kabali, Bhagavadgiti, Upanišadama ili bilo kojemu drugom vjerskom spisu, svaki dobiva središnje mjesto u masonskome hramu.

U *Coil's Masonic Encyclopedia* stoji kako je "Biblija samo *simbol* Božje volje, Zakona ili Objave" (naglasak kurzivom je dodan). Coil kaže kako masonstvo ne vjeruje da je sadržaj Biblije "božanski zakon, nadahnut ili pak objavljen" te dodaje kako "ni jedan odgovorni autoritet ne smatra kako slobodni zidar mora vjerovati u Bibliju ili neki njezin dio" (str. 520). Mackey kaže i kako se "Biblija među masonima koristi kao simbol Božje volje, ma kako ona bila izražena. Stoga se ono što nekome narodu izražava tu istu volju može u masonskoj loži upotrijebiti kao zamjena za Bibliju".[44]

Mason koji je ujedno i kršćanin možda će činjenicu što njegova loža izlaže Bibliju na oltaru kod svakoga sastanka držati utješnom. No, njegovo se poimanje Svetoga pisma teško može izmiriti s onime Lože. Pike masonu pojašnjava zbog čega je Biblija tek "dio opreme" lože: "Kandidat obvezu [zakletve] redovito mora polagati na svetoj knjizi ili knjigama svoje vjere kako bi je držao svečanijom i više obvezujućom. (...) Inače nas vaša vjerska uvjerenja ne zanimaju."[45]

U slobodnome zidarstvu sveti tekstovi nemaju autoriteta te ni od jednoga masona, bio on i kršćanin, Loža ne zahtijeva vjerovanje u njihovo božansko nadahnuće. "Zapravo", piše George Wingate Chase, "masonstvo plave lože nema ništa s Biblijom; nije na njoj utemeljeno. Kada bi bilo tako, ono više ne bi bilo masonstvo, već nešto posve drugo."[46] Oliver D. Street, poznati masonski mislilac, nudi kratak sažetak pogleda slobodnoga zidarstva riječima koje se mogu protumačiti otprilike ova-

ko: Biblija je samo simbol; od masona se ne traži da vjeruje u njezin nauk; može je se zamijeniti nekom drugom knjigom.[47]

Gledanje slobodnoga zidarstva na Bibliju kao na zamjenjivi simbol Božje volje, a ne njegovu božansku objavu, nespojivo je s katoličkom vjerom napose, kao i s kršćanstvom općenito. Crkva uči kako je "*Bog... autor Svetoga pisma*. Sve od Boga objavljeno, što nam se u Svetom pismu slovom čuva i daje, pismeno je utvrđeno dahom Duha Svetoga" (KKC 105, naglasak kurzivom je izvoran; usp. 2 Tim 3,16). Štoviše, Crkva dogmatski uči kako je riječi Pisma Duh Sveti diktirao svetim autorima.[48] Papa Leon XIII. je, u svojoj poznatoj enciklici o proučavanju Svetoga pisma, izjavio: "Jer sve su knjige što ih Crkva prihvaća kao svete i kanonske napisane u potpunosti i u cijelosti, u svim svojim dijelovima, po diktatu Duha Svetoga. (...) To je drevna i nepromjenjiva vjera Crkve."[49] Stoga – dok masonstvo Sveto pismo smatra simboličnim izrazom volje Božje – kršćani vjeruju kako ono uistinu jest riječ Božja. "Zato, eto," piše sv. Pavao, "i mi bez prestanka zahvaljujemo Bogu što ste, kad od nas primiste riječ poruke Božje, primili ne riječ ljudsku, nego kakva uistinu jest, riječ Božju koja i djeluje u vama, vjernicima" (1 Sol 2,13).[50]

Baš kao što slobodno zidarstvo sve bogove drži jednakima Kristu, Loža i sve vjerske spise drži jednakima Bibliji. Masonic Service Association tako kaže: "Bilo da je riječ o kršćaninovim Evanđeljima, židovskoj Knjizi Zakona, muslimanovu Kur'anu ili Vedama hindusa, posvuda se masonski prenosi ista poruka – simbolizirajući volju Božju objavljenu čovjeku."[51] Slobodnome zidarstvu nije važno to što Biblija potvrđuje Kristovo božanstvo dok ga Kur'an, naprotiv, niječe. Za Ložu, naime, oba ova gledišta, ma kako proturječna bila, navodno izražavaju "volju Božju".

Činjenica što vjerski spisi koji nisu sastavnim dijelom Biblije nisu nadahnuti od Boga ne znači kako nam ne mogu pomoći u našemu traganju za Bogom. Crkva priznaje kako i drugi vjerski spisi mogu hraniti odnos ljudi s Bogom te čak i "odražavati zraku one Istine što prosvjetljuje sve ljude".[52] Ostali vjerski spisi tako mogu poslužiti u pripravljanju ljudi za evanđeosku poruku te ih tako učiniti sklonima istini Isusa Krista. No, za razliku od stava Lože, ti se spisi nikada ne mogu smatrati konkurentskim pokušajima objašnjenja božanske istine.

Budući da se većina loža u SAD-u sastoji od kršćana i židovâ, kršćani koji pripadaju masonstvu ponekad kažu kako nikada nisu sudjelovali u loži u kojoj se na masonskome oltaru izlažu neke druge knjige, a ne Biblija.[53] To možda stoji, no ovaj argument ne dotiče problem indiferentizma što ga Loža promiče. Kada bi neku ložu posjećivao regularno inicirani musliman, koji je sa sobom ponio svoj primjerak Kur'ana, hindus koji je ponio Vede ili pak zoroastrijanac koji je ponio Zend-Avestu, ona bi te spise morala položiti na svoj oltar dok bi se i kršćanski masoni oko njega okupili i iskazivali štovanje. Svojim prešutnim odobravanjem indiferentizma kršćanin koji pripada masonstvu sudjeluje u ozbiljnoj vjerskoj zabludi, vrijeđa jednoga pravog Boga te šteti Tijelu Kristovu. Očituje svoju veću privrženost Loži negoli istini te slabi kršćansko svjedočenje onima koje Otac također poziva po svome Sinu.

Završne misli

Brojni američki kršćani koji su pripadnici masonstva nikada ne razmišljaju o problemu indiferentizma. To nimalo ne čudi budući da se čini kako je upravo indiferentizam religija američke popularne kulture. Živi-

mo u zemlji slobode i tolerancije, gdje se jednakost smatra apsolutnom vrijednošću. Neprestano nam se uvjetuje da zaboravimo razlike u ime višega cilja međusobne sloge. Govori nam se da prigrlimo jednakost ideja, a ne samo jednakost osoba. Loža može biti vrlo primamljiva onima koji cijene ove ideale. Tvrdnja kako je samo jedan put u nebo često se drži netolerantnom i neameričkom. No, ako će se kršćanstvo optuživati za netoleranciju, onda i samoga Krista valja slično optužiti jer je upravo on sebe proglasio jedinim putom k Ocu. Dok kršćani tvrde kako su svi ljudi jednaki, mi žustro obznanjujemo kako sve religije to nisu.

Indiferentizam je rijetko tema nedjeljnih propovijedi, iako predstavlja ozbiljan problem ljudske obitelji. Ta je ideologija još daleko pogubnija od protestantskoga odbijanja katoličkoga nauka. To je stoga što je svakome protestantu stalo do argumenata. Ako mu se podastru dokazi njegove zablude, moguće je kako će uzljubiti Crkvu. S druge, pak, strane, onaj tko je ravnodušan, ne mari za argumente. Budući da mu nije stalo, ne postoji zabluda koju bi trebao priznati. Gospodin Isus nas je upozorio na ravnodušnost: "Znam tvoja djela: nisi ni studen ni vruć. O da si studen ili vruć! Ali jer si mlak, ni vruć ni studen, povratit ću te iz usta" (Otk 3,15–16).

Ironična je činjenica što je – iako je većina protestantskih Crkava također odbacila slobodno zidarstvo – indiferentizam neizbježiva posljedica racionalizma protestantske reformacije. Tumačeći Bibliju, protestantski su reformatori osobnu prosudbu izdigli iznad nepogrješiva učiteljskoga autoriteta Katoličke Crkve. Osobna je prosudba iznjedrila moderni indiferentizam te nastavlja svake godine protestantizam cijepati na nove sljedbe. Kako rastu podjele, protestanti pokušavaju pronaći načelo sklada u teoriji po kojoj se bitni nauk kršćanstva nalazi u nekolicini jednostavnih svetopisamskih istina te

kako je svatko tko ovaj život bude živio u skladu s tim istinama vjeran nasljedovatelj Kristov. Slobodno zidarstvo još i više razvodnjuje istinu tvrdeći kako se bit Božjega nauka nalazi u nekoliko jednostavnih istina što ih ljudski um lako pronalazi proučavajući prirodu te kako će svatko tko živi u skladu s time uživati život vječni s Bogom. Protestanti su možda uklonili živi učiteljski autoritet Katoličke Crkve, ali su zato masoni uklonili samoga Krista.

4.

MASONSKE DOKTRINE I PRAKSE

Sinkretizam

Vidjeli smo na koje je sve načine slobodno zidarstvo ravnodušno spram Božje objave, koja je savršeno dovršena u Isusu Kristu. U ovome odjeljku iznosimo način na koji masonstvo čini i korak dalje od ravnodušja, stvarajući vlastite vjerske doktrine i prakse. Način na koji masonstvo ide za elementima vjerovanja zajedničkim brojnim religijama za posljedicu ima kompromis, poznat pod nazivom sinkretizam. *Sinkretizam* je stapanje različitih vjerovanja, odnosno praksa, ne mareći pritom nimalo za dosljednost, sustavnu povezanost ili pak spojivost s kršćanskim istinama. Sinkretizam je logična posljedica indiferentizma. Ako su sve religije jednako vrijedne, onda njihovo stapanje ne predstavlja nikakav problem. Navedena praksa proizlazi iz nijekanja jedinstvene vrijednosti bilo koje od postojećih zasebnih religija.

Crkva se tijekom čitave svoje povijesti bori protiv sinkretizma. Pojedini slučajevi uključuju pokušaje kombiniranja elemenata kršćanstva s judaizmom, grčkom filozofijom, zoroastrijanizmom, budizmom, kao i drevnim misterijskim religijama. Upravo je, suprotstavljajući se silama sinkretizma, Katolička Crkva i razvila formulaciju svoga vjerovanja, kao i kanon Svetoga pisma.

Masonstvo crpi iz brojnih religija. Masonski autor Manly P. Hall kaže: "Stotine su religija donijele svoje darove mudrosti na njegov oltar."[1] Masonstvo je svakako uzelo dosta toga od triju velikih svjetskih religija. Dobar

dio svojih praksa crpi iz kršćanstva. Biblija se redovito stavlja na oltar dok su pojedini dijelovi Novoga zavjeta utkani u same obrede (iako se spominjanje Krista uvijek izostavlja iz tekstova). Neke su lože čak posvećene svetome Ivanu Krstitelju i svetome Ivanu Evanđelistu, koji se smatraju "časnim kršćanskim zaštitnicima masonstva".[2] Stupnjevi Škotskoga obreda čak odražavaju sakramente euharistije (sudionici se u bijelim albama okupljaju oko oltara te uzimaju hostije i vino) i potvrde (sudionicima se pomašću pomazuje čelo).

Masonstvo nadalje puno toga crpi iz judaizma. Okružje triju masonskih stupnjeva jest "hram kralja Salomona". Treći stupanj napose naglašava brojne vidove židovskoga bogoštovlja, uključujući tu i *Sanctum Sanctorum*, odnosno Svetinju nad svetinjama, kao i židovski Zakon. Za svaki se stupanj čitaju ulomci iz Staroga zavjeta. Stupanj šegrta ujedno priziva u pamćenje oslobođenje Izraela od faraona i Egipćana čudesnim prolaskom kroz Crveno more. Za vrijeme Velikoga tjedna Škotski obred javno slavi ono što nazivlje Blagdanom pashalnoga janjeta, spomen na židovsku Pashu, koji se obilježava kruhom i vinom.

Masonstvo je uzelo ponešto i od islama, osobito kada je riječ o obredima reda Shrinersa. Shrinersi se sastaju i svoje tajne obrede održavaju u tzv. "mošejama". Sudionici nose muslimansku odjeću te se služe simbolima poput krivošije i polumjeseca. Tajne lozinke reda glase *Meka* i *Medina*. Shrinersi zakletvu polažu na Kur'anu te je upućuju Alahu.

Uz tri glavne svjetske religije, masonstvo crpi i iz đeizma. U Loži je Bog simboliziran svevidećim okom te mu se pripisuje deistički naziv Velikoga Arhitekta Svemira (o kojemu će biti riječi u idućemu odjeljku). Deizam nadalje naglašava pravo na potpunu toleranciju među ljudima, što je i u Loži vrlo prisutna tema. Mason-

stvo crpi i iz gnosticizma, u svome traženju ezoterijskoga duhovnog znanja, koje nije dostupno neiniciranima. Masonstvo crpi i iz racionalizma, u svome poučavanju upoznavanja Boga putem razuma te naglašavanju pet temeljnih ljudskih osjetila kao izvorâ znanja. Masonstvo stavlja naglasak na duhovnost i mistiku Istoka kao izvor mudrosti i prosvjetljenja. Loža nadalje preuzima ponešto i od drevnih poganskih misterijskih religija, osobito u obredu regeneracije trećega stupnja (o kojemu će također biti riječi kasnije). U ezoterijskim liturgijama Lože možemo prepoznati čak i elemente neopoganske Wicca religije te okultizma.[3] To je očito u masonskome običaju utjecanja na osjećaje kandidata povezivanjem očiju, skidanjem odjeće, vrijeđanjem te tjeranjem na polaganje zakletava pod prijetnjom strahovitih kazna.

Moglo bi se još puno govoriti o izvorima sinkretističkih praksa slobodnoga zidarstva. No, u ovome ćemo se poglavlju usredotočiti na postojeće doktrine i prakse američkoga masonstva. One podrazumijevaju način na koji masonstvo shvaća i štuje Boga; njegov pogled na moralnost kao temelj spasenja; njegovo vjerovanje u uskrsnuće tijela te svečane pogrebne obrede, koji javno očituju navedene doktrine. Ti su elementi prisutni u svim masonskim obredima, masonskoj Bibliji, masonskim postavkama, kao i u publikacijama Velikih loža i drugih masonskih vlasti. Započet ćemo sagledavanjem načina na koji slobodno zidarstvo shvaća Boga.

Veliki Arhitekt Svemira

Način na koji slobodno zidarstvo shvaća Boga razlikuje se od onoga kršćanskog. Masonstvo Boga vidi kao sinkretističkoga Velikog Arhitekta Svemira kojega štuju sve religije, a ne kao Trojedinoga Boga Oca, Sina i Duha

Svetoga objavljena u Osobi Isusa Krista. Negdašnji Veliki meštar Carl Claudy tvrdi kako vjera svih religija upućuje na Velikoga Arhitekta. "Stotine se putova", piše on, "mogu uzdizati k planini, no svi se oni sastaju na njezinu vrhu."[4] Masonski Veliki Arhitekt Svemira (Great Architect of the Universe – GAOTU) smatra se jednim Bogom koji predstavlja božanstva svih religija. Način na koji se ovaj pojam koristi zahtijeva jednakost svih božanstava te se ni jedna pojedina vjera, odnosno religija, u tome smislu ne smatra jedinstvenom. Iako među masonima nema konsenzusa oko svih masonskih postavaka, odnosno nepromjenjivih načela slobodnoga zidarstva, sve one u sebi sadrže to vjerovanje u Boga kao Velikoga Arhitekta Svemira te se sve lože u SAD-u služe upravo tim nazivom.

Izvor imena Veliki Arhitekt Svemira leži u racionalističkome uvjerenju slobodnoga zidarstva po kojemu se Bog dokraja objavljuje jedino u geometrijskome savršenstvu svemira. Masonic Service Association tvrdi kako "geometrija (...) daje najbliži mogući 'dokaz' njegova postojanja".[5] Putem geometrije, govori se masonu, on može "otkriti moć, mudrost i dobrotu Velikoga Arhitekta Svemira te oduševljeno promatrati razmjere koji povezuju ovaj golemi stroj".[6] Geometrija se stoga smatra "temeljem na kojemu je podignuta građevina masonstva".[7]

Budući da je geometrija za masonstvo najbolji dokaz postojanja Boga, njega se u američkim, kao i drugim ložama engleskoga govornog područja, predočuje velikim slovom G, što, po masonskoj predaji, označava Boga (engleski: *God*, op. prev.), Geometriju i Gnozu. Tako se veliko slovo G redovito pojavljuje iznad stolice uvaženoga meštra koji predsjeda u istočnome odjeljku lože. Taj simbol, koji ne pripada ni jednome pojedinačnom sustavu vjerovanja, promiče sinkretistički način poimanja božanstva slobodnoga zidarstva. Štoviše,

masonska Biblija kaže kako slovo G predstavlja "velikoga Boga svih slobodnih zidara" (str. 42). Masona se tako uči kako se sva razumna stvorenja trebaju pred slovom G pokloniti "sa štovanjem i najvećom poniznošću".[8]

Ono što se želi postići korištenjem jedinstvena simbola i imena za to predstavljanje nije samo ujedinjavanje ljudi različitih vjera u jedno duhovno bratstvo, već ujedno i ujedinjavanje različitih božanstava različitih religija u *jedno jedinstveno duhovno božanstvo.* Štovatelje ne možete ujediniti ako prethodno ne ujedinite predmet njihova štovanja. Masonska Biblija to naziva "jedinstvom Vrhovnoga božanstva" (str. 63). Ovakav sinkretizam Trojedinoga Boga svodi na tek jedan od sastavnih dijelova ovako umjetno sastavljena božanstva. Otac, Sin i Duh Sveti tako se u njemu izjednačavaju s Brahmanom, Višnuom i Šivom te se sve kršćane koji pripadaju masonstvu upućuje da se sa štovanjem poklone pred osvijetljenim slovom G, koje slavno visi u istočnome kvadrantu svake masonske lože.

U svome klasičnom djelu *Vječni čovjek* Chesterton ovako komentira način na koji su naši daleki preci odbili poziv na sinkretizam, što je bio ključni povijesni trenutak:

> "Teozofi su izgradili panteon... Sazivaju Parlament religija... A upravo takav panteon bio je uspostavljen dvije tisuća godina prije toga na obalama Sredozemlja i kršćani su bili pozvani da postave Isusov lik rame uz rame s likom Jupitera, Mitre, Ozirisa, Atisa ili Amona. Kada su kršćani to odbili, došlo je do prekretnice u povijesti. Da su kršćani to prihvatili, i oni i čitav svijet zasigurno bi, u grotesknoj, ali točnoj metafori, potonuli u lonac. Svi bi bili ukuhani u neku mlaku tekućinu u tome velikom kotlu kozmopolitskoga kvarenja u kojemu su se svi ostali mitovi i misteriji već rastopili." (str. 197)

Ono što je svijet Sredozemlja pokušao učiniti prije dvije tisuće godina nimalo se ne razlikuje od onoga što danas čini suvremena masonska Loža. Od kršćana koji pristupaju masonstvu traži se da Krista stave uz bok – ne iznad – drugim bogovima. Upravo poput Rimljana staroga svijeta, koji su spremno usvajali božanstva pokorenih naroda zadržavajući pobožnost prema svojim izvornim božanstvima, kršćanski bi se slobodni zidari trebali zadovoljiti time što će se nedjeljom ujutro moliti Trojedinome Bogu, a ponedjeljkom uvečer Velikome Arhitektu. No, Isus je kazao: "Nitko ne može služiti dvojici gospodara. Ili će jednoga mrziti, a drugoga ljubiti; ili će uz jednoga prianjati, a drugoga prezirati. Ne možete služiti Bogu i bogatstvu" (Mt 6,24; usp. Lk 16,13).

Drugi sinkretistički masonski simbol za Boga jest Svevideće oko. Značenje ovoga simbola ima jasnu povezanost s deizmom prosvjetiteljstva.[9] Deisti, koje se danas obično naziva "slobodnim misliocima", odbacuju objavljenu istinu i autoritet vjerskoga nauka u korist posve racionalističkih spekulacija o Bogu (još jedan razlog zbog kojega masonstvo sebe naziva "slobodnim" i "spekulativnim"). Deizam Boga smatra božanskim stražarom, Svevidećim okom koji se, jednom stvorivši svijet, više djelatno ne uključuje u njegov tijek. Svevideće se oko može naći na brojnim masonskim pregačama, osobito onima što su ih nekoć nosili uvaženi meštri.

Henry Wilson Coil aludira na predkršćansko podrijetlo "Svevidećega oka", opisujući ga kao "simbol sveprisutnosti i budnosti Vrhovnoga bića", dodajući kako su se stari Egipćani tim simbolom služili kako bi prikazali Ozirisa.[10] Masonic Information Center nadalje kaže kako se simbol Svevidećega oka u starome Egiptu koristio kako bi predstavio kako Boga, tako i kralja Ozirisa. *Short Talk Bulletin* se čak hvasta kako je Svevideće oko

tema vedskih spjevova koji prethode kršćanstvu tisuću godina.[11]

Način na koji slobodno zidarstvo koristi pojam Velikoga Arhitekta Svemira, slovo G te simbol Svevidećega oka nadilazi promicanje deističkoga shvaćanja Boga te prerasta u prihvaćanje politeističkoga shvaćanja božanstva. To je potrebno stoga što u SAD-u, kao i u većini drugih zemalja, slobodno zidarstvo od svojih pripadnika ne zahtijeva monoteizam. Dapače, dogmatski stav glede nekoga određenog poimanja Boga smatrao bi se nemasonskim jer bi time bila ograničena sposobnost slobodnoga zidarstva za okupljanjem ljudi svih vjera i nacija. Velike lože zahtijevaju jedino da njihovi pripadnici "vjeruju u božanstvo".

U *Coil's Masonic Encyclopedia* stoji kako monoteizam "krši masonska načela jer traži vjerovanje u točno određenu vrstu Vrhovnoga božanstva". Coil o monoteističkome Bogu Svetoga pisma govori kao o "pristranu, plemenskome Bogu", tvrdeći kako je takvo poimanje Boga inferiorno u odnosu na ono masonsko, u kojemu je Bog "bezgranični, vječni, svekoliki, nedenominacijski i internacionalni Božanski Duh, tako neizmjerno udaljen od mrvice koja se zove čovjek te ne može biti spoznat, imenovan ni dosegnut" (str. 516–517). Albert Pike tvrdi kako su "svaka religija i svako poimanje Boga idolopoklonstveni, u smislu da su nesavršeni te bi u masonsko svetište Nespoznatljiva bića 'podmetnuli' slaba i privremena poimanja".[12] Nastavlja kako "način na koji svaki pojedini čovjek poima Boga mora biti razmjeran njegovim umnim sposobnostima, intelektualnim silama te čudorednoj izvrsnosti", čime onda Bog postaje "odsjaj slike samoga čovjeka".[13]

Slobodno zidarstvo u tome smislu poziva vjernike svih denominacija na ujedinjenje pod okriljem Velikoga Arhitekta Svemira. Oliver Street potvrdio je fleksibil-

nost zahtjeva za vjerovanjem kada je izjavio kako masoni mogu zastupati "agnosticizam, panteizam, naravne religije i animizam". Street ističe kako "sektaška" vjerska uvjerenja mogu sezati "od najrafiniranijega i duhovnoga monoteizma... do najnižih oblika obožavanja prirode, ili pak politeizma, ili opet fetišizma i vračarstva".[14]

Unatoč mišljenjima ovih istaknutih masonskih autoriteta, neki kršćani inicirani u masonstvo ustraju na činjenici kako "jedincatost" Velikoga Arhitekta Svemira zahtijeva monoteizam, a odbacuje politeizam te već na tome temelju tvori prihvatljivo poimanje Boga. Sljedeća izjava iz masonskih izvora ide u prilog ovakvu stavu: "Monoteizam je jedina dogma slobodnoga zidarstva. Od svakoga se inicijata traži vjerovanje u jednoga Boga, ali se poimanje toga Vrhovnoga bića prepušta njemu samome. Slobodno se zidarstvo ne bavi teološkim razlikama."[15]

Čak i kada bi Velike lože zahtijevale vjerovanje u monoteizam, zablude slobodnoga zidarstva teško da bi time bile ublažene. Masonstvo bi i dalje držalo prihvatljivim deističko ili unitarističko poimanje Boga nasuprot kršćanskome poimanju Boga kao Trojstva – jednoga Boga u tri Osobe. Oni koji brane monoteizam Lože moraju prihvatiti i činjenicu kako ni jedna Velika loža u SAD-u svoje članstvo ne ograničava isključivo na židove, muslimane i kršćane. U svoje velikodušno krilo prihvaća sve koji vjeruju u Vrhovno biće, uključujući hinduiste, budiste i šintoiste. Način na koji Loža poima Boga u tome smislu za posljedicu ima poimanje božanstva svedeno na zajednički nazivnik koje je kudikamo više sinkretističko negoli što bi to bilo sjedinjenje monoteističkih religija kršćanstva, judaizma i islama.

U svome popularnu djelu *Introduction to Freemasonry* Claudy nadalje objašnjava kako mason – iako, prije

no što će biti prihvaćen, mora iskazati vjerovanje u neko vrhovno biće – "ni u tome trenutku ni ikada poslije ne mora reći o *kojemu* je Bogu, zapravo, riječ. Može ga nazivati kako god želi i zamišljati kako mu se svidi; učiniti ga neosobnim zakonom ili pak osobnim i antropomorfnim; slobodnome je zidarstvu to svejedno".[16]

Dok kršćani inicirani u masonstvo drže kako je dopustivo, pa i potrebno, Presveto Trojstvo svesti na najopćenitiji mogući izraz božanstva, Crkva uči kako je vjera u Trojstvo "najtemeljniji i najbitniji nauk u 'redu vjerskih istina'". Za katolike, "Otajstvo Presvetoga Trojstva središnje je otajstvo kršćanske vjere i života. To je tajna Boga u sebi samome. Tu je, dakle, izvor svih drugih vjerskih otajstava, svjetlo koje ih osvjetljuje" (KKC 234). Za kršćanstvo je upravo otajstvo Trojstva polazišna točka razumijevanja istine o Bogu. Za masonstvo, pak, Veliki Arhitekt Svemira predstavlja početak i kraj istine.

Stoga je masonsko shvaćanje Boga u dubokoj oprjeci s onim kršćanske vjere. Kršćanski Bog nije neko univerzalno božanstvo u čijemu su okrilju sve vjere. On je jedinstven i isključiv. On je Jedan, ali je ujedno i Trojstven. Vrhovni vladar svemira, on je ujedno Otac, Sin i Duh Sveti. On je Stvoritelj, ali je istodobno i Otkupitelj i Posvetitelj. Može ga se spoznati iz reda stvorenoga, no ujedno se objavio i u Osobi Isusa Krista.

Postavljanje zahtjeva prema kojemu kandidat za članstvo u nekoj organizaciji treba vjerovati u Boga, članovima može dati osjećaj jedinstva te im posvijestiti važnost Božje prisutnosti u poslovima organizacije o kojoj je riječ. No, organizacija koja od kandidata zahtijeva vjeru u Boga kako bi "prošao kroz njezina vrata", uvelike se razlikuje od one koja i nakon njegova ulaska ostaje sva usmjerena k Bogu. Kako sama organizacija tvrdi: "Sve se u masonstvu odnosi na Boga; svaka lekcija, svaka pouka, od prvoga koraka do posljednjega stupnja.

Bez Boga ono nema smisla, nema poslanja među ljudima."[17] "Bog je osnova i potka slobodnoga zidarstva", reći će Carl H. Claudy. "Ako uklonite Boga iz slobodnoga zidarstva, ne će ostati doslovce ništa."[18]

Anglikanski teolog dr. Hubert S. Box ovako komentira samozvano masonsko učiteljsko poslanje: "Poučavati ljude o naravi Božjoj zadaća je koja s pravom pripada Crkvi, u skladu s njezinim božanskim ovlastima." Box dovodi u pitanje pravo "konkurentskoga učiteljskog tijela bez božanskih ovlasti za vršenje jedne takve funkcije".[19] Svaka bi organizacija, koja pojam Boga uključuje u svoj službeni nauk, svakako trebala pojasniti što pod tim pojmom podrazumijeva. Neovisno o tome kako kršćanin doživljava Velikoga Arhitekta Svemira, dolazimo do istoga zaključka: unutar prostorija lože Presveto je Trojstvo tek jedno od brojnih, za masonstvo podjednako uvjerljivih shvaćanja Boga, no ni u kom slučaju jedincato i isključivo.

Sveti nas Pavao pak opominje kako "sve kad bi i bilo nazovibogova ili na nebu ili na zemlji... nama je jedan Bog, Otac, od koga je sve, a mi za njega; i jedan Gospodin, Isus Krist, po kome je sve, i mi po njemu" (1 Kor 8,5–6). David nam govori: "Ništavni su svi bozi naroda. Gospodin stvori nebesa" (Ps 96,5). Samo je jedan Bog (Bog Objave), ali je puno lažnih bogova (ljudskih). Stoga smo primorani zaključiti kako je Veliki Arhitekt Svemira masonske Lože, premda u sebi sadrži neke istinite elemente, Bog *zablude*. Takva boga razumni ljudi ne mogu ni tražiti ni štovati.

Molitva i bogoštovlje

Slobodno zidarstvo nadalje svoje sinkretističko poimanje Boga promiče i zajedničkom molitvom. Kršćane se uči zazivati Boga Oca u ime Isusa Krista (Iv 14,11.13),

no molitve u masonskim ložama redovito su upravljene Velikome Arhitektu Svemira (i drugim sličnim nazivima). Ime Isusa Krista svjesno se u masonskim molitvama izostavlja. Mackey ta izostavljanja naziva malim, ali nužnim izmjenama.[20] Kršćani inicirani u masonstvo pokušavaju se opravdati zbog toga tvrdeći da se izvan crkve Boga može štovati i na način koji u crkvi ne bi bio dopušten. No, svakome je jasno da je za kršćanina izostavljanje Isusa iz molitava neprihvatljivo ne samo u crkvi nego i u svakoj prigodi, pa tako i u loži.

Najčešća molitva koju američki slobodni zidari mole prije svakoga službenog masonskog okupljanja, koja očituje gore izrečeno, glasi:

> "Veliki Arhitekte Svemira, u tvoje smo se ime okupili i u tvoje ime želimo sve činiti. Podari nam da uzvišena načela slobodnoga zidarstva tako uguše svaku neurednu strast u nama te uskladi i obogati naša srca svojom ljubavlju i dobrotom kako bi loža u ovome času ponizno odražavala onu ljepotu i red koji zauvijek vladaju pred tvojim prijestoljem. Amen. Tako neka bude."[21]

Ponavljanjem ovih usmenih molitava, koje se izgovaraju unutar okružja zakletvom jamčene tajnosti, kršćani koji su članovi masonskih loža prisiljeni su Boga doživljavati u skladu s masonskim pogledom na svijet. Nebeski Otac, kojega je Sin objavio, tako postaje Bog bilo kojega, tj. svakoga vjerskog uvjerenja. Masonic Service Association kaže kako "masonstvo k svome oltaru poziva ljude svih vjera, znajući kako se oni – iako koriste različita imena za 'Bezimenoga sa stotinu imena' – svejedno mole jednome Bogu i Ocu sviju."[22]

Dok je Loža ravnodušna spram jedinstvenoga posredništva Kristova (usp. 1 Tim 2,5–6), Crkva uči kako

"za kršćansku molitvu nema drugog puta osim Krista. Bila naša molitva zajednička ili osobna, usmena ili nutarnja, nema pristupa k Ocu, osim ako molimo 'u ime' Isusovo" (KKC 2664). Izostavljanje Isusova imena iz bogoštovlja možda predstavlja nužnu preinaku za Ložu, međutim, za kršćanina "Ime Isusovo sadrži sve: Boga i čovjeka i sav naum stvaranja i spasenja" (KKC 2666).

Općenite molitve slobodnoga zidarstva upućene Velikome Arhitektu Svemira podrazumijevaju pretpostavku kako Bog spremno uslišava molitve onih koji odbacuju njegova Sina. Takvo je gledište potpuno neprihvatljivo za katoličko shvaćanje. Molitva je svet i povlašten oblik međusobna zajedništva između Boga i onih koji su s njime u savezu (usp. KKC 2564). Samo oni koji su ponovno rođeni u krsnoj vodi uživaju taj prisni, savezom obilježen odnos s Bogom. Tradicionalno učenje Crkve glasi kako Bog čuje molitve onih koji nisu u savezu s njime samo ako je riječ o molitvama pokajanja kojima se vapi za spasenje.[23] Bog ne odgovara na molitve nepravednih, osobito kada je riječ o svjetovnim i ovozemaljskim stvarima kao što je to – primjerice – izlijevanje blagoslova na masonsku Ložu (usp. Iv 9,31; Ps 66,18; Izr 15,29; 28,9; Iz 1,15).

Iako su utemeljene na zabludi vjerskoga indiferentizma, masonske molitve i obredi u loži obično su obilježeni dužnim poštovanjem. Malo ih je koji bi bili spremni u pitanje dovesti iskrenu ozbiljnost obreda pobožnosti slobodnoga zidarstva. Većina Velikih loža tako ne dopušta služenje alkohola na dan dodjeljivanja stupnjeva. Međutim, cilj kršćanstva nije iskrenost, već *istina*. Kada je sv. Pavao putovao u Atenu, primijetio je kako Grci iskreno štuju svoja poganska božanstva. Posvuda je mogao vidjeti svetišta i predmete njihova štovanja. Čak je na jednome žrtveniku primijetio sljedeći natpis: "Nepoznatome Bogu" (Dj 17,23). No, Pavao nije dopu-

stio da Grci na Areopagu ostanu u neznanju, već je odvažno progovorio: "Što dakle ne poznajete, a štujete, to vam ja navješćujem" (r. 23).

Tada im je navijestio istinu Isusa Krista te im je naglasio kako je Bog nekoć trpio njihovo neznanje, ali da sada Bog svima zapovijeda da se pokaju "jer ustanovi Dan u koji će suditi svijetu po pravdi, po Čovjeku [Isusu] kojega odredi... uskrisivši ga od mrtvih" (r. 31). U svjetlu Božjega suda koji ima uslijediti valja nam nasljedovati Pavlov primjer, propovijedajući Isusovo evanđelje pokajanja i spasenja svim ljudima, ne ostavljajući ih u neznanju. Pitamo se što bi bilo s Atenjanima da im se Pavao bio pridružio u njihovu čašćenju "Bezimenoga sa stotinu imena", umjesto što im je navijestio Isusa Krista, ime "iznad... svakog imena imenovana ne samo na ovom svijetu nego i u budućemu" (Ef 1,21). Zasigurno, mnoga bi mučeništva bila izbjegnuta.

Obraćanje Bogu u molitvi tek kao "Velikome Arhitektu Svemira" ujedno stvara iznimno neosobno shvaćanje Boga, lišavajući ga tako njegove božanske biti. "Projektiranje svemira" jedna je od stvari što ih je Bog učinio, *ali to nije Božji identitet*. Znati "tko je Bog" neophodno je kako bi se s njime mogao razviti osoban odnos. Bog je *Otac*, prije svega zato što ima *Sina*, Isusa Krista, kojega trajno začinje u Duhu Svetomu. Bog Otac poziva nas ne na divljenje njegovim djelima izdaleka, već na prisno dioništvo u životu njegova jedinorođenoga Sina. Po krštenju primamo taj dar božanskoga posinjenja te zajedno s Kristom možemo klicati: "Abba! Oče!" (Rim 8,14–15; Gal 4,6; 3,26–27). Slobodno zidarstvo ne pristupa Bogu kao Ocu u kršćanskome smislu, jer niječe Boga Sina: "Svaki koji niječe Sina, nema ni Oca, a tko priznaje Sina, ima i Oca" (1 Iv 2,23).

Koliko god molitva u Loži bila obilježena poštovanjem, mason koji je kršten u Kristu ne može njegovati

dva odnosa s Bogom – jedan koji bi se temeljio na međukonfesionalnosti Lože, a drugi koji bi se temeljio na unutarnjemu i sakramentalnom životu Crkve. Ako je masonu cilj rasti u dubljemu odnosu s Kristom, prakse kojima se služi Loža nikako ne vode k ostvarenju toga cilja. Mason koji je ujedno i kršćanin nikako ne može tvrditi kako mu svođenje imena Presvetoga Trojstva u molitvi na nekakva općenita Velikoga Arhitekta Svemira pomaže usredotočiti se na Krista. Kada bi to tvrdio, morao bi jednako tako priznati kako takva praksa jednoga hindusa približava Brahmanu. Time se otvara pitanje zbog čega bi se kršćanin svojim ulaskom u masonsku ložu upustio u praksu kojom se potiče čašćenje lažnoga boga. To je, naime, idolopoklonstvo, teški grijeh protiv prve zapovijedi Božje: "Nemoj imati drugih bogova uz mene!" (Pnz 5,7).

Čini se, međutim, kako većini katolika učlanjenih u masonske lože nimalo ne smeta svođenje imena Isusova – imena nad svakim imenom – na zajednički nazivnik kako bi se u čašćenju pridružili onima koji odbacuju Krista. Oni često tvrde kako ovakva praksa ljudima omogućuje zajedničku molitvu zanemarujući pritom međusobne razlike. No, takav argument podrazumijeva da je prvotni cilj zajedničke molitve postizanje jedinstva, pa i po cijenu zanemarivanja istine.

Takav kompromis nikada ne može biti dijelom istinske katoličke molitve. Crkva nas uči kako slavljenjem u zajedništvu (*"communicatio in sacris"*) rukovodi načelo svjedočenja jedinstva Crkve.[24] To je znak za koji se Gospodin molio kako bi svijet uzvjerovao da ga je uistinu poslao Otac (usp. Iv 17,11.21). Isus nam je omogućio po krštenju postati dijelom njegova Mističnoga Tijela, koje ima svećeničku službu, kako bi on bio prisutan kad god su dvojica ili trojica sabrana u njegovo ime (usp. Mt 18,20; usp. KKC 1268). Zajednička je molitva tako vidlji-

vi znak Mističnoga Tijela Kristova koji Gospodin želi da ga očitujemo svijetu.

Sudjelovanje katolikâ u masonskome ili bilo kojemu nekatoličkom bogoštovlju koje zastire taj vidljivi znak predstavlja upravo suprotan znak, zbog čega se katolici, članovi masonskih loža, ne mogu u potpunosti očitovati kao oni koji vjeruju u Krista i udovi su njegova Tijela. To duhovno jedinstvo koje je svjedočanstvo jedinstva Crkve mora biti utemeljeno u punini istine koju je Isus objavio.

Masonske molitve miješaju sveto s profanim te bratstvo Lože uzdižu ponad istine. S druge pak strane, bratska je ljubav neophodna za kršćanski život, no ona treba biti ukorijenjena u Isusu Kristu, izvoru ljubavi i jedinstva Božje ljudske obitelji. Zapovijedi po kojima trebamo ljubiti Boga i brata čovjeka međusobno su duboko povezane. Tu ljubav odražavamo dijeleći svjetlo Kristovo s drugima, a ne skrivajući ga: "Niti se užiže svjetiljka da se stavi pod posudu, nego na svijećnjak da svijetli svima u kući" (Mt 5,15; Mk 4,21; Lk 8,16; 11,33).

Papa Pio XI. podsjeća nas kako je Ivan, apostol koji nas neprestano uči da "ljubimo jedni druge", zabranio svaki doticaj s onima koji iskrivljuju Kristov nauk (usp. 2 Iv 9–11).[25] Poznavati istinu treba značiti dijeliti je s drugima, baš kao što ljubiti Boga treba značiti ljubiti bližnjega. Jedno bez drugoga ne ide. Kršćani koji pripadaju masonstvu ne mogu istinski ljubiti svoju braću iz lože ako im ne svjedoče istinu Isusa Krista i njegove Katoličke Crkve. Bratska ljubav lišena istine nalik je na vjeru bez djela: ona je mrtva (usp. Jak 2,17).

Način na koji se u masonstvu moli i iskazuje bogoštovlje mogli bismo pripisati postojećemu pokretu modernizma čiji je cilj ujediniti čovječanstvo u duhu pomirbe, putem osjećajâ srca. To, međutim, ide nauštrb doktrinarnih razlika. No, zdrav nauk nije pitanje osjećajâ,

već istine. Takvo ostavljanje po strani teoloških razlika u korist zajedničkoga slavljenja jest "lažno mirotvorstvo" na koje nas Crkva upozorava jer se u njemu gubi čistoća katoličkoga nauka.[26]

Praksa Lože postavlja pitanje učinkovitosti nekršćanske molitve i bogoštovlja, kao i toga mogu li kršćani uopće sudjelovati u takvim djelatnostima. Crkva priznaje kako neke molitve i obredi nekršćanskih religija mogu poprimiti ulogu priprave za evanđelje, u smislu da se po njima ljudsko srce lakše otvara Božjemu djelovanju.[27] Štoviše, Bog želi darovati svoj dar Duha Svetoga nekršćanima koji ga traže iskrena srca (usp. Dj 10,45).[28]

Kršćani, međutim, ne smiju sudjelovati u masonskome bogoštovlju jer se unutar njega nekršćanske duhovnosti drže jednakima ili komplementarnima jedinstvenu posredništvu Isusa Krista.[29] Za kršćanina molitva uvijek treba biti određena strukturom kršćanske vjere koja svjedoči istinu. Stoga se nikada ne bi smjela odvijati u okružju koje kršćanina dovodi u napast da izgubi iz vida poimanje molitve objavljeno u Svetome pismu.[30] Za razliku od prakse kojom se služi Loža, molitva se, naglašava Ivan Pavao II., "nikada ne smije upućivati u znak potpore vjerskome relativizmu, u ime iskustva koje bi umanjilo vrijednost Božje objave u povijesti".[31] Crkva je jasna u svome stajalištu kako kršteni k, da bi izbjegao "opasnost padanja u sinkretizam", treba izbjegavati zablude koje "kršćansku meditaciju spajaju s onom nekršćanskom".[32]

Kao Kristovi učenici osjećamo žurnu potrebu i radost svjedočenja činjenice kako se Bog očitovao upravo u Gospodinu Isusu Kristu. Stoga naše slavljenje Boga treba svjedočiti Božju konačnu objavu u Kristu.[33] Sudjelovanje u sinkretističkome bogoštovlju slobodnoga zidarstva koje sve religije svodi na zajednički nazivnik

ne samo da slabi kršćansko svjedočenje drugima, nego ujedno može tvoriti zaprjeku spasenju.[34]

Stoga življenje vjere u kojoj smo kršteni i svjedočenje svjetla Isusa Krista ljudima nije samo pitanje evangelizacije, *nego je ujedno i nužno za naše spasenje*. Crkva nas uči kako "oni koji vjerom i krštenjem pripadaju Kristu moraju svoju krsnu vjeru ispovijedati pred ljudima" (KKC 14). "'Treba da svi budu pripravni priznati Krista pred ljudima i slijediti ga na putu križa za vrijeme progona, bez kojih Crkva nije nikada.' Služenje i svjedočenje vjere nužni su za spasenje" (KKC 1816; usp. 2471). Isus je rekao: "Tko god se, dakle, prizna mojim pred ljudima, priznat ću se i ja njegovim pred Ocem, koji je na nebesima. A tko se odreče mene pred ljudima, odreći ću se i ja njega pred svojim Ocem, koji je na nebesima" (Mt 10,32; usp. Lk 12,8–9). Pavao je spoznao tu činjenicu kada je rekao: "Jao meni ako evanđelja ne navješćujem" (1 Kor 9,16).

Zbog opasnosti relativizma i sinkretizma kršćani trebaju izbjegavati molitvu s nevjernicima, posebno u redovitu i sustavnu smislu, kao što je to slučaj u masonskoj loži. Neki tvrde kako je molitva u tišini primjerenija kada su prisutni i kršćani i nekršćani. No, takva bi molitva izdala ciljeve Lože. Korištenjem svojih jedinstvenih imena, simbola i usmenih zaziva, slobodno zidarstvo ide za vanjskim, vidljivim znakovima jedinstva svojih pripadnika. Kada se masoni zajednički klanjaju pred slovom G, zazivajući Velikoga Arhitekta Svemira istim molitvama oko jedinstvenoga žrtvenika slobodnoga zidarstva, oni teže za zajedničkim ciljem *duhovnoga*, a ne bratskoga zajedništva.

Međutim, ako se dva masona ne slažu oko toga tko je Bog, nedostaje im duhovno zajedništvo. Ako masoni slijede posve različite putove k Bogu, ne mogu biti duhovno ujedinjeni. Čak i ako su svi pripadnici neke lože

isključivo kršćani, masoni svoju molitvu trebaju svejedno upućivati u skladu s univerzalnošću toga Bratstva: "Univerzalna narav masonstva ne smije se nikada, ni pod kakvim okolnostima, zaboraviti ni zanemariti, čak i ako svi prisutni članovi dijele ista vjerska uvjerenja... univerzalnost masonstva podrazumijeva univerzalnost – uvijek."[35]

Neki tvrde kako masonska praksa molitve i bogoštovlja u loži očituje ekumenizam i toleranciju drukčijih vjerskih uvjerenja. (Usput budi rečeno, *ekumenizam* se određuje kao promicanje, odnosno težnja ka kršćanskome jedinstvu i suradnji na svjetskoj razini. U tome smislu nema nikakve veze s vjernicima-nekršćanima.[36]) Ovaj argument otkriva jedan bitan nesporazum. Cilj je ekumenizma – kao i međureligijskoga dijaloga općenito – razumijevanje, a ne sporazum. Istinski ekumenizam i međureligijski dijalog zahtijevaju iskrenost, a ne kompromis. Iskrenost promiče plodonosni dijalog među uključenim stranama te – kada je riječ o nekršćanima – stvara prostor za propovijedanje evanđelja (što bi trebao biti *jedan jedini cilj* ekumenizma).[37]

Slobodno zidarstvo ima vrlo malo zajedničkoga s ekumenizmom i međureligijskim dijalogom. Vjerska se praksa Lože nikako ne može usporediti s ekumenskim naporima kršćanstva koji idu za obraćenjem svijeta Isusu Kristu. Nadalje, bogoštovlje je Lože daleko više od povremena očitovanja dobre volje. Slobodno je zidarstvo trajno uspostavljena institucija koja tvrdi kako posjeduje karizmu obogaćivanja duhovnosti svojih pripadnika te njihova upućivanja k nebeskoj loži. Loža, štoviše, za sebe tvrdi kako je "božanski ustanovljena institucija"[38] te kako "ni jedna institucija nije nikada bila utemeljena na boljemu načelu ili čvršćemu temelju".[39]

Osim toga, Loža ne potiče svoje pripadnike na prakticiranje njihovih vlastitih religija. Iako brojni masoni

pretpostavljaju suprotno, u masonskome obredniku ne postoji naputak koji bi ih na to poticao. Masonstvo sebe smatra u potpunosti samodostatnim sustavom vjerskih i moralnih učenja čiji pripadnici ne trebaju ništa drugo kako bi se duhovno izgradili bilo u ovome, bilo u vječnome životu: "Ova tri stupnja (1., 2. i 3.) tako tvore savršenu i skladnu cjelinu te se ne može pretpostaviti da bi ljudska duša trebala išta više od toga."[40]

Slobodno zidarstvo nadalje braći u loži zabranjuje propovijedanje bilo kakva "sektaškoga" uvjerenja. Unutar masonstva priječi se svaki međureligijski dijalog. Ta je zabrana obično propisana statutom, primjerice: "[Velika loža] iz svojih loža treba isključiti vjerska pitanja i rasprave."[41]

Sukladno tome, lože "brane svaku sektašku raspravu unutar svojih prostorija".[42] Slobodno zidarstvo tako priječi mogućnost religijskoga dijaloga i tolerancije u loži, a posebice svaku mogućnost svjedočenja Krista. Kada mason ustvrdi kako se slobodno zidarstvo odlikuje vjerskom snošljivošću, moglo bi se postaviti pitanje o kakvoj je zapravo snošljivosti riječ, budući da način njegova bogoštovlja od svih prisutnih u prostorijama lože zahtijeva služenje istim imenima i simbolima. Slobodno zidarstvo tako ne potiče snošljivost, već kompromis, jer mu cilj nije postizanje razumijevanja, već sporazuma. Masonstvo želi biti savez religijâ, odnosno nad-religija. Njegov je cilj zajednički oltar pred kojim se "pokloniti mogu hindus, Perzijanac, Asirac, Kaldejac, Kinez, muhamedanac, židov i kršćanin".[43]

Svako nastojanje postizanja duhovnoga jedinstva svih naroda bez Krista i njegove Crkve u potpunosti se protivi Božjemu planu spasenja. Štoviše, Sveto nas pismo uči kako je to djelo Antikrista (v. 2 Sol 2,3–4). Crkva predstavlja "vidljivi nacrt Božje ljubavi prema čovječanstvu" jer Bog želi "da se cio ljudski rod oblikuje u jedan

jedini Božji narod, da sraste u jedinstveno Tijelo Kristovo i da se izgradi u jedan hram Duha Svetoga" (KKC 776). Stoga je Bog već podario ono svekoliko, sveobuhvatno, katoličko (tj. sveopće) duhovno jedinstvo za kojim teži slobodno zidarstvo, a to je učinio po svome ljubljenom Sinu Isusu Kristu i njegovoj Katoličkoj Crkvi.

Moralni sustav

Budući da se masonstvo ne vezuje ni uz jednu konkretnu vjeru, ostaje mu obilje prostora za stvaranje vlastita nauka, ne samo o Bogu, već i o moralu. Slobodno zidarstvo sebe određuje kao "naročit moralni sustav, obavijen alegorijom i oslikan simbolima".[44] Ni jedno drugo dobronamjerno bratstvo za sebe nema tako pretenciozne tvrdnje. No, ukoliko slobodno zidarstvo uistinu može čovječanstvu pomoći živjeti moralno kvalitetniji život, nemoralno je to znanje zadržavati iza tajnovitosti vrata lože. Ukoliko, pak, ne raspolaže navedenim znanjem, nemoralno je tvrditi suprotno.

Baš kao što je to slučaj i s riječju *istina*, slobodno se zidarstvo jednako tako razbacuje uporabom riječi *moral*. Podrazumijevajući relativističko određenje Boga, poimanje moralnosti Lože jednako je tako relativno. Allen E. Roberts, u svome popularnu dijelu *The Craft and Its Symbols*, zagovara relativistički i subjektivni moral: "Što je jednome čovjeku moralno, drugome može biti nemoralno. Svatko mora za sebe odlučiti što ta riječ podrazumijeva, uzimajući u obzir moralne norme društva u kojemu živi. (...) Valja mu uspostaviti vlastite norme, vlastita načela" (str. 43). H. L. Haywood, u *The Great Teachings of Masonry*, nudi sljedeće utilitarističko gledište:

"Ljudsko iskustvo, kako pojedinačno, tako i ono koje se odnosi na ljudsku rasu općenito, tvori krajnji autoritet, kada je riječ o moralu. (...) Pogrješno je sve što šteti ljudskome životu ili uništava ljudsku sreću dok je ispravno sve što ide u prilog ljudskome životu te podržava ili unaprjeđuje ljudsku sreću. (...) Djela nisu ispravna ili pogrješna po sebi, već prema tome jesu li njihove posljedice korisne ili pak štetne." (str. 38–39)

Slobodno zidarstvo naglašava svoj naročiti moralni sustav preko svojih obreda. Inicijatu prvoga stupnja, prije no što će ući u Ložu, govori se kako se masonstvo sastoji od tečaja moralnih naputaka uz korištenje drevnih hijeroglifa. Kaže mu se i kako će putem masonstva izgraditi "svoju buduću moralnu i masonsku građevinu".[45] Masonstvo nadalje svoj moralni sustav usađuje korištenjem masonskih simbola, poput kutomjera, koji se smatra amblemom morala, kao i jednim od oruđa zidarske struke. Za šestar se kaže kako sadrži najizvrsnija načela Reda: moral, prijateljstvo i bratsku ljubav. Naposljetku, masoni se u svojim ložama mole da ih ujedine i učvrste sve moralne i društvene krjeposti.

Budući da su američke masonske lože pretežito kršćanske i židovske, valja pretpostaviti da Umjetnost u svome moralnom nauku makar spominje Deset zapovijedi Božjih. No, tome nije tako, masonski ih obrednik nigdje ne spominje. Zbog čega? Jer su one dio Božje objave. Stoga – iako bi se većina masona vjerojatno složila oko ozbiljnih obveza iznesenih u Dekalogu – moralni ih sustav slobodnoga zidarstva mora izostaviti iz svoje "nesektaške" teologije.

Crkva nas, međutim, uči kako je pridržavanje moralnoga zakona uvelike otežano ukoliko se moralni nauk odijeli od Božje objavljene istine. Razlog je tome

činjenica što je naše razabiranje moralnoga zakona narušeno istočnim grijehom. "U sadašnjem stanju, čovjeku grešniku potrebne su milost i objava kako bi vjerske i moralne istine mogli upoznati 'svi, bez teškoća, s čvrstom sigurnošću i bez primjese zablude'" (KKC 1960). Budući da je naše poimanje moralnoga zakona nerijetko pomućeno te spojeno s napastima njegova kršenja, moralni sustav mora biti utemeljen u vjerskoj istini. Ta je istina evanđelje Isusa Krista.[46] Kršćani ne mogu Kristovu istinu odijeliti od moralnoga zakona jer "moralni zakon nalazi u Kristu svoju puninu i svoje jedinstvo" (KKC 1953).

Budući da je moralni sustav slobodnoga zidarstva ravnodušan spram Božje milosti i objave, on je Krista rastavio od moralnoga zakona. Njegov se nauk stoga otklanja od evanđeoskoga nauka. Primjerice, slobodno zidarstvo svoje pripadnike uči kako bi drugi slobodni zidari trebali biti poseban predmet njihove ljubavi, stavljajući po strani rodbinu. Masona se tako upućuje da se "utemelji i na prikladan način održava veze s čitavim čovječanstvom, *a napose* s bratom masonom".[47] Masona se nadalje upućuje ovako: "Sretneš li ikada pripadnika ljudske obitelji, *napose brata masona*, u potrebi, dužnost ti je pomoći mu onoliko koliko njegove potrebe zahtijevaju, a tvoje prilike dopuštaju."[48] Masone se uči kako – kao masoni – imaju veću dužnost od ostalih ljudi iskazivati milosrđe: "Pomoći potrebitu dužnost je svakoga čovjeka, *a napose masonâ*, koji su međusobno povezani neraskidivim lancima iskrene ljubavi."[49]

Loža nadalje od masona zahtijeva da prisegne Bogu kako će "pomagati, podupirati i krijepiti sve meštre masone u potrebi, njihove udovice i siročad, kada mi se ovi za pomoć obrate, a ja ih nađem dostojnima te sam u prigodi to učiniti, a da pritom materijalno ne ugrozim ni sebe ni svoju obitelj".[50] O nemoralnosti takve zakletve

bit će riječi u petome poglavlju. No, ograničenja što ih Loža stavlja na iskazivanje milosrđa od strane masona (potreba dotične osobe i masonova sposobnost pružanja pomoći) razlikuju se od milosrđa opisana u evanđelju, kao što to možemo vidjeti u opisima sirote udovice (Mk 12,42–43; Lk 21,2–3), bogataša koji teži za savršenstvom (Lk 18,18–24) te najvećega od svih darova: davanja vlastitoga života za druge (Iv 15,13; 1 Iv 3,16).

Kada je riječ o iskazivanju masonskoga milosrđa, dobrotvorna djela slobodnoga zidarstva već su doživjela javnu kritiku. *Orlando Sentinel* je objavio kako je Shrine 1985. godine darovao 23 milijuna dolara diljem zemlje, ali je porezna prijava pokazala kako je svega manje od dva posto (346.251 dolara) stvarno otišlo u korist medicinske skrbi za djecu. Ostatak je novca potrošen kako bi se ukrasili raskošni Shrineovi hramovi te kupili hrana, alkohol i kostimi za njegove obrede (3. i 7. kolovoza 1985.; 15. rujna 1985.). Ann Landers također izvješćuje o ovoj djelatnosti u članku s naslovom "Shrine Records Shocking" (*South Haven Daily Tribune* [Michigan], April 24, 1987). Brojne su Velike lože diljem SAD-a također nakupile poprilično blago. U trenutku kada sam napustio slobodno zidarstvo, Velika loža države Wisconsin imala je preko 11 milijuna dolara u banci i ništa od toga nije bilo namijenjeno u dobrotvorne svrhe. Taj iznos ne uključuje vrijednost njezina vlasništva (također procijenjena na milijune) nad približno 250 plavih loža u državi (sve Velike lože vlasnice su sredstava svojih podružnih loža). Ostale Velike lože uživaju slično bogatstvo.

Specifičnost masonskoga morala vidi se u tome i što se od masona traži da se zakune Bogu kako se neće "upustiti u nedopuštenu tjelesnu vezu sa suprugom, majkom, sestrom ili kćeri masonskoga meštra".[51] Čovjek koji počini takvo djelo krši svoju masonsku zakletvu te riskira isključenje. S druge se pak strane ni na koji

način ne sankcioniraju nedopuštene tjelesne veze sa ženama koje nisu rodbinski povezane s članovima masonskih loža. S kršćanskoga je stajališta svakako pogrješno jednu grješnu vezu osuđivati i kažnjavati, a drugu tolerirati.

Mason treba biti spreman i na krivokletstvo prisežući kako će "čuvati tajne brata masona ako mu ih [ovaj] kao takve povjeri, ukoliko nije riječ o ubojstvu ili pak izdaji".[52] Primjerice, *Handbook of Masonry* Edmunda Ronaynea ovako upućuje masone: "Morate sakriti svaki zločin svoje braće masona... te ako vas pozovu za svjedoka protiv brata masona, uvijek ga morate štititi. (...) Istina, to je krivokletstvo, no na taj ćete način izvršiti svoje obveze" (str. 183). Tako moralni sustav masonstva dopušta lažno svjedočenje, čime se izravno krši moralni zakon.

Dok slobodno zidarstvo priznaje kako smo svi pripadnici jedne ljudske obitelji, njegov moralni sustav zahtijeva poseban tretman za slobodne zidare, uz svečano prisezanje. Kada je mason primoran birati između drugoga masona i "profanoga" (nekoga tko nije upućen u tajne slobodnoga zidarstva), zakletvom je vezan uz brata masona. No, Gospodin nam zapovijeda da "ljubimo svoga bližnjega kao samoga sebe" te da ljubimo čak i svoje neprijatelje, "da i najudaljenijemu postanemo bližnji" (KKC 1825; usp. Mt 5,44; Lk 6,27.35).

Uzusi prihvaćanja u članstvo u masonskoj loži također pokazuju svu specifičnost masonskoga morala i njegovo neslaganje s kršćanskim moralnim načelima. Tako, osim što ne dopušta članstvo ženama i djeci, slobodno zidarstvo redovito odbija prijave za članstvo muškaraca s mentalnim ili tjelesnim nedostatcima. To je još jedna "postavka" slobodnoga zidarstva. Masonska Biblija (str. 29) zahtijeva da kandidat "bude muškarac, rođen slobodan, dobi propisane zakonom, zdrav u tijelu, ne seni-

lan; u mentalnome smislu treba da je inteligentan, kadar shvatiti duboke istine i načela Reda". U zakonu moje Velike lože stajalo je: "Loža ne prima prijave za stjecanje stupnjeva od ljudi koji ne znaju čitati ni pisati, kao ni od onih koji nisu kadri govoriti ni razumjeti jezik na kojemu se obred odvija."[53]

Masonstvo od svojih članova iz više razloga traži izostanak bilo kakva mentalnoga ili tjelesnoga nedostatka. Kandidat mora biti u stanju položiti tajne masonske zakletve. Budući da zakletva čovjeka formalno veže uz slobodno zidarstvo, on je mora biti kadar izgovoriti i razumjeti. Nadalje, polažući zakletvu, kandidat mora ruke i noge staviti u točno određen položaj, klečeći pred masonskim žrtvenikom. Za vrijeme čitava trajanja masonskoga obreda, kao i na svakome sastanku lože, od masona se nadalje traži da rukama čini tajne znakove samosakaćenja. Navedeni znakovi podsjećaju na kazne predviđene za kršenje masonskih zakletava te masona trajno podsjećaju na njegovu svetu povezanost sa slobodnim zidarstvom. Ako je netko psihološki ili tjelesno hendikepiran te ne može činiti te geste, ne prima ga se u moralni sustav slobodnoga zidarstva.

Slobodno zidarstvo u povijesti nije priznavalo masonske lože koje su organizirali masoni crnci. Dok bijelci masoni nerijetko tvrde kako su razlog tomu stanovite pojedinosti vezane uz jurisdikciju, čini se kako su glavni razlog ipak predrasude. Prince Hall, kojega se smatra ocem crnačkoga masonstva u SAD-u, uz još četrnaestoricu crnaca iniciran je za masona u opće priznatoj vojnoj loži u Bostonu, godine 1775. Godine 1784. Prince Hall je primio pokriće od Velike lože Engleske za osnivanje afroameričke lože, kojom je ova priznata kao pravovaljana i univerzalna američka masonska loža. Unatoč zakonitosti Prince Halla, američke su Velike lože tijekom povijesti nevoljko priznavale crnačke lože ili pak

pozivale Afroamerikance u svoj sustav slobodnoga zidarstva. Predrasuda slobodnoga zidarstva prema crncima masonima s vremenom se smanjila, no i dalje svega kakva polovica Velikih loža u SAD-u priznaje Velike lože Princ Hall kao regularno masonstvo. Danas Prince Hall ima preko četiri tisuće i pet stotina masonskih loža diljem svijeta, s približno tri stotine tisuća masona.

Slobodnome zidarstvu rasizam nije stran. Većina su glavnih vođa Ku Klux Klana bili masoni. Bojnik Konfederacije Nathan Bedford Forrest, utemeljitelj Klana i njegov prvi Carski čarobnjak, bio je slobodni zidar. Pukovnik William J. Simmons, koji je 1915. uspostavio Klan u Atlanti, gdje je postao Carskim čarobnjakom, bio je mason i Vitez hrama. Dr. Hiram Evans, koji je naslijedio pukovnika Simmonsa kao Carskoga čarobnjaka, bio je mason 32. stupnja. Albert Pike bio je član i dužnosnik Ku Klux Klana u isto vrijeme dok je bio Suvereni veliki zapovjednik Škotskoga obreda, Južne jurisdikcije. Mnogi vjeruju kako je upravo Pike sastavio tajne zakletve Klana, čije su jezovite kazne vrlo slične onima u masonstvu. Vrhovni sudac Hugo Black, o kojemu ćemo nešto više doznati u osmome poglavlju, također je bio pripadnik Klana i mason 33. stupnja.

Moralni sustav masonstva nadilazi naputke za sadašnji život; on, naime, obećava nagradu u vječnome životu. Masonic Service Association uči kako masonstvo nije samo obred, već i način života: "Ono nam nudi plan, metodu, vjeru po kojima svoje dane i godine možemo izgrađivati u tako snažan i istinit značaj te ga ništa, pa čak ni smrt, ne će moći uništiti."[54]

Loža čovjeka vidi ne kao grješnika potrebna Božje milosti, već kao "duhovni hram" što ga dobri mason izgrađuje i usavršuje, kako bi zaslužio vječni život. Masonska Biblija (str. 56) izgradnju te duhovne građevine naziva "najvišim ciljem slobodnoga zidarstva". Stoga

dolazimo do pojma "spekulativnoga masonstva", koji se odnosi na izgradnju ovoga duhovnog hrama: duše svakoga pojedinog masona. Loža ovoj simbolici suprotstavlja "operativno masonstvo", koje se odnosi na izgradnju fizičkih struktura, napose hrama kralja Salomona. Masonska Biblija to objašnjava ovako: "Najuzvišenija se simbolika slobodnoga zidarstva odnosi na izgradnju toga duhovnog hrama po načelima i pravilima slobodnoga zidarstva, na temelju izgradnje Salomonova hrama od strane operativnih masona" (str. 58).

Masona se upućuje neka se posveti tome da postane vrijedan neba:

> "Upotrijebimo svu snagu naših duša i savršenstvo naših umova za stjecanje odobravanja Velikoga meštra na visinama, kako bismo, kada umremo... stekli povlasticu brza ulaska u Veliku ložu na nebesima, gdje Veliki Arhitekt Svemira zauvijek stoluje te gdje će nas, dok budemo sjedili njemu zdesna, sa zadovoljstvom proglasiti časnim ljudima i masonima."[55]

Mason-šegrt naziva se "neobrađenim tesancem", pri čemu se misli na kamen uzet iz kamenoloma u grubu, naravnu obliku. Bez ikakva spomena ljage istočnoga grijeha ili pak potrebe za krštenjem, Loža svoje članove uči kako vlastitim pregnućima mogu postati savršeni tesanci. Savršen tesanac simbolizira stanje savršenstva pred Bogom. Loža uči kako se ta preobrazba može naučiti iz "velike knjige prirode i objave".

Da bi dosegao željeno stanje savršenstva, mason-šegrt dobiva obični čekić, "sredstvo kojim su se služili srednjovjekovni operativni masoni kako bi otkidali grube i prekomjerne dijelove kamenja, kako bi ga bolje prilagodili potrebama graditelja"; no slobodne se zidare upućuje da se njime posluže "za plemenitiji i uzvišeniji

cilj oslobađanja [svojih] umova i savjesti od svih životnih poroka i izlišnosti".[56] Masona upravo njegovo dobro vladanje, neovisno o Božjim darovima milosti i milosrđa, čini prikladnim za "vječni, nerukotvoreni dom na nebu".[57] Kada šegrt prima masonsku pregaču od janjeće kože, upozorava ga se ovim riječima:

> "Janje je svagda bilo smatrano simbolom nedužnosti; stoga onaj tko nosi janjeću kožu kao oznaku masonstva na taj način biva neprestano podsjećan na čistoću života i ponašanja koja je nužno potrebna da bi bio primljen u Nebesku ložu, gdje stoluje Vrhovni Arhitekt Svemira."[58]

Masonu se nadalje kaže kako na ovome svijetu nikada više ne će primiti tako uzvišenu čast kao što je to masonska pregača: "No, nikada više iz ruku smrtnika – nikada više dok tvoj oslobođeni duh ne pođe gore i ne prođe kroz urešena vrata, ne ćeš primiti tako uzvišen i častan simbol čistoće i svakoga savršenstva, kao što je to ovaj što ti ga upravo dajem."[59] Uči ga se kako će nošenjem toga simbola savršenstva nakon smrti lakše osigurati blagonaklon Božji sud kada njegova "drhteća duša bude stajala, sama i naga, pred Velikim bijelim prijestoljem".[60] (Valja primijetiti kako se, u Svetome pismu, "Veliko bijelo prijestolje" odnosi isključivo na prijestolje na kojemu će Bog sjediti kada bude nepravedne osuđivao na pakao; v. Otk 20,11–15).

Stupanj masonskoga meštra svojim primateljima nudi daljnje duhovne utjehe: "Ono Svevideće oko, kojega slušaju sunce, mjesec i zvijezde te pod čijom brižnom skrbi čak i kometi vrše svoje začudne okrete, preplavljuje najdublje predjele ljudskoga srca te će nas nagraditi prema našim zaslugama"[61] te "kao meštri masoni možemo uživati sretne odraze čestito proživljena života i

umrijeti u nadi slavne besmrtnosti".[62] Masonska Biblija potvrđuje izvjesnost masonove vječne baštine: "...kada ovo njegovo zemaljsko svetohranište prođe, u sebi ima siguran temelj vječnoga života, zaglavni kamen besmrtnosti što proizlazi iz Božanskoga Duha te koji će preživjeti grob, vraćajući se svome Stvoritelju i Bogu, ponad raspadljive prašine smrtnosti i groba" (str. 38).

Izgradnja duhovnoga hrama unutar moralnoga sustava Lože stoga nije samo pitanje moralnoga življenja, već i način stjecanja nebeske nagrade. Preko simbolike neobrađena tesanca, običnoga čekića i masonske pregače slobodno zidarstvo iskazuje što drži potrebitim za dopuštenje ulaska u nebo: dobro vladanje masona, *neovisno o tome koju vjeru ispovijeda.* Drugim riječima, slobodno zidarstvo uči kako se masoni čine pravednima pred Bogom te stječu vječni život vlastitim djelima, *neovisno* o Božjoj milosti po vjeri u Isusa Krista. Masonstvo tako vjeru poistovjećuje s moralom, zanemarujući pritom teološke razlike svojih pripadnika. Takva moralizacija religije kršćanstvo svodi na puki sustav etičnoga ponašanja, koji čovjeku pomaže voditi bolji život, umjesto da u njemu vidi iznimno i isključivo sredstvo kojim nas Bog u svome milosrđu poziva na vječni život u svome jedinorođenom Sinu.

Učenja slobodnoga zidarstva o tome na koji način mason sebe čini prikladnim za nebo u duboku su proturječju s kršćanskom vjerom. Svi su ljudi, prije pokajanja i krštenja, pod punim prokletstvom vječne smrti zbog svojih grijeha. Rođeni su "pod osudom zakona" (usp. Rim 4,15; Gal 3,10). Vlastitim snagama čovjek ne može učiniti baš ništa kako bi zaslužio vječni život (što se podjednako odnosi i na vjeru i na djela). Tek kada čovjek odgovori na Božju milost, uklanja se sud zakona. Veliki je Tridentski sabor dogmatski proglasio sljedeće: "Ako itko kaže kako se čovjek pred Bogom može oprav-

dati vlastitim djelima, učinjenima bilo njegovim vlastitim snagama ili pak prema učenjima zakona, bez božanske milosti po Isusu Kristu, neka se izopći iz Crkve."[63]

Crkva nas uči kako je ispravan čovjekov odgovor na *stvarnu Božju milost* pokajanje za grijehe i krštenje u Kristu. Nakon takva čovjekova odgovora Bog od njega otklanja osudu zakona te ovaj tako ulazi u sustav milosti (usp. Rim 5,1–2). Po krštenju Bog čovjeku oprašta grijehe, ulijeva mu u dušu *posvetnu milost* te ovaj tako postaje dijete Božje (usp. Tit 3,5–7). Čovjek je tada kadar uspostaviti milosni odnos s Bogom te će ga Bog nagraditi za njegovu vjeru i njegova djela (ne stoga što bi to bio dužan učiniti, već stoga što je u njegovoj naravi nagrađivati svoju djecu). Ako čovjek ne odgovori na Božju milost u Kristu, ostaje pod Božjom osudom u sustavu zakona te se ne može nadati vječnome životu (usp. KKC 679). Isus je to sasvim jasno rekao: "Tko vjeruje u njega, ne osuđuje se; a tko ne vjeruje, *već* je osuđen što nije vjerovao u ime jedinorođenoga Sina Božjega" (Iv 3,18; naglasak kurzivom je dodan).

Budući da čovjek ne može imati nikakvih zasluga pred Bogom sve dok ne odgovori na njegovu milost, Crkva oduvijek uči kako je Bog taj koji čini prvi korak:

> "Čovjekova zasluga pred Bogom u kršćanskom životu počiva na tome što je *Bog slobodno odlučio čovjeka pridružiti djelu svoje milosti.* Očinska djelatnost Božja pretječe svojim nadahnućem, i na to se čovjekovo slobodno djelovanje nadovezuje suradnjom, tako te zasluge za dobra djela treba pripisati najprije Božjoj milosti, a onda vjerniku" (KKC 2008; naglasak kurzivom je izvoran).

Budući da, u redu milosti, inicijativa pripada Bogu, "*nitko ne može zaslužiti prvu milost*... oproštenja i posve-

ćenja" (KKC 2010, naglasak kurzivom je izvoran). Zbog nerazmjerne nejednakosti između Boga i njegovih stvorenja čovjek sa svoje strane nema izričito pravo ni na koju zaslugu, ma kako "dobar" bio (usp. KKC 2007).

Zašto je Bog kadar čovjeku ponuditi milost spasenja njegove duše? Zbog muke Isusa Krista, koji se na križu prinio kao žrtva živa, sveta i Bogu ugodna te je njegova krv postala sredstvom pomirenja za grijehe svih ljudi (usp. KKC 1992). Milost je *naklonost*, koja se ne može zaslužiti masonskim nastojanjem da se živi – po masonskim mjerilima – krjepostan život, već koju Bog po Kristu daje slobodno i bez zasluga kako bi nam pomogao odgovoriti na njegov poziv da postanemo djeca Božja, posinci, dionici božanske naravi i vječnoga života (usp. KKC 1996). Dok Loža svoje pripadnike uči kako će ih Svevideće oko nagraditi u skladu s njihovim zaslugama, pritom ne spominje kako sve naše zasluge pred Bogom dolaze isključivo po ljubavi i milosrđu Isusa Krista (usp. KKC 2011).

Budući da slobodno zidarstvo u svome učenju o postizanju savršenstva ne priznaje našu potrebu za milošću, ne spominje ni naš poziv na posvećenje i svetost, kršćansku savršenost, što je upravo i cilj našega ovozemaljskog života. Da bismo ugodili Bogu, moramo postati sveti kao što je on svet. U Levitskome zakoniku 19,2 čitamo: "Sveti budite! Jer sam svet ja, Gospodin, Bog vaš." Bog svakoga od nas poziva na takvu savršenu svetost (usp. KKC 2013). Savršenstvo na koje smo pozvani ne dolazi po običnome čekiću, već po križu (usp. KKC 2015). "Hoće li tko za mnom," kaže Isus, "neka se odrekne samoga sebe, neka uzme svoj križ i neka ide za mnom" (Mt 16,24; usp. Mk 8,34; Lk 9,23). Nema svetosti bez odricanja i duhovnoga boja (usp. 2 Tim 2,3; Kol 1,24). Budući da je svetost djelo Božje milosti, koja izmiče našemu iskustvu, ne možemo se – unatoč onome što uči masonstvo – osloniti na naše osjećaje ili djela

kako bismo zaključili da smo opravdani i spašeni (usp. KKC 2005). Ne možemo biti sigurni da će naša nastojanja "proći kušnju velikoga nebeskog Meštra Graditelja" (masonska Biblija, str. 50).

Čak i na naravnoj razini prepoznajemo slabost našega karaktera, kao i našu sklonost grijehu. Crkva tu sklonost naziva "požudom". Naša nas požuda privlači k ovozemaljskim užitcima na način koji se protivi naputcima razuma (usp. KKC 405, 418, 1264, 1426). Potrebna nam je Božja milost kako bismo nadišli te neuredne strasti. Grijeh je odveć duboko usađen da bi ga se moglo izgladiti običnim čekićem naših ljudskih napora. Masonstvo u svojim obredima izričito ne odbacuje istinu grijeha i milosti, ali je prema navedenim doktrinama potpuno ravnodušno. Takvo je gledište jednako protivno kršćanskoj vjeri, a k tomu i pogibeljno za duše.

Učenja slobodnoga zidarstva o postizanju vječnoga života podsjećaju na neizbježne zablude u koje je upala teologija osobnoga prosuđivanja učiteljskoga autoriteta Katoličke Crkve. Način na koji je Martin Luther odbacio tisuću i pet stotina godina star nauk Crkve o potrebi jednako vjere kao i djela u Božjemu planu spasenja doveo je do nebrojenih podjela unutar protestantizma. Možemo povezati Lutherovo spasenje "isključivo po vjeri" s doktrinom slobodnoga zidarstva koja se odnosi na "spasenje isključivo po djelima". Luther je u biti kazao: "Vjerujte ispravno i nije važno što činite" dok slobodno zidarstvo tvrdi: "Činite ispravno i nije važno što vjerujete."

Uskrsnuće tijela

Kao što smo spomenuli u drugome poglavlju, iako postoje masonski stupnjevi koji su u brojčanome smislu viši od trećega (primjerice, 32. stupanj Škotskoga obre-

da), treći se stupanj – onaj meštra masona – smatra vrhuncem slobodnoga zidarstva. Upravo treći stupanj poučava najuzvišenije od svih masonskih vjerovanja: uskrsnuće tijela i besmrtnost duše. Svi naputci što ih je mason do toga trenutka primio u vezi s izgradnjom svoje moralne i duhovne građevine u tome stupnju doživljavaju svoju kulminaciju. U masonskoj Bibliji stoji: "Doktrina o uskrsnuću tijela na budući i vječni život tvori bitnu dogmu vjerskih uvjerenja slobodnoga zidarstva. Ona je daleko autoritativnije uključena u simboliku trećega stupnja no što bi to bilo moguće za bilo koju dogmatsku vjeru" (str. 55). Kao i u slučaju Velikoga Arhitekta Svemira, masonsko vjerovanje u uskrsnuće na budući život jedna je od postavka slobodnoga zidarstva. Mackeyjeva dvadeseta postavka slobodnoga zidarstva glasi: "Vjerovati u masonstvo, a ne vjerovati u uskrsnuće, predstavljalo bi apsurdnu nepravilnost."[64]

Poput tolikih drugih učenja Lože, nauk o uskrsnuću prenosi se putem simbolike. No, za razliku od drugih učenja, u kojima se simboli kandidatu predočuju uz kratko tumačenje njihova značenja, vjerovanje u uskrsnuće poučava se putem razrađene alegorijske drame u kojoj kandidat – na svoje iznenađenje – djelatno sudjeluje. Masonska Biblija (str. 63) alegoriju određuje kao "iskazivanje neke istine u obliku prispodobe, pri čemu njezino značenje biva skriveno u usporedbi". Drama, nazvana "Legendom trećega stupnja" ili "Hiramskom legendom", drži se "najvažnijim i najznačajnijim legendarnim simbolom slobodnoga zidarstva".[65]

Legenda trećega stupnja dijelom je suvremenoga slobodnog zidarstva od otprilike 1723. godine. Poput doktrine koju pojašnjava, i nju se smatra postavkom Umjetnosti. Ako bi bilo koji obred isključio Hiramsku legendu ili je značajno izmijenio, "prestao bi biti masonskim obredom".[66]

Prije no što započne Hiramska legenda, stupanj masona meštra teče slično stupnjevima šegrta i pomoćnika (o masonskoj će inicijaciji biti riječi u petome poglavlju). Kandidat se lišava sve svoje odjeće, osim donjega rublja, te ga se, povezanih očiju, uvodi u prostoriju lože. Ondje polaže zakletvu lojalnosti masonstvu: ako je kršćanin, na Svetome pismu – pod simboličnom kaznom tjelesnoga mučenja i smrti. Tada mu se skida povez preko očiju te brat dobiva tajne znakove, lozinku i stisak ruke masonskoga meštra. Nakon kratke pouke koja se odnosi na simboliku netom primljena reda, masona se izvodi iz lože kako bi se ponovno odjenuo te se sastanak prekida (ovaj se sastanak zove "od rada k okrjepi").

Kandidat – sada potpuno odjeven – prima dragulj mlađega nadzornika, kao znamenje svojih postignuća. Sastanak se potom nastavlja te kandidat sjeda paralelno s ostatkom braće, prvi put odjeven u pregaču masonskoga meštra. Budući da je netom položio zakletvu, kandidat sada vjeruje kako je postao punopravni masonski meštar. No, na njegovo ga iznenađenje uvaženi meštar poziva u prednji dio prostorije kako bi mu priopćio da još nije masonski meštar. Pred njim je još težak put, prepun nitkova i ubojica. Upozorava ga se kako bi čak mogao i izgubiti život, ali "tko ustraje do kraja, taj će se spasiti".

Kandidat potom sudjeluje u drami u kojoj preuzima ulogu Hirama Abifa, upravitelja gradnje hrama kralja Salomona.[67] Drži se kako je Hiram posjedovao tajnu "riječ" masonskoga meštra, simbol božanskoga znanja, odnosno pravo Božje ime. Pripravljajući se za svoj put, kandidat ponovno prima povez na oči te ga se prati do masonskoga žrtvenika. Ondje mu se kaže da klekne i moli – u sebi ili naglas, kako želi. Kada završi s molitvom, treba reći: "Amen." Potom započinje Hiramska legenda.

Stariji đakon kandidatu pomaže ustati te ga prati duž prostorije, objašnjavajući kako je Hiram Abif za vri-

jeme izgradnje hrama kralja Salomona običavao ulaziti u nedovršenu Svetinju nad svetinjama i ondje vršiti svoju pobožnost. Nakon toga bi izlazio kroz južna vrata. Stoga, nasljedujući ovaj drevni običaj, stariji đakon upućuje kandidata kako i on ima izići kroz južna vrata.

Kako stariji đakon kandidata povezanih očiju vodi prostorijom, zaustavljaju ga tri nitkova, jedan za drugim. Za njih se kaže kako su i sami masonski pomoćnici, koji su prije radili na hramu kralja Salomona za Hirama Abifa, a sada su skovali zavjeru da od Hirama Abifa izvuku masonske tajne. Jubela, prvi nitkov, smješten na južnim vratima, od Hirama traži da im oda tajne masonskoga meštra, odnosno njegovu tajnu riječ. (Svaki od nitkova malo zlostavlja kandidata, grabeći ga za košulju i slično.) Stariji đakon odgovara u ime kandidata kojemu su povezane oči, govoreći kako nikada ne bi otkrio tajne. Jubela potom kandidata lagano udara po vratu masonskim oruđem koje se naziva 24-inčnim mjerilom. Potom stariji đakon brzo bježi s kandidatom.

Nekoliko trenutaka kasnije Jubelo, drugi nitkov, smješten na zapadnim vratima, zaustavlja Hirama te od njega traži to isto. Hiram odbija. Jubelo potom lagano udara kandidata po prsima stolarskim kutomjerom te Hiram ponovno bježi.

Dok stariji đakon ubrzano odvodi kandidata, Hiram biva suočen s trećim nitkovom, Jubelumom, koji ga upozorava kako ovoga puta ne će pobjeći. Govori Hiramu kako posjeduje smrtonosno oruđe te će umrijeti odbije li mu otkriti tajne masonskoga meštra. Kao i u prva dva slučaja, Hiram ponovno odbija. Jubelum potom kandidatu kojemu su povezane oči zadaje "smrtonosni udarac", udarivši ga po glavi drvenim maljem ili obloženim čekićem. Oborena s nogu te uhvaćena od strane braće u veliku vreću, upućuje ga se da ostane ležati na podu.

Dok Hiram tako leži "mrtav" u hramu, nitkovi shvaćaju kakvo su zlodjelo počinili. Ubili su svoga Velikoga meštra Hirama Abifa. Poradi časa ("podne" je) nitkovi – bojeći se da će biti otkriveni – zakapaju tijelo među otpad hrama te se dogovaraju kako će se sastati u "ponoć" idućega dana kako bi tijelo dostojno zakopali. Kandidat biva simbolično pokopan (braća bacaju komadiće drva ili kakva drugoga materijala preko tijela kandidata).

Nakon razdoblja tišine zvono otkucava dvanaest puta te se nitkovi ponovno sastaju. Uzimaju tijelo iz smeća i pokapaju ga na silasku s brda, zapadno od planine Morije. Nitkovi odluče posaditi mladicu bagrema (akacije) uz vrh groba kako bi ga mogli sakriti te kasnije utvrditi gdje se nalazi mjesto ukopa, ako bi se ikada za time ukazala potreba. Potom pokušavaju pobjeći.

Za to vrijeme u hramu kralj Salomon, saznavši za nestanak Hirama Abifa, šalje masonske pomoćnike u potragu. Nakon više dana jedan se umorni pomoćnik odluči odmoriti upravo na silasku s istoga onog brda gdje je pokopan Hiram. Ustajući, uhvati se za bagrem i tako otkriva grob. Masonska Biblija kaže (str. 43) kako bagrem predstavlja "simboličnu pouku velike masonske doktrine o uskrsnuću i budućem životu".

Pomoćnik svojim sudrugovima pokazuje otkinutu granu bagrema i svjež grob. Saznavši to, pomoćnici kroz pukotine stijena čuju tri nitkova kako oplakuju svoja zlodjela te plačući nižu kazne koje proizlaze iz njihovih masonskih zakletava. Pomoćnici tada pohite uhititi nitkove i odvode ih do kralja Salomona, gdje im se sudi za ubojstvo. Kralj Salomon nalaže njihovo smaknuće, u skladu s kaznama koje proizlaze iz njihovih masonskih zakletava. Potom nalaže pomoćnicima da krenu u potragu za Hiramovim tijelom te – u slučaju da ga pronađu – paze može li se na njemu ili u njegovoj blizini pronaći meštrova riječ, ključ za nju ili bilo što drugo što pripada stup-

nju meštra. Masoni se vraćaju na mjesto gdje su pronašli bagrem, otvaraju grob i u njemu nalaze Hiramovo tijelo, koje se već počelo raspadati. Prepoznaju ga po dragulju mlađega nadzornika što ga ima oko vrata. (Kandidatu se sada skida povez s očiju.) Braća vraćaju dragulj kralju Salomonu, koji potvrđuje kako je odista pripadao Hiramu Abifu. Potom naređuje povorku do groba, za vrijeme koje se može pjevati pogrebna pjesma.

Na grobu braća se postavljaju u krug, ispruživši ruke nad tijelom, u istome položaju u kojemu se polaže zakletva masonskoga meštra na Bibliji. Nakon što masoni oblikuju krug oko groba, uzdižu ruke ponad glave u užasu i zaprepaštenju vapeći: "O, Gospodine, Bože moj, nema li pomoći udovičinu sinu?" (Poznat kao "Veliki [ili Uzvišeni] pozdravni znak žalosti", ovaj tajni način prepoznavanja masonski meštar inače koristi kako bi drugoga meštra upozorio na opasnost.)

Nakon ovih usklika kralj Salomon naređuje nekome od braće da podigne tijelo uz pomoć šegrtskoga stiska šake, no meso se odvaja od kosti te tijelo ne može biti podignuto. Potom kralj Salomon drugome pomoćniku naređuje da podigne tijelo uz pomoć stiska šake pomoćnika, ali je – iz istoga razloga – to nemoguće učiniti. U tome trenutku braća kleknu oko groba te uvaženi meštar, koji glumi kralja Salomona, ili stariji nadzornik, koji glumi kralja Hirama iz Tira, uvodi sve prisutne u molitvu za "vječno spasenje" paloga mučenika.[68]

Nakon molitve kralj Salomon, kojega predstavlja uvaženi meštar, izjavljuje kako će tijelo sada biti uzdignuto. Potom uspravlja tijelo u stojeći stav snažnim stiskom šake masonskoga meštra ili Lavljom šapom (što se često naziva podizanjem kandidata "iz mrtve razine u živu okomicu"). Stojeći stav u koji se podiže kandidata naziva se "pet točaka masonstva" jer se nalazi stopalom do stopala, koljenom do koljena, prsima do prsiju,

rukom na leđa te obrazom do obraza ili ustima do uha s uvaženim meštrom. Tih pet točaka predstavljaju različite masonske krjeposti, koje će mu kasnije biti objašnjene. Neposredno nakon što kandidat biva uspravljen u uspravan položaj, uvaženi meštar u njegovo uho izgovara Veliku masonsku riječ: "Ma-Ha-Bone" te upućuje novoustoličena masonskoga meštra da mu istu ponovi.

Masonska Biblija ovako određuje postupak podizanja kandidata: "U doslovnu se smislu ovo odnosi na dio obreda; no, u jednome značajnijem smislu, simbolično se odnosi na uskrsnuće, koje se pojašnjava kao cilj ovoga stupnja" (str. 55). *Mackey's Revised Encyclopedia of Freemasonry* na isti način opisuje simboliku "ustajanja" (vol. 2, str. 828). Neposredno nakon masonova ustajanja daje mu se lekcija u kojoj se iznosi značenje Hiramske legende, a samim time i trećega stupnja. To je značenje svjedočanstvo "vjere [masonstva] u uskrsnuće tijela i besmrtnost duše".[69] Lekcija završava poticajem prisutnoj braći. Oni, naime, trebaju nasljedovati pobožnost i vjernost Hirama Abifa kako bi na koncu života bili "preneseni" s ovoga nesavršena svijeta u nebesku ložu na visinama, gdje će prebivati s Velikim Arhitektom Svemira.[70]

Kada se podigne veo s ove alegorijske drame, možemo jedino zaključiti kako je mason, bez prethodnoga upozorenja, upravo ponovno rođen ("podignut") na novu vjeru, putem simboličke smrti, ukopa i uskrsnuća.

Nakon lekcije u kojoj se objašnjava stupanj, masonski meštar dobiva masonsku Bibliju. Masonska Biblija, koju citiram u čitavoj knjizi, nudi daljnju katehezu vjerovanja slobodnoga zidarstva u uskrsnuće tijela:

- "Prepoznatljiva je postavka masonstva kako postoji nebo odmora i nagrada za dobre i vjerne, mjesto savršene sreće onkraj groba i uskrsnuće tijela" (str. 44).

- "Doktrina o vječnom životu prožima sve misterije slobodnoga zidarstva; ona je osnovni temelj trećega stupnja, na vrlo naglašen način. Jednakovrijedno naglasku na ovoj postavci masonske vjere jest vjerovanje u buduće uskrsnuće tijela" (str. 41).
- "Prva od svih istina koje se poučavaju i naglašavaju u stupnju [masonskoga meštra] jest besmrtnost ljudske duše i izvjesnost uskrsnuća njegova tijela na vječni život" (str. 11).
- "...doći će do buđenja tijela i uskrsnuća duhovnoga tijela, spremna i sposobna za vječni život" (str. 39).
- "[Nerukotvoreni dom] podrazumijeva vječno prebivalište Božje te uskrslo i proslavljeno tijelo otkupljenih u životu onkraj groba" (str. 45).
- "Ovaj je skup metafora dijelom čitanja iz Svetoga pisma za treći stupanj te čini prikladan uvod uzvišenim obredima čiji je cilj simbolična pouka o uskrsnuću i vječnome životu" (str. 58).
- "...sama nas filozofija masonstva uči kako ne može biti smrti bez uskrsnuća, propadljivosti bez obnove koja je slijedi, gubitka bez konačna povrata" (str. 49).

Navedena učenja poprilično iznenađuju ako u obzir uzmemo činjenicu kako dolaze od organizacije koja za sebe tvrdi kako je obično bratstvo. Promotrimo još jednu usporedbu učenja Lože o uskrsnuću s učenjem Crkve, zamjećujući sličnosti, ali i jednu bjelodanu razliku. Masonska Biblija tvrdi kako se o koncu čovjekova života "njegova duša vraća Bogu koji ju je dao dok će njegovo tijelo, koje se vraća u prah, biti podignuto, nepropadljivo, proslavljeno i prikladno za ulaz u Veliku ložu nebeskoga grada Božjega" (str. 11). Crkva, pak, veli ovako:

> "Po smrti, dijeljenjem duše i tijela, tijelo se čovjekovo raspada, dok mu duša ide u susret Bogu, čeka-

jući da se ponovno sjedini sa svojim proslavljenim tijelom. Bog će svojom svemoću povratiti konačno nepokvarljiv život našim tijelima sjedinjujući ih s našim dušama, snagom Isusova uskrsnuća." (KKC 997)

Dok Loža, kao i Crkva, uči kako će naša tijela biti uzdignuta – nepropadljiva i proslavljena – na vječni život, Crkva uči kako će se to dogoditi snagom Isusova uskrsnuća. Način na koji će naša smrtna tijela ustati na život poslije smrti premašuje naše razumijevanje i našu maštu. Crkva uči kako to možemo dokučiti samo vjerom (usp. KKC 1000). No, u slobodnome se zidarstvu ta vjera ne temelji na vjerovanju u Isusa Krista. Upravo me problem učenja masonstva o uskrsnuću konačno uvjerio kako trebam napustiti Ložu. Iako još nisam bio upoznat s učenjem Crkve o indiferentizmu, za mene se sve to svelo na sljedeću jednostavnu formulu:

(A) slobodno zidarstvo vjeruje u tjelesno uskrsnuće u nebesku ložu na visinama +
(B) slobodno zidarstvo ne vjeruje u nužnost vjerovanja u Isusa Krista =
slobodno je zidarstvo nespojivo s kršćanstvom.

Masoni koji su ujedno i kršćani nerijetko brane učenja Lože tvrdnjom kako svi ljudi dijele općenitu nadu u vječni život te slobodno zidarstvo samo potiče tu nadu. Crkva bi se složila s time da ljudi općenito prihvaćaju kako se život poslije smrti nastavlja na duhovan način (usp. KKC 996). No, detaljni doktrinarni iskazi Lože koji se odnose na uskrsnuće tijela i besmrtnost, zajedno s pojašnjenjem ovih doktrina u Hiramskoj legendi, nadilaze nejasno nadanje u život poslije smrti. Na stupnju masonskoga meštra besmrtnost se prikazuje kao nepogrješiva istina u koju se kandidat uvodi. Štoviše, budući da

sve religije ne vjeruju u uskrsnuće tijela, upravo je to dokaz kako masonstvo ima svoja vlastita vjerska uvjerenja, *neovisno* o vjeri svojih pripadnika.

Uskrsnuće tijela nadnaravna je istina što ju je Bog postupno objavljivao svome narodu tijekom povijesti spasenja (usp. KKC 992). No, Božja postupna objava uskrsnuća čovječanstvu savršeno je i potpuno ispunjena u uskrsnuću Isusa Krista. Štoviše, Isus vjeru u uskrsnuće povezuje sa samim sobom: "Ja sam uskrsnuće i život" (Iv 11,25). Upravo će Isus sâm u posljednji dan uskrisiti one koji su vjerovali u njega, blagovali njegovo tijelo i pili njegovu krv (usp. Iv 6,54). "Da, to je volja Oca mojega da tko god vidi Sina i vjeruje u njega, ima život vječni i ja da ga uskrisim u posljednji dan" (Iv 6,40). U Ivanovu Evanđelju čitamo i ovo: "Nitko ne može doći k meni ako ga ne povuče Otac koji me posla; i ja ću ga uskrisiti u posljednji dan" (6,44). Bez Isusa Krista nema uskrsnuća od mrtvih. Sveti Pavao kaže: "Ako pak Krist nije uskrsnuo, uzalud je doista propovijedanje naše, uzalud i vjera vaša. (...) A ako Krist nije uskrsnuo, uzaludna je vjera vaša, još ste u grijesima" (1 Kor 15,14.17). Isusovo je uskrsnuće najviša istina kršćanske vjere (usp. KKC 638).

Budući da je Isus uskrsnuće i život, nikakvi novi obredi, legende ni "objave" ne mogu izmijeniti ni dopuniti objavu ispunjenu u Kristu. "Kršćanska vjera ne može prihvatiti 'objavâ' koje bi htjele nadići ili ispraviti objavu koja je u Kristu dovršena. Toga ima u nekih nekršćanskih religija, a i u nekih novijih sekta koje se na takvim 'objavama' zasnivaju" (KKC 67). Mi ne očekujemo nikakvu daljnju novu objavu dok Gospodin Isus ponovno ne dođe u slavi (usp. 1 Tim 6,14; Tit 2,13).[71]

Izostavljajući Isusa Krista iz svojih učenja o uskrsnuću, Loža pokazuje kako Krist nije ključan za njezinu doktrinu. Nije potrebno vjerovati u Isusa da bi se bio mason. Time se iskrivljuje istina o uskrsnuću i promeće

u laž (usp. Rim 1,25). Masonski obred ne samo da ne podrazumijeva nikakve doktrinarne iskaze o Isusu, nego ga – naprotiv – svjesno ignorira. Crkva to osuđuje kao krivovjerje, jednako kao i svako drugo učenje o uskrsnuću tijela bez istodobna prihvaćanja vrhovnoga veličanstva Isusa Krista, koji je uskrsnuće i život.

Izjaviti kako je Krist jedini izvor spasenja ljudi ne znači, međutim, kako će spašeni biti samo kršćani. Crkva oduvijek uči kako "vječno spasenje mogu postići i oni koji bez krivnje ne poznaju Kristovo evanđelje i njegovu Crkvu, a ipak iskrena srca tragaju za Bogom te pod utjecajem milosti nastoje djelom ispuniti njegovu volju koju su spoznali po glasu savjesti".[72] Po blaženome Piju IX., takvi se ljudi mogu spasiti jer su krivi jedino za "nesvladivo neznanje".[73] No, to opet ne umanjuje dužnost i sveto pravo Crkve da naviješta evanđelje svim ljudima, osobito onima koji su – u duhovnome smislu – u nezavidnu položaju (usp. KKC 848). Budući da je spasenje svih volja Božja te se temelji na istini (usp. KKC 851), zablude Lože obvezuju sve kršćane na svjedočenje istine Isusa Krista, iz ljubavi prema Bogu i prema istini.

Kršćani tako naviještaju da je Isus Krist ispunio objavu o uskrsnuću te da će nas uskrisiti u posljednji dan. Štoviše, kršćani su, na neki način, s Kristom već uskrsnuli (usp. KKC 1002). "S njime suukopani u krštenju, u njemu ste i suuskrsli po vjeri u snagu Boga koji ga uskrisi od mrtvih. (...) Ako ste suuskrsli s Kristom, tražite što je gore, gdje Krist sjedi zdesna Bogu!" (Kol 2,12; 3,1). "Bitna novost kršćanske smrti jest u ovome: kršćanin je po krštenju sakramentalno već 'umro s Kristom', da bi živio novim životom; ako pak umremo u milosti Kristovoj, tjelesna smrt dovršava to 'umiranje s Kristom' te ispunja naše utjelovljenje u njega, u njegov otkupiteljski čin" (KKC 1010).

Uz izričita učenja o uskrsnuću masonstvo uči i o tome što se nakon smrti događa s našim dušama:

> "Masonsko poimanje smrti... predstavljeno je samo kao tjelesni san na neodređeno vrijeme nakon čega će uslijediti buđenje tijela i uskrsnuće duhovnoga tijela spremna i prikladna za vječni život. Od početka do kraja obredi slobodnoga zidarstva poučavaju i simboliziraju doktrinu o čovjekovoj besmrtnosti te odbacuju svaki trun doktrine o nestanku nakon smrti." (masonska Biblija, str. 39)

Po ovomu učenju i duša će dakle usnuti na neodređeno vrijeme, što je u suprotnosti s katoličkim vjerovanjem. "Usnuće duše" je doktrina što je prihvaćaju druge religije, poput adventista sedmoga dana. Za razliku od Lože, Crkva ne uči kako duša nakon smrti "prelazi u stanje hibernacije". Naprotiv, duša se podlaže sudu u trenutku smrti te smjesta prima bilo nagradu, bilo kaznu. "Novi zavjet govori o sudu poglavito s obzirom na konačni susret s Kristom o njegovu drugom dolasku, ali u više navrata potvrđuje također neposrednu nagradu ili kaznu nakon smrti, koja će biti dodijeljena svakome prema njegovim djelima i njegovoj vjeri" (KKC 1021). Uskrsnuće mrtvih, koje će ponovno sjediniti naša tijela i naše duše, prethodit će Posljednjemu sudu (usp. KKC 1038) "jer dolazi čas... kad će svi koji su u grobovima čuti njegov glas [Sina Čovječjega]. I izići će: koji su dobro činili – na uskrsnuće života, a koji su radili zlo – na uskrsnuće osude" (Iv 5,28–29).

Doktrini slobodnoga zidarstva o uskrsnuću i besmrtnosti duše nedostaje i precizna kateheza o vječnoj stvarnosti suda i pakla. "Crkva u svom naučavanju potvrđuje opstojnost pakla i njegovu vječnost. Duše onih koji umiru u smrtnom grijehu odmah nakon smrti si-

laze u pakao, gdje trpe paklene muke, 'vječni oganj'" (KKC 1035). Činjenica da masonstvo stvarnost postojanja pakla izostavlja iz svojih učenja o dobrim djelima, besmrtnosti i uskrsnuću na slavnu nebesku ložu, zapravo je grijeh protiv ufanja, grijeh preuzetnosti (usp. KKC 2091). Masona se uči preuzetnosti glede vlastitih sposobnosti da spasi sâm sebe. Mason jednako tako može biti preuzetan glede Božje svemoći i milosrđa, nadajući se da će postići oproštenje bez obraćenja (usp. KKC 2092). U takvim prilikama čovjek ne može u potpunosti odgovoriti na Božju ljubav. Ufanje nije samo pouzdano iščekivanje božanskoga blagoslova i blažena gledanja Boga, već ono uključuje i strah da se ne bi uvrijedila Božja ljubav i tako zaslužila kazna (usp. KKC 2090). Slobodno zidarstvo ne kaže ništa o Božjoj ljubavi spram čovjeka ni o tome da su ljudi dužni ljubavlju odgovoriti na Božju ljubav. Kako veli sveti Pavao, bez te ljubavi prema Bogu ništa smo (usp. 1 Kor 13,2).

Većina današnjih masona, bez obzira na to je li riječ o kršćanima ili nekršćanima, nije zadovoljna s masonskim učenjem o uskrsnuću tijela. Oni koji tvrde kako je slobodno zidarstvo samo bratstvo teško mogu održati tu svoju tvrdnju suočeni s navedenim vjerskim učenjima. Neki masoni stoga pokušavaju zanijekati učenja Lože o uskrsnuću. Tvrde kako je Hiram samo ponovno pokopan, a ne uskrišen od mrtvih. To tvrde stoga što pouka koja slijedi nakon stjecanja stupnja govori kako je "Hiram Abif triput pokopan: prvo među otpad hrama, potom na padini brda zapadno od brda Morije te treći i posljednji put u blizini nedovršene Svetinje nad svetinjama (*Sanctum Sanctorum*), u skladu sa židovskim zakonom".[74]

Problem s ovim argumentom leži u tome što obrednik, kao i čitav niz drugih masonskih autoritetâ, izričito govori kako podizanje kandidata simbolično svje-

doći masonsko vjerovanje u uskrsnuće tijela. Dok masonska pouka tvrdi kako je Hiram bio *doslovce* ponovno ukopan, ukazuje i na to kako je *simbolično* ustao od mrtvih. Masoni koji iznose argument o ponovnu ukapanju ne samo što ne prihvaćaju jasno značenje svojih obreda, već i zaboravljaju kako je slobodno zidarstvo "obavijeno alegorijom koja će svoje ljepote otkriti iskrenu i revnu tražitelju".[75] Riječima Josepha Forta Newtona: "Koliki masoni ne uspijevaju shvatiti *majstorsku* istinu stupnja meštra!"[76]

Još jedan problem vezan uz argument o ponovnu ukapanju jest da kandidat zapravo ne biva ponovno ukopan – ni stvarno ni simbolično – ni u jednome trenutku nakon podizanja. Nakon molitve za spasenje kandidat ustaje iz groba te se smjesta mora obratiti uvaženom meštru (izmjenjivanjem velike masonske riječi). Da je Hiram mrtav – pitamo se – kako bi onda mogao razgovarati s kraljem Salomonom?

U alegorijskoj drami masonska molitva za spasenje izmoljena kod groba biva uslišana. Hiram je ponovno živ. Uzdignut je u nebesku ložu na visinama. Kada ne bi bilo tako, najuzvišeniji bi stupanj masonstva bio tek uprizorenje ubojstva i pogreba. Kakva bi to imalo smisla?

Drugi argument što ga masoni iznose jest kako Hiram Abif nije mogao biti uskrišen od mrtvih jer u obredniku stoji kako se nalazio "u stanju poodmakla gnjiljenja", u kojemu mu se "meso odvajalo od kostiju". No, činjenica što naša tijela propadaju nakon smrti upravo je srž otajstva uskrsnuća! "...sije se u raspadljivosti, uskrišava u neraspadljivosti" (1 Kor 15,42). Kada bi raspadanje priječilo uskrsnuće tijela, nitko od nas – osim nekoliko nepropadljivih svetaca – ne bi, u skladu s Isusovim obećanjem – bio "uskrišen u posljednji dan" (usp. Iv 6,40.44.54).

Kršćani koji pripadaju masonstvu i koji priznaju učenja Lože mogu tvrditi jedino kako uskrsnuće Hirama Abifa doživljavaju unutar okružja svoje kršćanske vjere. No, Hiramska se legenda ne prikazuje unutar okvira kršćanskoga svjetonazora. Dok je cilj trećega stupnja masonstva pokazati stvarnost života poslije smrti, Loža – u skladu s ostalim svojim učenjima – nigdje ne spominje stvarnost grijeha, koju je nemoguće odijeliti od smrti. Svi su ljudi zahvaćeni Adamovim grijehom (usp. KKC 402), a smrt je posljedica grijeha (usp. KKC 1008). "Po jednom Čovjeku uđe u svijet grijeh i po grijehu smrt, i time što svi sagriješiše, na sve ljude prijeđe smrt" (Rim 5,12). Dakako, ako masonstvo zanemari grijeh, može zanemariti i Isusa Krista, "Jaganjca Božjega koji odnosi grijeh svijeta" (Iv 1,29).

Iako je prokletstvo grijeha i smrti sveobuhvatno, spasenje od grijeha i smrti po Isusu Kristu jednako je tako sveobuhvatno. "Dakle, grijeh jednoga – svim ljudima na osudu, tako i pravednost Jednoga – svim ljudima na opravdanje, na život!" (Rim 5,18). Za kršćanina ta smrt koja proizlazi iz grijeha biva preobražena, ne nasljedovanjem ponašanja Hirama Abifa, već pomirbenom žrtvom Isusa Krista, Sina Božjega, koji je prokletstvo smrti promijenio u blagoslov (usp. KKC 1009). Svojim je Vazmom Krist svim ljudima otvorio vrelo krštenja (usp. KKC 1225). Tek svjetlo božanske objave, koju Loža odbacuje, razjašnjava stvarnost grijeha koji i dalje teško pritišće ljudski život i njegovu povijest (usp. KKC 386–387). Bez objave ne možemo jasno spoznati grijeh; jednako tako ne možemo dosegnuti značenje povijesti spasenja koje se očituje jedino u svjetlu smrti i uskrsnuća Isusa Krista (usp. KKC 388).

Stoga, s nedostatnim razumijevanjem stvarnosti grijeha Loža masona uči kako je sâm odgovoran za svoje spasenje. Hiram Abif je prikazan kao primjer načina na koji se mason može spasiti vlastitim naporima:

"Masonstvo uči da su i otkupljenje i spasenje u moći i odgovornosti svakoga pojedinog masona. Spasitelji poput Hirama Abifa mogu pokazati put i to čine, no ljudi uvijek moraju – svaki za sebe – nasljedovati i očitovati vlastitu moć svoga spasenja, izgradnje vlastitoga duhovnog tkiva u svoje vrijeme i na svoj način. Svaki je čovjek u biti svoj vlastiti spasitelj i otkupitelj jer, ako se sâm ne spasi, ne će biti spašen."[77]

Obred smrti i uskrsnuća trećega stupnja masonstva uzet je – ne iz svete objave, već iz drevnih misterijskih religija. Podudarnosti između Legende trećega stupnja masonstva i drevnih misterijskih religija uistinu su vrijedne pozornosti. Dr. Ronald H. Nash, protestantski profesor filozofije na Reformed Theological Seminary u Orlandu, utvrdio je pet temeljnih svojstava zajedničkih misterijskim religijama i masonstvu:[78]

1. Služenje simbolikom kako bi se prikazali naravni postupci rasta, smrti, raspadanja i ponovna rođenja.
2. Korištenje tajnih ceremonija, nerijetko u vezi s obredom inicijacije. Misterijske su religije inicijatima također prenosile "tajnu" kako bi se ovi putem njih mogli sjediniti s božanstvom.
3. Središnji mit u kojemu se lik ili vraća u život nakon smrti ili ostvaruje pobjedu nad svojim neprijateljima. U taj je mit uključena i tema otkupljenja od svega ovozemaljskog i vremenitoga.
4. Briga oko emocionalnoga života sljedbenikâ, umjesto predanja ispravnu vjerovanju. To oduzimanje naglaska s ispravna vjerovanja tvori bitnu razliku između misterija i kršćanstva. Kršćanska vjera priznaje samo jedan pravi put do Boga: Isusa Krista. Misteriji su, pak – s druge strane – uključivi. Pri-

padnika jednoga kulta tako ništa ne priječi u nasljedovanju i drugih misterija.
5. Mistično iskustvo sjedinjenja sa svojim Bogom, kao neposredni cilj inicijatâ.

Kako bismo priču o Hiramu Abifu ocijenili u svjetlu kako kršćanstva, tako i drevnih misterijskih religija, razmotrimo njihovu međusobnu usporedbu:

1. U misterijskim religijama likovi ne umiru za nekoga drugog. Poimanje Božjega Sina koji umire umjesto svojih stvorenja svojstveno je jedino kršćanstvu. Hiram Abif nije umro za nekoga drugog.
2. U misterijskim religijama likovi ne umiru za grijehe svijeta. Jedino je Isus umro za grijehe. Hiram umire za krjepost i čast jer ne želi otkriti ezoterijska masonska znanja.
3. U misterijskim religijama bogovi opetovano umiru i oživljavaju, simbolizirajući tako godišnji ciklus prirode. Isus je umro samo jednom. Njegova je kalvarijska žrtva vječno prisutna u svetoj misnoj žrtvi.
4. U misterijskim religijama smrt mističnoga lika nema povijesnu osnovu. Isusova je smrt, međutim, stvarni povijesni događaj. Legenda o Hiramu Abifu nema povijesne temelje.
5. U misterijskim religijama likovi ne umiru dragovoljno. Hiram Abif pokušao je izbjeći smrt. Našega Gospodina nije odnio "sivi tiranin smrti", kako se smrt naziva na trećemu stupnju masonstva. On se, naprotiv, predao kao dragovoljna žrtva za grijehe svijeta.

U svakome od navedenih slučajeva priča o Hiramu Abifu blisko nalikuje drevnim misterijskim religijama. Simboličan način na koji se masonstvo u Hiramskoj le-

gendi služi maljem, lopatom, kovčegom, kosom i bagremovom mladicom, također podsjeća na u prirodi zapažene smrt, raspadanje i ponovno rađanje, što ih nalazimo u drevnim misterijskim religijama. Iako vjerska uvjerenja slobodnoga zidarstva, baš kao i ona kršćanstva, doživljavaju svoj vrhunac u objavi uskrsnuća tijela, među njima postoji bitna razlika. Naime, za razliku od Lože, kršćanstvo čvrsto tvrdi, vjeruje i nada se kako će – baš kao što je Krist uistinu uskrsnuo od mrtvih i živi zauvijek – i pravednici nakon smrti zauvijek živjeti s uskrslim Kristom. Pavao veli ovako: "Ako li Duh Onoga koji uskrisi Isusa od mrtvih prebiva u vama, Onaj koji uskrisi Krista od mrtvih, oživit će i smrtna tijela vaša po Duhu svome koji prebiva u vama" (Rim 8,11; usp. 1 Kor 6,14; 2 Kor 4,14; Fil 3,10–11; 1 Sol 4,14).

Obredi pokapanja

Do sada su doktrine i prakse Lože što smo ih razmatrali bile ograničene na ono što se poučava u skrovitosti prostorija lože. Međutim, slobodno zidarstvo za svoje pripadnike ima vrlo formalne obrede pokapanja, koje javno upražnjava. Masonska Biblija pojašnjava: "Odvijeka su vjerski kultovi... posebnu pozornost pridavali pokapanju svojih mrtvih te su njihova subraća s ovoga svijeta ispraćana svečanim obredima. Masoni u tome nisu iznimka" (str. 35). Ta služba pruža prigodu i onima koji nisu masoni da upoznaju vjerski nauk Lože. Prigodom navedenih pogrebnih obreda javnost može slobodne zidare vidjeti u njihovim masonskim odorama, pregačama i bijelim rukavicama.

Navedene obrede obično predvode pripadnici lože pokojnika te se odvijaju u mrtvačnici ili crkvi kojoj pripada obitelj pokojnika. Uvaženi meštar ili neki drugi za

to određeni mason zadužen je za predstavljanje. Henry Coil objašnjava kako je cilj masonskoga pogrebnog obreda "predati tijelo preminuloga brata prahu iz kojega je nastalo, a njegov oslobođeni duh otpraviti natrag k Velikome Izvoru Svjetlosti". Coil dodaje kako "brojni slobodni masoni odlaze na taj let bez ikakva jamstva za sigurno slijetanje doli svojega vjerovanja u religiju slobodnoga zidarstva".[79]

Masonski pogrebni obredi za preminuloga masona jednaki su diljem SAD-a. Oni redovito uključuju obraćanje obitelji, nakon čega slijede masonske molitve i ceremonijalno polaganje masonske pregače i mladice bagrema u kovčeg. Tim obredima nije nakana narušavati bilo kakve druge vjerske obrede koji se vrše u skladu sa željama obitelji pokojnika.

Za govor što ga predstavnik Lože drži na početku masonskoga pogrebnog obreda tipično je izražavanje uvjerenja kako smrt nije konačan san, već naprotiv slavno buđenje. Govornik ožalošćenu obitelj i prijatelje uvjerava kako je njihov ljubljeni pokojnik "ustao iz tihe smrti na slavni vječni život".[80] Obred uključuje posebne molitve čiji je cilj ožalošćene utješiti viješću kako pokojnik, budući da je revno vršio svoje masonske dužnosti, sada prebiva u nebeskoj loži na visinama, gdje je njegova duša "prešla iz nesavršenosti ovih smrtnih krajeva u onaj posvema savršeni i slavni dom gdje prebiva Bog, Veliki Arhitekt Svemira".[81] Ove vjerske doktrine uskrsnuća i sjedinjenja s Bogom propovijedaju se, dakako, bez priznavanja ikakve potrebe za Kristom Spasiteljem.

Na kraju masonskoga pogrebnog obreda uvaženi meštar polaže masonsku pregaču pokojnika u kovčeg (ili do njegovih zemnih ostataka, ako je tijelo kremirano). To je pregača koju je mason primio odmah nakon što je simbolično uskrišen na vječni život na stupnju masonskoga meštra. (U brojnim slučajevima pokojnik

već nosi tu pregaču pa je nije potrebno polagati.) Uvaženi meštar objašnjava obitelji i prijateljima preminuloga masona kako je masonska pregača podsjetnik na "čistoću života potrebnu kako bi se moglo stupiti u nebesku ložu".[82]

Nakon polaganja pregače slijedi polaganje bagremove mladice. Kao što smo vidjeli, bagremova je mladica olakšala pronalazak Hiramova tijela na trećemu stupnju. Masoni koji tvore pratnju postavljaju se u jedinstvenu vrstu, pristupaju pokojnikovu kovčegu te polažu bagremovu mladicu na njegove grudi (ili pored urne). Budući da je Hiram Abif kasnije ustao na vječni život, govornik objašnjava kako je "zelenilo znak naše vjere u besmrtnost duše".[83] Ako obred uključuje ispraćaj pokojnoga masona do mjesta ukopa, masoni se oko groba okupljaju u onome što sami nazivaju "mističnim lancem":

> "To je formacija braće u krugu, koji se drže za ruke. Svaki brat prekriži ruke pred sobom te ih pruža: desnu lijevome do sebe, a lijevu desnome do sebe. Simbol je to bliske povezanosti svih masona u zajedničkome bratstvu te se obično prakticira prigodom masonskih ukopa, oko groba." (masonska Biblija, str. 25)

Na temelju masonskih obreda pokapanja javnost može steći prilično dobru sliku o vjerskim učenjima slobodnoga zidarstva. Dok masonski obredi pokapanja obitelji pokojnoga masona mogu pružiti utjehu u vrijeme žalovanja, učenja Lože o vječnoj sigurnosti pokojnika u nebeskoj loži bez ikakva spomena Krista protive se kršćanskoj vjeri i vjekovnome učenju Crkve.

5.

MASONSKA TAJNOVITOST I OBMANA

Nakon što smo proučili glavne masonske doktrine i prakse, vratimo se sada načinu na koji slobodno zidarstvo privlači i zadržava svoje pripadnike.

Vrbovanje

Masoni nove članove obično vrbuju među rodbinom ili bliskim prijateljima. Kandidatima se pritom vrlo malo govori o nutarnjim zakonitostima slobodnoga zidarstva, a ništa o njegovu vjerskome nauku. Zbog toga većina kandidata svoju odluku o priključivanju slobodnome zidarstvu temelji na odnosu s prijateljem ili rodakom koji mu je ponudio članstvo u Loži. Budući da informacije dolaze gotovo isključivo od ljudi kojima vjeruju, kandidati automatski stječu pozitivnu predodžbu o toj organizaciji. Kandidati se gotovo nikada sami ne upuštaju u proučavanje slobodnoga zidarstva jer se čini kako za to nema ni potrebe. Njihovo se poznavanje slobodnoga zidarstva obično svodi na privlačno masonsko prstenje, igle za revere i naljepnice za auto. Ako se kandidat i susretne s kakvom nepovoljnom informacijom o masonstvu, obično odlučuje vjerovati svome masonskom prijatelju, a ne izvoru koji osobno ne poznaje.

Upoznavajući kandidate s masonstvom, masoni ovu organizaciju opisuju kao najstarije i najčasnije bratstvo na svijetu, posebice naglašavajući njezinu ekskluzivnost. Aludiranje na ezoteričnu i tajnovitu narav slobodnoga zidarstva pobuđuje maštu i doprinosi mistici koja

obavija masonstvo. Kandidatima se kaže kako moraju biti jednoglasno primljeni u bratstvo te im se spominju slučajevi u kojima je članstvo pojedincima znalo biti odbijeno, iako je to iznimno rijedak slučaj. To se čini kako bi se još više uvećao dojam o povlasticama što ih samo članstvo predstavlja. Masoni nečlanovima nadalje objašnjavaju kako slobodno zidarstvo donosi brojne prednosti, osobito u poslovnome svijetu, kao i sustav socijalne potpore za žene i djecu. Kandidata se tako uvjerava kako se braća "brinu za svoje".

Kandidatima se daju pamfleti koji sadrže dopadljive informacije o slobodnome zidarstvu. Oni redovito uključuju popis slavnih ljudi koji su pripadali slobodnome zidarstvu, razne humanitarne djelatnosti ove organizacije te sve divne društvene događaje što ih bratstvo organizira za masone i njihove supruge. Neke lože pozivaju kandidate i njihove obitelji na "Prijateljsku večer" u masonski hram. Prigodom takvih događaja prikazuje se film o masonskoj humanosti i bratstvu nakon čega slijedi toplo druženje u blagovaonici lože. Kandidati tako mogu steći predodžbu o ozračju koje vlada u Loži. Stječe se dojam kako je masonstvo tajna organizacija društvene elite, posvećena unaprjeđenju vrijednosti čovjeka kao pojedinca te zajednice u cjelini.

Unatoč svim tim naporima oko vrbovanja, slobodno zidarstvo tvrdi kako se kandidate ničime ne nagovara na pristupanje Loži. Budući članovi moraju *zatražiti* povlasticu da postanu masoni. Čuvena masonska krilatica glasi: "Traži da postaneš." Svejedno se većinu kandidata zapravo – izravno ili neizravno – nagovara kako bi se pridružili slobodnome zidarstvu. Puno je slučajeva u kojima se nekoga jednostavno pozove na pridruživanje ili mu rođak ili najbolji prijatelj uruči formular za zamolbu. Ako je otac mason, od sina se očekuje kako će ga u tome nasljedovati. Pritom treba naglasiti da uspjeh

ili pak neuspjeh poslovnih odnosa može ovisiti o pripadnosti masonstvu. Događa se i vršenje silna pritiska kako bi netko pristupio slobodnome zidarstvu. S obzirom na to da članstvo u masonskim organizacijama posljednjih dvadeset godina dosljedno opada, Velike lože nude novčane poticaje ložama koje stječu nove pripadnike.

Kandidat za masonske stupnjeve od lože dobiva dokument kojim službeno traži pristupanje slobodnome zidarstvu. Nakon što ispuni i potpiše svoju zamolbu, predaje je svome pokrovitelju koji onda – zajedno s još jednim članom-pokroviteljem – supotpisuje zamolbu i šalje je loži. Zamolba se čita naglas u otvorenoj loži, obično na tri uzastopna redovna sastanka. To može potrajati dva do šest tjedana. U zamolbi njezin podnositelj navodi ime, adresu, dob, bračno stanje, zanimanje i vjersku pripadnost. Navodi i svoju želju za upućivanjem u tajne slobodnoga zidarstva.

Za vrijeme tih nekoliko tjedana kandidata se poziva na informativne razgovore, obično triput s tri različita pripadnika lože kojoj je uputio svoju zamolbu. Od njega se može zatražiti i da pristupi skupnome informativnom razgovoru, koji predvodi odbor pripadnikâ lože. Za vrijeme tih razgovora kandidatu se u više navrata ponavlja kako mason mora vjerovati u Boga, ali kako se o vjeri u prostorijama lože nikada ne raspravlja, čime već zapravo započinje postupak desenzibilizacije za vlastitu vjeru. Ako, nakon takvih tvrdnja, kandidat čuje molitve upućene Velikome Arhitektu Svemira i sudjeluje u svečanim vjerskim obredima te se u svojoj savjesti uznemiri, očekuje se da će se sjetiti tih riječi i pridržavati upute da se "o Bogu u loži ne raspravlja".

Taj je postupak desenzibilizacije osobito usmjeren prema katolicima. Čini se kako se masoni posebno trude kako bi među svojim pripadnicima imali pristojan

udio katolika. Katoličkim se kandidatima tako govori kako Crkva ima povoljno mišljenje o Loži. Uvjerava ih se kako su eventualne nepovoljne predodžbe što ih je Crkva nekoć možda gajila bile upravljene protiv europskoga masonstva dok sada više ni to nije slučaj. Slobodni zidari ovu svoju tvrdnju pokušavaju potkrijepiti činjenicom kako je negdašnja kazna ekskomunikacije, što ju je povlačilo članstvo katolika u Loži, opozvana (što nije istina; o tome će biti riječi u sedmome poglavlju). Katolicima se govori čak i to kako su i najugledniji kardinali masoni te kako je pripadnost masonstvu neophodna da bi netko mogao postati pripadnik Švicarske garde, koja brine o papinoj sigurnosti.

Za vrijeme razgovora kandidata se pita jesu li njegova supruga ili bilo koji drugi član obitelji upoznati sa slobodnim zidarstvom. Na njega se vrši pritisak da otkrije što njegova obitelj zna o masonstvu, kako su to saznali te protive li se na bilo koji način njegovu pristupanju toj organizaciji. U puno se slučajeva zahtijeva da razgovoru prisustvuje i supruga kandidata. Slobodno se zidarstvo tako želi osigurati kako ne će biti nikakvih ograničenja predanosti kandidata o kojemu je riječ samoj organizaciji, kao ni pritisaka izvana koji bi mogli nepovoljno utjecati na njegovu pripadnost masonstvu.

Nakon završetka razgovorâ i trećega čitanja zamolbe u loži pripadnici tajnim glasovanjem odlučuju hoće li kandidata prihvatiti ili odbiti. Bijele kocke označavaju prihvaćanje, a crne kuglice odbijanje. Traži se jednoglasna odluka. Nakon glasovanja prihvaćenoga se kandidata izvješćuje kako je jednoglasno primljen u bratstvo. Zahvaljujući tome postupku – uz, moguće, i pozive masonskih prijatelja i rođaka – kandidat se osjeća posebnim te s velikim uzbuđenjem iščekuje večer kada će primiti svoj prvi masonski stupanj.

Tako događaji koji vode do podjeljivanja prvoga stupnja kandidatu pružaju pozitivnu sliku o američkome slobodnom zidarstvu. Kandidatu se ne pruža nikakav povod zbog kojega bi dalje istraživao slobodno zidarstvo te se, nažalost, većina ljudi u to i ne upušta. Kršćanin koji bi dobro proučio masonstvo – posebice njegova vjerska učenja koja odbacuju svaku ulogu i značenje Isusa Krista – itekako bi se premišljao oko svoga upuštanja u Ložu.

Inicijacija

One večeri kada prima dugo očekivani prvi stupanj, kandidat stiže u ložu u utvrđeno vrijeme, gdje ga braća dočekuju. Nakon kratka upoznavanja kandidat čeka u predvorju. Loža se ceremonijalno otvara te stariji i mlađi đakon izlaze pred kandidata koji nestrpljivo čeka. "Izjavljuješ li svečano, tako ti tvoje časti", pita kandidata stariji đakon, "da se – slobodan od utjecaja prijateljâ i bilo kakvih plaćeničkih pobuda – slobodno i dragovoljno nudiš kao kandidat za misterije slobodnoga zidarstva?"[1]

Ovo se pitanje može učiniti pomalo čudnim jer je većina kandidata – kada je posrijedi pristupanje slobodnome zidarstvu – itekako pod utjecajem svojih masonskih prijatelja. Potencijalni se pripadnici jednako tako mame na pristupanje slobodnome zidarstvu na temelju mogućih prednosti u poslovnome svijetu. No ipak, od kandidata se u tome trenutku traži da zajamči kako masonstvu ne pristupa iz tih razloga.

Nakon što kandidat zajamči zatraženo, mlađi mu đakon objašnjava kako se "masonstvo sastoji od tečaja drevnoga hijeroglifskog i moralnog nauka, što ga se poučava putem drevna korištenja znamenjâ, amblema

i alegorijskih brojki". Kandidatu se govori da ostavi po strani svaku ispraznu misao te svoj um usredotoči na uzvišene istine u kojima će domalo biti poučen. Potom ga se uvjerava kako se od njega ne će zahtijevati ništa što ne bi pridonosilo njegovoj vlastitoj dobrobiti te bilo na korist braći ljudima.[2]

Bez ikakvih daljnjih objašnjenja kandidatu se nalaže da se skine sve do donjega rublja. Potom mu se daju posebna masonska odjeća i obuća. Zahtjev za skidanjem vlastite odjeće većinu kandidata iznenadi. No, budući da vjeruju kako je slobodno zidarstvo samo bratstvo, ne vide u tome nikakvo zlo. Ali, od kandidata se traži i da ukloni sav nakit, uključujući i vjenčani prsten, križ, škapular i ostale blagoslovine kako "u ložu ne bi unosio ništa uvrjedljivo ili pak zaštitničko".[3]

Za razborita bi kršćanina već ovo trebalo biti vrlo problematično. Dok masoni tvrde kako slobodno zidarstvo čovjeka potiče na prakticiranje vjere kojoj pripada, ta institucija od njega traži da se liši svih vjerskih obilježja kako ne bi nikoga uvrijedio ni sama sebe duhovno zaštitio. Poticanje nekoga na ispovijedanje svoje vjere, a potom oduzimanje vjerskih obilježja, u međusobnu su proturječju. Unatoč tome, pod pritiskom toga trenutka, dok obitelj i prijatelji čekaju u prostorijama lože, većina kandidata pristane na to. Kandidatu se potom stavlja povez na oči dok mu se oko vrata stavlja omča koju Loža naziva "uže za vuču". "Simbolično," piše Claudy, "uže za vuču je vrpca kojim je masonsko dijete vezano uz svoju Ložu-majku."[4] Uže se koristi i kako bi se kandidat koji odbija obred odvukao iz lože.[5]

Kandidat je praktično bespomoćan. Gotovo nag, lišen svega nakita i blagoslovina, s povezom preko očiju i konopcem oko vrata. U takvu ranjivu stanju kandidat je pripravan primiti ono što se naziva uzvišenim istinama slobodnoga zidarstva.

Sada se kandidata vodi do Nutarnjih vrata (ulaza kojim se služe inicijati u ložu), na koja treba triput pokucati. Viši đakon potom otvara vrata i pita: "Tko je?" Niži đakon u kandidatovo ime odgovara: "Gospodin (...) [izgovara ime kandidata], koji je dugo boravio u tami, a sada želi biti doveden na svjetlost i primiti dioništvo u pravima i povlasticama ove časne lože, uzdignute Bogu i posvećene svetim Ivanima, kao što su to učinila sva braća i članovi prije njega." Viši đakon potom pita kandidata: "Činiš li to slobodnom voljom i pristankom?" Nakon što kandidat odgovori potvrdno, viši đakon pita nižega je li kandidat "dostojan i pripravan, pravo i istinski pripremljen".[6] Nakon što se to potvrdi, viši đakon pita je li kandidat "zakonite dobi i propisnih jamstava".[7] Nakon što se i to potvrdi, viši đakon pita po kojemu još pravu kandidat očekuje steći tako veliku povlasticu. Niži đakon odgovara: "Jer je muškarac, rođen slobodan, na dobru glasu te s dobrim preporukama."[8] Viši đakon zatvara vrata i prenosi povoljno izvješće uvaženomu meštru.

Kandidat ima svega nekoliko sekunda kako bi promislio o netom završenu razgovoru. Iako tek nekoliko minuta nosi povez na očima, niži je đakon upravo izjavio kako je "dugo boravio u tami". Slobodno je zidarstvo jasno u svome stavu kako se tama kandidata ne odnosi samo na njegovo nepoznavanje nekolicine lozinki bratstva, *već i na njegovo dosadašnje duhovno stanje*:

> "U slobodnome je zidarstvu... tama simbol neznanja dok je svjetlost simbol prosvjetljenja i znanja. Načelo je slobodnoga zidarstva kako naravno oko ne može vidjeti misterije Reda sve dok srce nije obuzeto dubokim duhovnim i mističnim spoznanjem tih uzvišenih tajna. Stoga se od svih aspiranata na stupnjeve slobodnoga zidarstva zahtijeva ulazak u Ložu

u potpunu mraku, koji služi kao priprava i uvod u primanje svjetlosti koju želi i za kojom traga." (masonska Biblija, str. 39)

Kršćanin bi se trebao uvrijediti na takvu tvrdnju o njegovu stanju duhovne tame. Po krštenju svi su kršćani oslobođeni vlasti tame te su postali sinovi Božji (usp. KKC 1250). Po Kristu ih je Bog pozvao iz tame u svoje divno svjetlo (usp. 1 Pt 2,9). "Ja – Svjetlost – dođoh na svijet", govori Gospodin, "da nijedan koji u mene vjeruje u tami ne ostane" (Iv 12,46).

Crkva se služi pojmom *rađanja nanovo* kako bi opisala sakramente koji nam daju nov život u Kristu po kojemu postajemo djeca Božja (usp. KKC 1692). No, dok se kršćaninovo rađanje nanovo odvija po vodi i Duhu (usp. Iv 3,5), masonovo se ponovno rođenje postiže simbolično, njegovom inicijacijom u Ložu. U svojoj popularnoj knjizi o slobodnome zidarstvu Allen Roberts ovako govori kandidatu: "Tvoja priprava za ulazak u slobodno zidarstvo započela je onoga dana kada te majka donijela na svijet. Tvoj je ulazak u ložu poradi inicijacije u simboličnome smislu postao tvoje ponovno rođenje."[9] Albert Mackey opisuje duhovno, moralno i umno stanje kandidata dok čeka pred prostorijama lože:

"Nakon što je lutao posred zabluda i bio prekriven onečišćenjima vanjskoga, profanog svijeta, dolazi kucati na vrata, tražeći novo rođenje te ištući skidanje vela koji od njegova neupućena pogleda skriva božansku istinu. (...) Nije dovoljna tek drukčija, promijenjena budućnost, već i brisanje prošlosti... okovi zablude i neznanja, što su do tada ograničavali moralne i umne sposobnosti kandidata, kidaju se."[10]

Loža tako za kršćanina, koji je ponovno rođen po smrti i uskrsnuću Isusa Krista, smatra kako se nalazi u duhovno manjkavu stanju. On mora umrijeti svome dotadašnjem životu u Kristu i roditi se na nov život Lože. Prije no što kandidat stigne promisliti, viši ga đakon prvi put uvodi u prostorije lože. Zakoračivši nekoliko puta, viši ga đakon zaustavlja vrškom oštra predmeta koji pritišće njegov nagi lijevi dio prsnoga koša. "Kako ovaj predmet tlači tvoje tijelo," govori viši đakon, "tako ga se trebaš spominjati ako bi se ikada drznuo nedopušteno otkriti tajne slobodnoga zidarstva."[11]

Kandidata se – i dalje s povezom na očima – dovodi do središta lože te mu se nalaže da klekne. Od njega se traži da ispovjedi svoju vjeru u postojanje božanstva. Ako kandidat ispovjedi svoju vjeru u postojanje bilo kojega božanstva, odgovara mu se kako je njegova vjera uistinu dobro utemeljena. Potom ga se uspravlja te on nastavlja svoje masonsko putovanje po prostoriji lože, u pratnji višega đakona, dok se u podlozi recitira psalam. Taj postupak vođenja kandidata povezanih očiju po prostoriji lože naziva se "obilaženje" te nas podsjeća na Isusove riječi: "Hodite dok imate svjetlost da vas ne obuzme tama. Tko hodi u tami, ne zna kamo ide" (Iv 12,35).

Kandidata se triput zaustavlja: na postajama nižega nadzornika, višega nadzornika i uvaženoga meštra. Kao i prethodno, svaki od ovih časnika pita kandidata je li njegovo sudjelovanje plod slobodne volje i pristanka. Budući da kandidat zapravo ne zna što će se još od njega tražiti, ovo je pitanje zapravo nepravedno. On redovito odgovara potvrdno. Ovo uzastopno ispitivanje, koje od kandidata zahtijeva da pred braćom izjavi kako je njegovo sudjelovanje dragovoljno, stavlja ga u situaciju prihvaćanja onoga što mu se upravo događa.

Nakon što kandidat prođe ispitivanje časnikâ, uvaženi meštar upućuje višega đakona da ga otprati natrag "na Zapad" – jednu stepenicu točno iza žrtvenika. Uvaženi meštar nadalje upućuje višega đakona da kandidata nauči pristupiti Istoku "jednim uobičajenim korakom naprijed, dok mu stopala tvore kut pravokutnika, a tijelo uspravno stoji pred uvaženim meštrom na Istoku".[12] Viši đakon nakon toga upućuje kandidata da zakorači lijevom nogom te priključi petu desne noge. Nakon toga viši đakon priopćuje uvaženom meštru kako je kandidat "u redu".

Dok kandidat povezanih očiju stoji pred žrtvenikom, uvaženi meštar ga obavješćuje kako se od njega traži polaganje svečane i obvezujuće zakletve. "Zakletva je to što su je svi prije tebe položili", kaže kandidatu, uvjeravajući ga pritom kako zakletva ne sadrži ništa što bi na bilo koji način proturječilo onome što kandidat duguje Bogu, domovini, bližnjemu ili pak samome sebi. Teško da bi se moglo ustvrditi kako su ove riječi istinite budući da uvaženi meštar nema pojma kakva su kandidatova vjerska uvjerenja (kako to uglavnom biva). Uvaženi meštar potom pita kandidata želi li nastaviti. I opet, pod pritiskom trenutka, većina kandidata pristaje.

Kandidata se upućuje da na točno određen način klekne pred masonski žrtvenik, a svoje ruke u točno određenu stavu položi na Bibliju (ili neku drugu svetu knjigu, već prema uvjerenju), pri čemu lijevu ruku stavlja ispod knjige, a desnu iznad nje. Viši đakon tada izjavljuje uvaženom meštru kako je kandidat "u ispravnu stavu". U tome trenutku uvaženi meštar triput pokuca, silazi s podija i približava se žrtveniku. Braća koja ne sudjeluju u primanju stupnja napuštaju svoja sjedala sa strane te načine dva paralelna reda između oltara i Istoka, okrenuti jedni prema drugima. Kandidata se potom upućuje da položi zakletvu stupnja što ga prima tako što će ponavljati riječi za uvaženim meštrom.

Zakletve saveza

Za svaki od tri masonska stupnja tražena je zakletva slična. U svojoj biti slične diljem svijeta, ove zakletve od čovjeka traže čuvanje i zaštitu skrivenih tajna masonstva, držanje u tajnosti lozinka i rukovanjâ, pridržavanje njegovih zakona i propisa te održavanje pristranosti i ljubavi prema braći masonima i njihovoj rodbini, na taj način "vjerno suobličujući svoj život učenjima Reda" (masonska Biblija, str. 52).

Zbog toga što nisu dostatno upoznati s katoličkim moralom, većina vjernika koji pristupaju masonstvu u tim zakletvama ne vidi nešto sporno. Masonska Biblija (str. 52) jasno opisuje zakletvu kao "svečano priznavanje pred Bogom istinitosti izjava koje se daju, uključujući kaznu njegovim pravednim gnjevom, u slučaju neiskrenosti, ili pak kao posljedicu kršenja". Treba znati da je ovakva zakletva daleko stroža od obećanjâ ili običnih prisega što ih neka druga bratstva nerijetko traže jer ona zaziva Božji zahvat, jednako u svjedočenju izjave, kao i u ispunjenju njezinih obećanja. Budući da se službeno zaziva Božje sudjelovanje, takva zakletva onoga koji je daje podlaže božanskome sudu, a u slučaju masonskih zakletava i uvjetnome samoprokletstvu (kaznama o kojima će biti riječi kasnije).

Primjerice, početak svake masonske zakletve glasi ovako: "U prisutnosti Boga Svemogućega i ove časne lože... svečano i iskreno obećavam i prisežem." Nakon što su izgovorene te riječi, uvaženi meštar, koji vodi polaganje zakletve, pritišće kandidatove ruke, položene na Bibliju, kako bi ga uvjerio u svetu narav zakletve. Nadalje, svaka zakletva završava sljedećom tipičnom zaklinjajućom formulom: "Sve ovo najsvečanije i najiskrenije obećavam i prisežem... tako mi pomogao Bog, koji neka me u tome i utvrdi."

Prisege različitih bratstava, za razliku od toga, ne zazivlju Boga kako bi pomogao održati obećanje (u protivnome, naime, više nije riječ o prisegama, već o zakletvama). Kao takve, prisege pojedinih bratstava ne služe se formulama poput: "Tako mi pomogao Bog" ili: "svečano prisežem pred Bogom Svemogućim". Umjesto toga, polagatelj prisege prilikom obećanja zaziva vlastito ime: "Dajem svoju riječ."

Takve se prisege, dakle, obvezuju čašću i dobrim glasom onoga koji priseže. U tome se smislu prisezatelju sudi na temelju vlastite riječi te ga se izričito ne stavlja pred Božji sud. Što se, pak, tiče onih koji bi radije dali običnu izjavu negoli se zakleli Bogu, masonska Biblija veli ovako (str. 24): "Davanje izjave mjesto polaganja zakletve u slobodnome je zidarstvu posvema neprihvatljivo."

Za razliku od masonskih zakletava, prisege drugih bratstava obično se pročitaju pojedincu prije no što se od njega zatraži da ih položi. To se čini kako bi kandidat bio u potpunosti svjestan onoga što obećava. Slučaj je to i s prisezanjem na tajnost Kolumbovih vitezova. U slobodnome se zidarstvu zakletve kandidatu ne čitaju unaprijed. Samo ga se uvjerava kako se zakletva ne će naći u oprjeci ni s čime što duguje Bogu, domovini, bližnjemu ili pak njemu samome te se od njega traži neka riječi zakletve ponavlja za ceremonijarom.

Masonska se zakletva od dopuštenih zakletava nadalje razlikuje i po tome što je se polaže u tajnosti. Primjerice, javnom se zakletvom stupa u brak; odvjetnici se javnom zakletvom obvezuju braniti ustav te se svjedok obvezuje pred sudom govoriti istinu o ozbiljnim pitanjima. Dok se prisege bratstava uglavnom polažu u tajnosti, dopuštene se zakletve polažu javno. Ako je njihov sadržaj ozbiljan i koristan zajednici, što se tu ima skrivati?

Upravo je masonska zakletva ili "obveza" ta po kojoj se postaje slobodnim zidarom. Kada kandidat preuzme navedenu obvezu, svečano se vezuje uz slobodno zidarstvo i preuzima određene dužnosti koje traju do kraja njegova života. Tijekom ceremonija otvaranja i zatvaranja svakoga sastanka lože uvaženi meštar dvaput postavlja pitanje višemu nadzorniku: "Što te čini masonom?", a ovaj odgovara: "Moja obveza."

Kandidat izriče više obećanjâ sebedarja slobodnome zidarstvu i svojoj braći, obvezujući se zakletvom te pod prijetnjom strašne smrti. Kazne predviđene redom za šegrta, pomoćnika i meštra, glase ovako:

> "Neka mi se prereže grkljan, iščupa jezik, a tijelo zakopa u morski pijesak za oseke, ondje gdje se plima i oseka izmjenjuju dvaput u dvadeset i četiri sata, ako ikada svjesno ili namjerno prekršim ovu moju svečanu šegrtsku Obvezu. Tako mi pomogao Bog, koji neka me u tome i utvrdi."
>
> (Nevada Ritual, 19)

> "Neka mi se raspore grudi, neka mi se iščupa srce i postavi na najviši vrh hrama, kako bi ga ondje proždrli leteći lešinari, ako ikada svjesno prekršim ovu moju pomoćničku Obvezu. Tako mi pomogao Bog, koji neka me u tome i utvrdi."
>
> (Wisconsin Multiple Letter Cipher, 79)

> "Neka mi se tijelo rascijepa na pola, neka mi se izvadi utroba i izgori u pepeo, a pepeo raspe po četiri vjetra nebeska, kako više ne bi bilo spomena na tako bijednu hulju kao što sam ja, ako ikada svjesno prekršim ovu moju meštarsku Obvezu. Tako mi pomogao Bog, koji neka me u tome i utvrdi."
>
> (Wisconsin Multiple Letter Cipher, 114)

Kada se uz neku zakletvu veže kazna, bila ona stvarna ili simbolična, ona je poznata kao samoprokletstvo.[13] "Zakletva slobodnoga zidara", objašnjava Mackey, "znači jednostavno kako je – prekrši li svoju zakletvu ili pak iznevjeri povjerenje – zaslužio takvu kaznu te bi, ako bi ga snašla, bila ispravna i pravedna."[14] Mason se, u biti, kune: "Neka sam proklet!" Nadalje, budući da se zaklinje Bogu, a ne ljudima, Mackey objašnjava kako kaznu samoprokletstva "treba izvršiti Bog, a ne ljudi".[15] Zbog toga Claudy kaznu opisuje kao "gnjev oskvrnuta Boga. Strahotu grijeha od kojega nema gorega".[16]

Masoni ne mogu braniti ove zakletve, a da ne upadnu u nelogičnost. Ili zakletve istinski podrazumijevaju ono što kažu ili pak ne. Ako podrazumijevaju, onda se mason zaklinje kako će zaslužiti smrtnu kaznu ako otkrije trivijalne tajne bratstva ili se iznevjeri kodeksu moralnoga ponašanja koji mu nije bio unaprijed objašnjen. Ako li, pak, ne znače ono što kažu, onda mason zapravo bogohuli te tako postaje podložan sudu Božjemu.

Brojni masoni pokušavaju braniti zakletve tvrdeći kako ih ne valja uzimati ozbiljno. No, to je upravo jedan od dokaza njihove nemoralnosti. Da ne bi bila svetogrdna, zakletva dana Bogu mora biti shvaćena ozbiljno. Kada zakletvu i samoprokletstvo razmotrite unutar okružja lože, gdje ih polažu odrasli muškarci, polažući ruke na Bibliju, pred žrtvenikom, u okviru svečanoga vjerskog obreda, teško je shvatiti kako bi bilo koji kršćanin takvu zakletvu shvatio ikako drukčije doli ozbiljno. Činjenica što masoni tvrde kako njihove obrede ne treba uzimati ozbiljno nužno upućuje na to kako se ni moral ni bogobojaznost, kojima navodno teže, jednako tako ne mogu ozbiljno shvatiti.

Sveto pismo jasno kaže kako je pred Bogom polaganje zakletava vrlo ozbiljna stvar. Isus je kazao: "Ne kunite se nikako! Ni nebom jer je prijestolje Božje. Ni ze-

mljom jer je podnožje njegovim nogama. Ni Jeruzalemom jer grad je kralja velikoga! Ni svojom se glavom ne zaklinji jer ni jedne vlasi ne možeš učiniti bijelom ili crnom. Vaša riječ neka bude: 'Da, da – ne, ne!' Što je više od toga, od Zloga je" (Mt 5,34–37; usp. Jak 5,12). Isus je pritom mislio kako kršćani trebaju biti tako iskreni te im ljudi mognu vjerovati i bez zakletve. To ne znači kako je kršćanima zabranjeno polagati zakletve. Pod određenim okolnostima zakletva može biti opravdana te predstavljati krjepostan čin. No, njezin sadržaj mora biti iznimno ozbiljan (primjerice, u sakramentu ženidbe ili pravosudnome svjedočenju). Svetost Božjega imena traži da se na njega ne pozivamo zbog sitnih stvari (usp. KKC 2155). Ako je posrijedi neka sitnica, onaj koji se zaklinje spominje Božje ime uzalud (usp. KKC 2150).

Ni jedna razumna osoba ne bi ustvrdila kako čuvanje lozinki *Boaz, Jakin* i *Tubal-Kajin* opravdava svečanu zakletvu kojom se na sebe svraćaju samoprokletstvo i Božji sud. Usporedio bih to s obitelji koja pomno čuva određene tajne recepte što ih je primila od prošlih naraštaja. Teško možemo zamisliti oca obitelji kako svečano okuplja djecu oko kuhinjskoga stola, stavlja im povez na oči te od njih zahtijeva da se zakunu na Bibliju kako će radije dopustiti da im se probodu oči do samoga središta trostrukom oštricom, da im se odere koža sa stopala i natjera ih se da hodaju po vrućemu pijesku golih obala Crvenoga mora, sve dok im žarko sunce ne izazove najgori oblik sunčanice, negoli što će recept otkriti nekome izvan obitelji. No, upravo je to kazna povezana sa zakletvom što je kršćani polažu na Kur'an prilikom inicijacije u masonski red Shrine!

Druga Božja zapovijed zabranjuje takve krive zakletve, kao i svako nedolično spominjanje Božjega imena (usp. KKC 2150). Jer je Božje ime sveto i jedinstveno, suzdržati se od krive zakletve dužnost je spram Boga

(usp. KKC 2143; 2151). "Bog, kao Stvoritelj i Gospodin, mjerilo je svake istine. Ljudska je riječ u skladu s Bogom ili u oprjeci s njime, koji je Istina sama. Kad je istinita i zakonita, zakletva iznosi na vidjelo odnos ljudske riječi prema Božjoj istini. Kriva zakletva poziva Boga da bude svjedok laži" (KKC 2151).

Mason može tvrditi kako zakletva nije ni lažna ni trivijalna, poradi visokih moralnih norma na čije se obdržavanje kandidat obvezuje. Time se, međutim, ne objašnjava zašto bi za kršćanina ikada bilo prihvatljivo zakleti se kako će se pridržavati kodeksa ponašanja koji mu prethodno nije razložen. Mason se, među ostalim, zaklinje kako ne će ulaziti u nedopuštene spolne odnose sa ženom, majkom, sestrom ili kćeri drugoga masona jer će ga se u protivnome presjeći napola. No, Gospodin je već osudio preljub i izvanbračne spolne odnose. Ako Crkva ne traži takve jezovite zakletve, ni slobodno ih zidarstvo nema razloga zahtijevati.

Mason se, nadalje – pod prijetnjom iste kazne – zaklinje kako ne će svjesno prevariti, oštetiti ni nauditi meštarskoj loži, ni bratu masonu, niti će – osim u samoobrani – udariti brata masona. Budući da nas Božji zakoni već obvezuju ljubiti jedni druge – uključujući tu i naše neprijatelje – kao sebe same, polaganje takvih morbidnih zakletava nepotrebno je i izlišno je spominjanje Božjega imena. Osim što su takve zakletve beskorisne, one ujedno od onoga tko ih polaže zahtijevaju postavljanje svoje masonske braće i njihove rodbine na posebno mjesto te davanje prednosti njima pred nemasonima. Takvo je ponašanje nemoralno, čak i kada nije vezano uz zakletvu.

Kada im se spomene neprikladan sadržaj zakletava, masoni obično prebacuju težište rasprave tvrdeći kako su uz njih vezane kazne samo simbolične. Obično pritom ne spominju što one simboliziraju, no to sva-

kako mora biti mučenje i sakaćenje, ukoliko same kazne, a time i zakletve, nisu obična laž. Njihovo pobijanje jednako tako ne objašnjava radi čega je zakletva uopće potrebna, kao što i ne objašnjava zbog čega se kandidat kune na kazne koje nikada ne će biti izvršene. No, čak i ako su kazne tek simbolične, svejedno time nisu moralno opravdane. Ni jedan uljuđeni sustav vlasti ne bi tolerirao ubojstvo ili sakaćenje jednoga od svojih pripadnika poradi toga što je nekome tko nije član bratstva odao lozinku. Kazna nije prilagođena zločinu. Štoviše, od kandidata se traži polaganje zakletava "bez ikakva oklijevanja, pridržaja ili potajne rastresenosti". Teško je shvatiti na koji se način kandidatu tako pomaže u razlikovanju simboličnoga od nesimboličnoga.

Pridruživanje takvih simboličnih kazna zakletvama na neki način upućuje na to da su duhovne i moralne obveze što ih Loža nameće svojim pripadnicima teže od onih što ih Crkva nalaže svojim vjernicima. No, Krist od svojih učenika nije tražio nikakve zakletve koje bi podrazumijevale samoproklinjanje. Kršćanin koji je ujedno i mason mogao bi se stoga zapitati zašto se takve izopačene zakletve nisu zahtijevale prigodom njegova krštenja u ime Presvetoga Trojstva ili pak pečaćenja Duhom Svetim u sakramentu svete potvrde. Mogao bi nadalje porazmisliti zbog čega oni čije je poslanje privesti ljude k Bogu ne izriču takva samoproklinjanja prigodom svojega zaređenja za svećeničku službu. Kršćanin takva krvava svetogrđa ne bi očekivao čuti čak ni na parkiralištu ispred crkve, a kamoli u samoj crkvi.

Činjenica kako se te slikovite kazne zaklinju na Bibliju, pa makar bile i samo simbolične, ukazuju na manjak poštovanja prema Gospodinu te su ravne huli (usp. KKC 2149), što predstavlja teški grijeh (usp. KKC 2148, 1369). One kršćanina tjeraju da se zakune kako će biti vrijedan skrnavljenja hrama Duha Svetoga, i to na isto

ono Sveto pismo što ga je sâm Duh Sveti nadahnuo (usp. 1 Kor 6,19). Masoni navodno, kada polažu te zakletve, nemaju namjeru ružiti Božje ime, no Crkva nas uči kako je hula teški grijeh, neovisno o okolnostima i nakanama (usp. KKC 1756, 1856).

Nazivanje ovih kazna simboličnima ne znači kako ih se ne uzima ozbiljno. Loža neprestano svoje pripadnike podsjeća na simbolične kazne zakletava što su ih položili. U različitim trenutcima masonskoga obreda, kao i svaki put kada se mason obrati uvaženom meštru u otvorenoj loži, mora učiniti dva znaka koja upućuju na njegovu masonsku zakletvu, jedan za drugim. Jedan, koji se zove "dolični oprez", odnosi se na položaj u kojemu su njegove ruke bile položene na Bibliju (ili neku drugu knjigu koja mu je sveta) dok je polagao zakletvu. Drugi, koji se zove "znak", gesta je samosakaćenja koja simbolizira kaznu masonskih zakletava.

Gesta doličnoga opreza masonskoga šegrta izvodi se simulacijom lijeve ruke kako pridržava Bibliju i desne koja počiva na njoj. Dolični oprez pomoćnika izvodi se građenjem kako je desna ruka na Bibliji dok lijeva ruka tvori pravi kut pod devedeset stupnjeva. Dolični oprez masonskoga meštra izvodi se simulacijom obje ruke kako počivaju na Bibliji. Navedeni pokreti predstavljaju položaj ruku za vrijeme polaganja zakletve te masona podsjećaju na svetost njegove obveze spram slobodnoga zidarstva.

Znak šegrta odnosi se na rezanje grkljana, što ga mason simbolizira pokretom desne ruke, dlana položena prema dolje, slijeva nadesno duž vrata. Znak pomoćnika odnosi se na razdiranje lijevoga dijela grudi, kako bi se iščupalo srce. Mason to simbolizira pokrećući desnu ruku u obliku kandže preko grudi, slijeva nadesno. Znak meštra odnosi se na cijepanje tijela na dva dijela, kako bi se izvadila utroba. Mason to simbolizira pokre-

ćući desnu ruku duž želuca, dlana položena prema dolje, slijeva nadesno. Navedeni znakovi, koji se čine prigodom svakoga redovnog masonskog sastanka, podsjećaju braću na obvezujuću narav njihovih zakletava.

Krvava narav masonskih kazna također potvrđuje kako zakletve imaju snagu saveza. Davanjem obećanja sklapa se ugovor, dok se savez sklapa isključivo zakletvom. Stoga savez predstavlja svetu vezu međusobna zajedništva ("Ja sam tvoj/tvoja, a ti moj/moja.").[17] Oni koji su kršteni u Kristu trebali bi dobro poznavati riječ *savez*. Utjelovivši se i položivši život za naše grijehe, Isus je uspostavio novi, vječni savez u svojoj krvi, sjedinivši čovječanstvo s Bogom po Crkvi, svojoj ljubljenoj zaručnici (usp. KKC 1612, 1621).

"Masonski" se "savez" pečati krvavom kaznom zakletve (usp. masonska Biblija, str. 38). Krv – bila ona stvarna ili pak simbolična – uvijek se smatrala nečim što savez čini važećim. Radi toga Loža od kandidata traži da svoje zakletve položi na masonskome žrtveniku. Riječ *žrtvenik* u Svetome se pismu javlja preko pet stotina puta, redovito označavajući mjesto na kojemu se prinose žrtve Bogu. Kako nam govori masonska Biblija (str. 32), i masonski je žrtvenik "mjesto prinošenja žrtve". Kada kandidat položi zakletvu na tome žrtveniku, on žrtvuje svoja dotadašnja vjerska uvjerenja u korist nove religije koja se zove slobodno zidarstvo. Krvava narav kazna pečati masonski savez kojime je on sada vezan. Prigrlio je novu obitelj te ga se prvi put naziva "bratom". Odmah nakon krvave zakletve uvaženi meštar upućuje višega đakona riječima: "Makni uže za vuču s *našega brata* jer je sada s nama povezan snažnijom sponom" (naglasak kurzivom je dodan).[18] Novoustoličeni je mason svetom vezom sjedinjen ne samo sa svojom masonskom braćom, već i s naukom slobodnoga zidarstva. Ta

se neraskidiva veza zove "mističnom svezom" (masonska Biblija, str. 51).

Pojam svete i neraskidive sveze među ljudima, koja nije utemeljena u sakramentalnome životu Crkve, već u općenitim učenjima Lože, protivi se Božjemu vječnom planu u Isusu Kristu. Putem Kristove žrtve Bog je sve ljude sabrao u Duhu (usp. Dj 10,35; 1 Kor 11,25). Duh biva izliven po krštenju, čime Bog sve kršćane čini braćom u njegovu Sinu Isusu Kristu. Dar krštenja tvori temelj zajedništva među svim kršćanima te sakramentalnu svezu jedinstva koja postoji među svima koji su po njemu rođeni nanovo (usp. KKC 1271). Krštenje nadalje kršćane pečati neizbrisivim duhovnim znakom pripadnosti Kristu, kojim su posvećeni za kršćansko bogoštovlje (usp. KKC 1272–1273). Bez toga dara božanskoga posinjenja u Kristu masonski izrazi "Božje očinstvo" i "bratstvo ljudi" nisu drugo doli krivovjerje.

Braća smo, dakle, ne po naravi, već po milosnome daru po kojemu imamo dioništvo u životu Krista (usp. KKC 654). To se bratstvo u potpunosti ostvaruje u slavlju svete euharistije koja sve vjernike sjedinjuje u jedno tijelo – Crkvu (usp. KKC 1396). Baš kao što su katolici sjedinjeni s Bogom po predragocjenoj krvi Kristovoj koja se prinosi u euharistiji, masoni su u masonsko bratstvo povezani po simboličnoj krvi što je prinose u svojim zakletvama.

Bratstvo onih koji su položili masonsku zakletvu tako se prikazuje kao sveza jedinstva koja nadilazi onu što je dijele svi koji su kršteni u Kristu. Bilo da su kršćani ili hindusi, budisti ili židovi, svi povezani masonskim zakletvama braća su pod Velikim Arhitektom Svemira. Istodobno, ljudi koji nisu inicirani u tajne Lože, bili oni kršćani ili ne, smatraju se "profanima". Stoga kršćanin koji je ujedno i mason, ako želi ostati vjeran svojoj masonskoj zakletvi, svoju neiniciranu kršćansku bra-

ću mora smatrati strancima. Te zakletve nadalje stvaraju zid između kršćanina koji pripada masonstvu i njegove supruge. Iako su po sakramentu ženidbe postali jedno tijelo u Kristu, mason nikakva ezoterijska znanja ne smije otkrivati svojoj supruzi jer bi u protivnome zaslužio smrt.

Kršćani koji su položili te nevaljane zakletve često se pitaju kako ih se osloboditi. Još od starozavjetnih vremena smatra se kako prenagljene zakletve (bile one dobre ili loše) valja ispovjediti, a grijeh okajati, kako bi se obnovilo zajedništvo s Bogom (usp. Lev 5,4–6). Katolici koji su položili masonsku zakletvu trebaju je se odreći u sakramentu pomirenja (usp. Iv 20,21–23). Unatoč milosrđu Božjemu, koje raskajane grješnike oslobađa tih zakletava, u masonskoj Bibliji (str. 29) stoji kako "čovjek može prekinuti veze s masonskom ložom, ali je za masona koji je iskreno i razumno prihvatio obrede slobodnoga zidarstva apsolutno nemoguće odbaciti svoje masonske obveze".

Prosvjetljenje

Nakon polaganja zakletve uvaženi meštar pita kandidata što želi najviše od svega. Viši đakon šapće kandidatu odgovor u uho: "Svjetlost." Nakon što kandidat odgovori, ceremonijar izjavljuje loži kako će sada novoprimljena brata izvesti "iz tame u svjetlost". Sva braća tada izvedu gestu dolična opreza dok uvaženi meštar izgovara tri prva retka Svetoga pisma – uz jedan značajan dodatak:

> "U početku stvori Bog nebo i zemlju. Zemlja bijaše pusta i prazna; tama se prostirala nad bezdanom, i Duh Božji lebdio je nad vodama. I reče Bog:

'Neka bude svjetlost!' I bi svjetlost. U poniznu spomenu toga veličanstvena događaja, ja sada masonski kažem: 'Neka bude svjetlost.'"[19]

U tome trenutku viši đakon kandidatu uklanja povez s očiju. Braća jednoglasno glasno zaplješću te potom učine znak. Novoustoličeni mason otkriva kako kleči na masonskome žrtveniku, ruku položenih na Svezak svetoga zakona, zajedno s kutomjerom i šestarom, "velikim svjetlima masonstva". Prostorija lože je tamna. Jedina svjetlost dolazi od tri svijeće koje gore na južnoj strani masonskoga žrtvenika. One se nazivaju trima "manjim svjetlima" masonstva. Šegrt vidi braću iz lože poredanu u dva reda pred žrtvenikom, kako stoje jedni nasuprot drugima i gledaju u njega.

Uvaženi meštar se približava žrtveniku i objašnjava bratu skrivene tajne velikih i malih svjetala:

"Tri su Velika svjetla: Biblija [ako je kandidat kršćanin], Kutomjer i Šestar. Biblija [ili _____] treba upravljati i rukovoditi našom vjerom; Kutomjer treba ispravnima učiniti naša djela, a Šestar nas opisati i zadržati u dostojnim vezama sa svim ljudima, a posebno sa svakim bratom masonom.

Tri su Manja svjetla tri zapaljene voštane svijeće smještene u obliku trokuta, što predstavljaju sunce, mjesec i Meštra lože jer, kako sunce vlada danju, a mjesec upravlja noću, tako i Uvaženi meštar treba s jednakom pravilnošću nastojati vladati i upravljati svojom ložom."[20]

Nakon ovih objašnjenja ponovno se pale svjetla u prostoriji lože, a braća se vraćaju na svoja mjesta, osim kandidata i višega đakona, koji stoji iza njega. Uvaženi meštar, nakon što se vratio na svoje mjesto na Istoku,

uči brata tajni korak šegrta, zajedno s gestom dličnoga opreza i znakom te mu objašnjava što znače. Nakon toga ceremonijar ponovno pristupa žrtveniku te, u ritualnomu razgovoru s višim đakonom, bratu predaje stisak ruke šegrta, kao i njegovo tajno ime: *Boaz*.

Sve što se do tada događalo u toj inicijaciji prvoga stupnja dovodi do toga vrhunskog trenutka "prosvjetljenja". No, na koji to način mason koji je ujedno i kršćanin biva prosvijetljen? Iako mu je rečeno kako je Biblija jedno od velikih svjetala masonstva, prikazana mu je u tek simboličnu okružju, kao ravnopravna kutomjeru i šestaru. Možda mu je čak rečeno kako ni jedan mason ne mora prihvatiti Bibliju kao riječ nadahnutu od Boga. Kada bi kršćanin koji je postao masonski šegrt na idućemu sastanku prisustvovao inicijaciji nekoga hindusa, veliko bi svjetlo u tome slučaju predstavljale Vede. Objašnjenje manjih svjetala sunca i mjeseca te njihove vlasti vladanja i upravljanja – jasnih ostataka predkršćanskoga obožavanja zvijezda – samo pridonosi sveopćoj pomutnji. Pa ipak, zahvaljujući takvu njegovu prosvjetljenju, masonska Biblija masona naziva "sinom svjetlosti" (str. 49).

Iako je masonu ostavljeno da sâm otkrije duhovno značenje svojega prosvjetljenja, daje mu se naslutiti kako posjeduje poznavanje svjetlosti i istine koje je neiniciranima uskraćeno. Slušajući kako osobna vjerska uvjerenja svakoga pojedinog masona tvore temelj svjetlosti i istine, novi se mason osjeća uvjetovanim da prihvati vjerski subjektivizam slobodnoga zidarstva.

Simbolične paralele između masonske inicijacije i kršćanskoga krštenja očite su. Dok Loža uči kako ljudi postaju sinovi svjetlosti po svojoj inicijaciji u slobodno zidarstvo, Crkva uči kako "sinovi svjetlosti" postajemo po sakramentu krštenja. U *Katekizmu* tako stoji: "Primivši u krštenju Riječ, 'Svjetlo istinsko koje prosvjetljuje

svakog čovjeka' (Iv 1,9), krštenik tako prosvijetljen (Heb 10,32) postaje 'sinom svjetlosti' (1 Sol 5,5), i sam 'svjetlost' (Ef 5,8)" (KKC 1216).

Način na koji se Crkva služi riječima "sin svjetlosti" ne opisuje dosizanje nekakva subjektivna duhovna prosvjetljenja, već naš status posinjenih sinova Božjih koji su postali zajedničari božanske naravi, udovi Kristovi, subaštinici s njime te hramovi Duha Svetoga (usp. KKC 1265, 2782). Po krštenju, koje je kršćanska "kupelj prosvjetljenja" (usp. KKC 1216), kršćanin postaje ud Tijela Kristova (usp. KKC 1267). Kao takav, krštenik više ne pripada sebi, već onome koji je za nas umro i uskrsnuo (usp. KKC 1269). Loža tvrdi kako u masonskoj inicijaciji svoje pripadnike izvodi iz tame u svjetlost, pretvarajući ih u sinove svjetlosti. Ona, međutim, pritom zanemaruje jedino "Svjetlo istinsko koje prosvjetljuje svakog čovjeka", Isusa Krista, "svjetlost svijeta" (Iv 1,9; 8,12; 9,5).

Nakon što je šegrt prosvijetljen, upućuje ga se da ustane te nižega i višega nadzornika pozdravi gestom doličnoga opreza i znakom. Učinivši to, šegrt prima dodatnu pouku o masonskoj pregači i masonskoj ljubavi. Uzvišeni meštar potom nalaže da se bratu vrati njegova odjeća te da ga se vrati u ložu, radi daljnje pouke.

Upozorenja

Novoga se masona potom poučava o posvemašnjoj potrebi tajenja masonskoga nauka od neiniciranih. On "mora biti suzdržan u svemu što se odnosi na ezoterijska pitanja masonstva" (masonska Biblija, str. 28). Šegrt se zaklinje kako nikada ne će

> "ništa pisati, razlagati, tiskati, slikati, pečatiti, bojati, nijansirati, rezati, rezbariti, označavati ili gravi-

rati na bilo što pokretno ili nepokretno, čime bi i najmanja riječ, slog, slovo ili znak postali čitki ili nečitki meni samome ili drugome, a čime bi po mojoj nedostojnosti tajne slobodnoga zidarstva mogle biti nezakonito stečene".[21]

Valja zamijetiti kako se ovaj nadasve svečani zahtjev neprestano krši. Velike lože obično tiskaju masonske obrednike i stavljaju ih na raspolaganje svojim podružnim ložama kako bi ih braća mogla naučiti. Dobar je dio obrednika napisan svima razumljivim engleskim jezikom. Ezoterijske pouke, kao što su lozinke i zakletve, mogu biti tiskane u obliku šifri koje – uz ponešto proučavanja – također postaju svima razumljive. Tako sve te nebrojene zabrane nemaju druge svrhe doli da iniciranome obznane tajnu narav nauka Lože. Navedene "tajne" – kaže se novome masonu – "razlikuju te od ostatka zajednice te označavaju tvoju važnost pred masonima".[22]

Masonu se također kaže kako bi se trebao vježbati u krjepostima umjerenosti i jakosti, ne kako bi rastao u svetosti, već kako bi se učinio kadrim čuvati tajne masonstva:

"[Po umjerenosti] te se uči izbjegavati prekomjernost, odnosno stjecanje bilo kakvih neurednih ili zlih navika čije bi te upražnjavanje moglo dovesti do otkrivanja nekih od dragocjenih tajna što si ih obećao čuvati i nikada ne otkriti, a koje bi te učinilo predmetom prijezira i mržnje svih vrlih masona, pa i primateljem kazne koja proizlazi iz tvoje Obveze: rezanja grkljana, čupanja jezika i zakapanja tvoga tijela u pijesak morski o oseci, ondje gdje se plima i oseka izmjenjuju dvaput unutar dvadeset i četiri sata."[23]

Svaki mason mora steći jakost "kao zaštitu i obranu od svakoga nezakonita napada koji bi mogao biti iz-

vršen nasiljem ili na koji drugi način, u cilju izvlačenja od njega onih dragocjenih tajna koje su mu tako svečano povjerene".[24] Masonska Biblija masonu kaže još i ovo: "Pazit ćeš na svoje riječi i svoje držanje kako ni najproniclјiviji stranac ne bi uspio saznati ni otkriti ono što nije namijenjeno njegovu nasljedovanju." Zanemarivanje ove dužnosti "postaje gnjusni zločin" (str. 37).

Slobodno se zidarstvo brine i za javni dojam te masona u više navrata upućuje da ne kalja ugled organizacije. Masone se tako upućuje da izbjegavaju rasprave s onima koji se protive toj ustanovi: "Neka te tvoja revnost za ustanovu ne dovede do rasprave s onima koji je, zbog svoga neznanja, ismijavaju."[25] Kada se susretnu s "neprijateljima masonstva", braću se podsjeća kako im valja prakticirati krjeposti "šutljivosti i opreza".[26] "Ne svađajmo se, ne raspravljajmo niti ulazimo u diskusiju oko te teme protumasonstva", podsjeća braću Alphonse Cerza. "Obdržavajmo diskretnu šutnju."[27] No, brojni revni masoni zanemaruju ove poticaje te nadasve agresivno i javno brane Ložu.

Glede mogućega članstva, masone se poučava da budu pozorni pri procjeni potencijalnih novih članova:

> "Ako među svojim poznanicima sretnete osobu koja želi biti inicirana u masonstvo, budite osobito pozorni da je ne potičete, osim ako niste uvjereni kako će se pokoriti našim pravilima... kako bi čast, slava i reputacija Institucije bili čvrsto utemeljeni, a cijeli svijet bio uvjeren u njezin pozitivan utjecaj."[28]

Održavanje tajnosti nauka i praksa slobodnoga zidarstva drži se jednom od ključnih masonskih postavaka, bitnim elementom ove Umjetnosti. Pike masonsku tajnovitost naziva "neophodnom za masona svakoga stupnja".[29] Masonska Biblija masone upućuje da

kažnjavaju uljeze. Taj se izraz "osobito koristi za onoga koji prisluškuje... osobu koja na prikriven način žudi za tajnama i prednostima slobodnoga zidarstva te je – kada je se otkrije – valja strogo kazniti" (str. 26).

Naglasak masonstva na tajnosti njegovih učenja i praksa uživa naklonost među njegovim pripadnicima. Stvari koje su tajnovite nerijetko se drže privlačnijima ili pak vrjednijima od onih koje to nisu. No, nakon kratka promišljanja, mason mora priznati kako mu je Loža pružila malo toga vrijednoga, osobito kada je riječ o duhovnim i moralnim vrijednostima. Jest, primio je tajne lozinke te je stekao neke nove prijatelje, ali nema većega uvida u otajstvo Boga i božanske istine za kojima slobodno zidarstvo tvrdi da traga. Naprotiv, kršćanin koji postaje mason biva doveden u konfuziju vjerskim relativizmom Lože.

Zahtjev slobodnoga zidarstva za tajnovitošću nema zapravo drugoga cilja doli javnost držati u neznanju glede njegova vjerskoga nauka. Stavljajući naglasak na tajnost, Loža se nada kako će svoje pripadnike uvjeriti da su primili posebna znanja te je njihova dužnost zadržati ih u tajnosti. Kada bi slobodno zidarstvo obznanilo svoje obrede i nauk, njegova tvrdnja kako je riječ o "običnu" bratstvu ozbiljno bi došla u pitanje te bi zamolbe za primanje u članstvo gotovo presušile.

Kao što smo pokazali u ovome poglavlju, slobodno zidarstvo svoje pripadnike upućuje u način života obavijen tajnošću i mistikom, koji se uvelike razlikuje od svega što pronalazimo u kršćanskoj duhovnosti. Ako u obzir uzmemo polaganje morbidnih zakletava, upozoravanje na čuvanje u tajnosti te suočavanje s mogućim obeščašćenjem zbog povrjede masonske lojalnosti, nije nikakvo čudo što su brojni masoni neskloni dovoditi u pitanje učenja Lože, a kamoli napustiti slobodno zidarstvo. Međutim, Božjom milošću sve više i više ljudi svake godine napušta masonstvo.

6.

JE LI SLOBODNO ZIDARSTVO RELIGIJA?

Nakon što smo proučili različita masonska učenja i prakse, možemo sa sigurnošću ustvrditi kako je slobodno zidarstvo vjerska ustanova. Mackey to izravno potvrđuje:

> "Svako istinsko slobodno zidarstvo teži k religiji. (...) Pogledajte njegove drevne postavke, uzvišene obrede, duboku simboliku i alegorije – sve to upućuje na vjersku doktrinu, nalaže obdržavanje vjere te poučava vjerske istine: ta tko bi mogao zanijekati kako je riječ o izrazito vjerskoj Ustanovi?"[1]

U masonskome obredniku stoji kako je masonstvo "toliko isprepleteno s religijom te nas obvezuje davati razumnu čast Božanstvu, što je istodobno i naša dužnost i naša radost".[2] Pa ipak, dok većina američkih masona priznaje vjersku narav Lože, uporno niječu kako je slobodno zidarstvo religija. Henry Wilson Coil, vrhunski teoretičar suvremenoga masonstva, ovako komentira tu nedosljednost:

> "Neki pokušavaju izbjeći ovo pitanje tvrdeći kako slobodno zidarstvo nije religija, već samo ima vjerska obilježja, vjerujući – čini se – kako ova jezična finesa tvori nekakvu temeljnu razliku. Bilo bi jednako smisleno reći kako čovjek nema uma, već je samo uman, ili pak nema časti, već je častan. Nerijetko ponavljana sintagma: 'slobodno zidarstvo nije religija'... dovedena je u pitanje kao besmislena što – čini se – doista i jest slučaj."[3]

Religiju se obično određuje kao vjerovanje u nadnaravnu silu koju valja slušati i častiti kao Stvoritelja svemira, što se iskazuje putem obreda. Da bismo odgovorili na pitanje je li slobodno zidarstvo religija ili ne, sažmimo neka od obilježja masonstva što smo ih do sada proučili. Slobodno zidarstvo posjeduje vlastite

- vjerske doktrine (*besmrtnost duše; uskrsnuće tijela*)
- obrede koji tumače navedene doktrine (*Hiramska legenda; predavanje pregače*)
- molitve (*uz služenje posebnom terminologijom, kao što je "tako neka bude"*)
- imena i simbole za Boga (*Veliki Arhitekt Svemira; slovo G; Svevideće oko*)
- imena i simbole za nebo (*nebeska loža na visinama; baldahin u oblacima*)
- soteriologiju (*čistoća života i ponašanja potrebni da bi se prispjelo u nebo*)
- pogrebne obrede (*molitve; polaganje pregače i bagremove mladice*)
- oltar (*oprema lože; izlaganje vjerskih spisa; zakletve koje se tu polažu*)
- saveze (*zakletve s uvjetnim samoprokletstvima*)
- kapelana (*časnika plave lože odgovorna za masonski blagoslov*)
- odore (*pregače; bijele rukavice; nakit; okovratnike; šešire*)
- mjesta sastajanja (*lože, što ih se naziva i hramovima*)
- posvetne obrede loža (*molitva; izlijevanje ulja po čitavu Sjeveroistočnome kutu*)
- glazbu (*orguljaša ili solista koji glazbom prate određene dijelove obreda*)
- kalendar (*A. L. 6006. – "Anno Lucis" – naspram A. D. 2006. – "Anno Domini"*)
- blagdane (*svetoga Ivana Krstitelja 24. lipnja; sv. Ivana Evanđelista 27. prosinca*)

- masonske autoritete koji tvrde kako je riječ o religiji (*knjige što ih preporučaju Velike lože*).

U svjetlu ovih obilježja razmatramo Coilovo pitanje i zaključak:

> "Poučava li slobodno zidarstvo i ustraje li trajno na određenu vjerovanju, načelu i dogmi? Odlikuju li se sastanci prakticiranjem obredâ i ceremonijâ u kojima i po kojima se njegovo vjerovanje, načelo i dogma prikazuju mitovima, simbolima i alegorijama? Kada slobodno zidarstvo ne bi bilo religija, što bi bilo potrebno da njome postane? Baš ništa; ništa ne bi trebalo dodati osim povećati ono što je već tu."[4]

Na temelju vlastitih obreda, praksa i glasnogovornikâ, slobodno je zidarstvo – objektivno govoreći – religija.[5] Po riječima Alberta Pikea: "Svaka je masonska loža vjerski hram dok njezina učenja tvore vjersku pouku."[6] Masonstvo je, zapravo, formalnija i strukturiranija religija od brojnih organizacija koje sebe nazivlju religijama, uključujući i brojne nedenominacijske kršćanske crkve, adventizam sedmoga dana, unitarijanizam, budizam i hinduizam. Slobodno se zidarstvo nadalje smatra daleko univerzalnijim od brojnih drugih religija. Promislite o sljedećemu pitanju: kada bi američki masoni počeli slobodno zidarstvo nazivati religijom, što bi masonstvu nedostajalo u prilog takve njihove izjave?

Kršćanima – napose katolicima – masonstvo se ne doimlje poput religije. Katolici su naviknuti na sakramentalnu liturgiju Crkve. Bogoštovlje može uključivati glazbu, pjesmu, propovijedanje, glasno izgovaranje molitava, tamjan i ispovijest vjere. Što je još važnije, katolički je obred usmjeren na Krista te doživljava svoj vrhunac u lomljenju kruha. Takva konkretna bogoštovlja ne ćete naći u Loži.

Unatoč tome, Coil kaže kako je razlika između Lože i Crkve pitanje stupnja, a ne vrste: "Neki smatraju kako, budući da nije tako snažna ni visoko formalizirana ili pak dogmatizirana religija, poput Rimokatoličke Crkve... Loža ne može nikako biti religija. (...) Činjenica što je slobodno zidarstvo blaga religija ne znači kako zapravo nije religija."[7]

Katolici i ostali kršćani mogu masonske obrede doživljavati ne kao paralelne ili konkurentske, već kao podređene i dodatne u odnosu na kršćanstvo. Takvu dojmu može pridonositi i način na koji se Loža u svojim obredima služi odlomcima iz Novoga zavjeta. Za masona koji je kršćanin, ako Loža i prakticira religiju, ona je sličnija kršćanstvu no bilo čemu drugome. Dakako, masonstvo se odlomcima iz Novoga zavjeta – uvijek vješto izbjegavajući svako spominjanje Isusa – ne služi kako bi svojim pripadnicima prenijelo kršćanske ideje. Ti odlomci služe kako bi krštenici bili zavedeni, misleći kako je Loža kršćanska, dok im istodobno uvjetuje prihvaćanje masonskoga pogleda na svijet i vjerskoga relativizma. Kršćaninu se neprestano predočuje činjenica kako se Loža služi Biblijom te je posvećena dvojicih svetih Ivana, a koristi se i kršćanska terminologija, poput *prosvjetljenja* i *uskrsnuća.* Upoznatost kršćanina koji je pristupio masonstvu s navedenim elementima slabi njegove dvojbe te naposljetku vodi k toleranciji i prihvaćanju masonstva. Što duže sudjeluje u masonskim obredima, kršćanin se sve više udaljuje od svoga Učitelja i Gospodina, u pravcu onoga koji se prerušuje u anđela svjetla (usp. 2 Kor 11,14).

Albert Pike ne skriva namjeru masonstva glede obmanjivanja svojih inicijatâ:

> "Masonstvo, poput svih religija, svih misterijâ, hermetizma i alkemije, skriva svoje tajne od svih osim upućenikâ i mudracâ, ili izabranih, te se služi lažnim objašnjenjima i krivim tumačenjima simbolâ kako bi zavelo

one koji zaslužuju jedino biti zavedeni; sakrilo Istinu, što je ono naziva Svjetlošću te ih odvratilo od nje."[8]

U istome tome djelu Pike posve besramno priznaje kako se inicijata "namjerno zavodi krivim tumačenjima. Nakana pritom nije da bi ih on shvatio, već stekao dojam kako ih razumije. Njihovo je istinsko tumačenje pridržano za upućenike, knezove masonstva".[9]

Martin L. Wagner, masonski teoretičar, istražio je kako se Loža služi elementima kršćanstva kako bi svoje kršćanske pripadnike zavela na prihvaćanje masonskih uvjerenja. Wagner napose komentira masonsku terminologiju:

> "Osobite teološke vjerske ideje, što ih slobodno zidarstvo zastupa i kani usaditi drugima, iako su posve nekršćanske, izražavaju se pojmovima kršćanske teologije, ne kako bi se izrazile kršćanske ideje ili pokazalo njihovo slaganje s kršćanskom misli, već kako bi im se dalo kršćanski ton te kako bi onda uspješnije prevarile, zavele i zaslijepile neofita, savjesnoga člana i nemasona. (...) Brojni masoni bivaju njima zavedeni te počnu vjerovati kako je slobodno zidarstvo kršćanska institucija."[10]

Albert Mackey jednako tako naglašava kako je Loža vjerska organizacija:

> "Iako slobodno zidarstvo nije dogmatska teologija te je suglasno s primanjem ljudi svih vjeroispovjesti, bilo bi pogrješno pretpostaviti kako ono samo nema vlastita vjerovanja. Naprotiv, ono ima vjerovanje te strogo provodi pristupanje istome dok je nijekanje vjere posve nespojivo s članstvom u Redu. To se vjerovanje sastoji od sljedećih dvaju članaka: prije svega, vjerovanja u Boga, Stvoritelja svega, kojega

se kao takva smatra Velikim Arhitektom Svemira, te potom vjerovanja u vječni život, kojega je sadašnji život tek pripravno i probno stanje."[11]

Pike objašnjava kako su sva vjerska načela koja se nalaze onkraj osnovne masonske ispovijesti vjere pogrješna: "No masonstvo poučava te je u njihovoj čistoći očuvalo glavna načela stare praiskonske vjere, koja tvore načela svih religija. Sve što je ikada postojalo, imalo je osnove za istinu dok je ona redovito bila prekrivena zabludom."[12]

Vjerovanje slobodnoga zidarstva mogli bismo, nadalje, ovako formulirati – s obzirom na Apostolsko vjerovanje:

Apostolsko vjerovanje	**Masonsko vjerovanje**
Vjerujem u Boga, Oca svemogućega, Stvoritelja neba i zemlje. I u Isusa Krista, Sina njegova jedinoga, Gospodina našega, koji je začet po Duhu Svetom, rođen od Marije Djevice, mučen pod Poncijem Pilatom, raspet, umro i pokopan; sašao nad pakao, treći dan uskrsnuo od mrtvih; uzašao na nebesa, sjedi o desnu Boga Oca svemogućega; odonud će doći suditi žive i mrtve. Vjerujem u Duha Svetoga, svetu Crkvu katoličku, općinstvo svetih, oproštenje grijeha, uskrsnuće tijela i život vječni. Amen.	Vjerujem u Boga, Stvoritelja neba i zemlje. Vjerujem u...

Iako se vjerovanje slobodnoga zidarstva u Boga i uskrsnuće poklapa s katoličkom vjerom, treba naglasiti da su za katolike jednako bitne i druge istine vjere sadržane u *Vjerovanju*, a koje masonstvo ne priznaje. Sukladno takvu stajalištu, neke bi dijelove Božje objave valjalo prihvatiti dok o drugima smijemo prosuđivati sami.[13] Papa Pio XI. postavlja sljedeće pitanje: "Nisu li te istine jednako izvjesne, ne treba li jednako u njih vjerovati...? Nije li ih Bog sve redom objavio?"[14]

Dok katolička vjera tvori Božju objavu čovjeku, religija slobodnoga zidarstva jest čovjekov ljudski odgovor Bogu. Trebali bismo, u tome smislu, poslušati upozorenje što ga je sveti Pavao uputio Kološanima: "Pazite da vas tko ne odvuče mudrovanjem i ispraznim zavaravanjem što se oslanja na predaju ljudsku, na 'počela svijeta', a ne na Krista" (Kol 2,8). U Drugoj Ivanovoj poslanici (9), pak, jasno stoji: "Tko god pretjera i ne ostane u nauku Kristovu, nema Boga. Tko ostaje u nauku, ima i Oca i Sina."

Kao što Mackey navodi u svome djelu *An Encyclopedia of Freemasonry*, slobodno je zidarstvo religija, a ta religija nije kršćanstvo (str. 619).

7.

SLOBODNO ZIDARSTVO I KATOLIČKA CRKVA

Katolička se Crkva protivi masonstvu gotovo od samoga rođenja modernoga slobodnog zidarstva godine 1717. Počevši od utemeljenja Velike lože Engleske, dvanaestorica su papa izričito osudili slobodno zidarstvo, odnosno masonska načela. Te su osude poprimile oblik konstitucija, enciklika i apostolskih poslanica. Brojna su očitovanja uslijedila kao reakcija na protucrkvene djelatnosti loža Velikoga Orijenta Europe i Latinske Amerike. Ostala su se, pak, bavila željom masonstva za odvajanjem Crkve od države. Međutim, protivljenje Crkve masonstvu usredotočilo se prvenstveno na vjerski naturalizam i indiferentizam Lože, kao i nemoralnost masonskih zakletava. U ovome odjeljku donosimo sažetak navedenih očitovanja.

Papinski dekreti

Klement XII.

Papa Klement XII. objavio je 1738. prvu crkvenu osudu slobodnoga zidarstva u svojoj konstituciji *In eminenti*. Klement je svim vjernicima objavio kako načela slobodnoga zidarstva, na koja se mason kune na Bibliji, predstavljaju prijetnju kako učenju Crkve, tako i stabilnosti vlada i društva: "Ta ista društva, družbe, skupštine, sastanke, sabore ili konventikle *Liberi muratori* [slobodnih zidara]... valja osuditi i zabraniti te ih mi ovom konsti-

tucijom, vječno važećom, osuđujemo i zabranjujemo." U tome istom dokumentu Klement proširuje kaznu automatskoga izopćenja na svakoga vjernika koji pristupi masonstvu ili na bilo koji način podupire Ložu. Kaznu je mogao otkloniti jedino vrhovni poglavar Katoličke Crkve u času smrti izopćenoga. Klementove su osude kasnije ponovili jedanaestorica papa, tijekom iduće dvije stotine godina. Masonska Biblija papu Klementa opisuje riječima: "nije bilo žučljivijega progonitelja masonstva" (str. 26) dok njegove osude proglašava "svetogrdnima i u najvećoj mjeri klevetničkima, apsurdnima te posve neistinitima s obzirom na načela i prakse Reda" (str. 13).

Benedikt XIV.

Cilj konstitucije Benedikta XIV. *Providas* (1751.) bio je naglasiti i potvrditi "najozbiljniju osudu" (*gravissima damna*) slobodnoga zidarstva svojega prethodnika, primjećujući kako ima nekih koji tvrde kako kazna izopćenja što ju je Klement XII. uveo 1738. više nije na snazi. Benedikt je izjavio: "Potvrđujemo, naglašavamo, obnavljamo tu konstituciju... baš kao da smo je sami prvi put objavili, po našoj vlasti te u svoje ime te želimo i nalažemo da bude trajno važeća i djelatna." Benedikt je ponovio kako su razlozi zbog kojih Crkva osuđuje masonstvo njegove doktrinarne i moralne zablude, naglašavajući kako slobodno zidarstvo prijeti čistoći katoličke vjere. Papa je odbacio masonske zakletve ustvrdivši kako se protive zakonima države i vjere. Benedikt je izjavio kako će svatko tko se drzne suprotstaviti njegovoj sankciji "biti izložen gnjevu Boga Svemogućega i njegovih blaženih apostola Petra i Pavla".

Pio VI.

Godine 1775. u svojoj enciklici *Inscrutabile* Pio VI. pisao je o raznim opasnostima s kojima su suočeni Crkva i njegov pontifikat. Navedene opasnosti uključuju "krivovjerne sljedbe", koje na Boga gledaju kao na "dokona i nebrižna, koji se ne objavljuje čovjeku" te tvrde kako je "sve sveto i božansko proizvod umova neiskusnih ljudi, pritisnutih ispraznim strahom od budućnosti te zavedenih izlišnom nadom u besmrtnost". Takvi "lažni mudraci", kaže ovaj Papa, "ublažuju i skrivaju zloću svojega nauka zavodljivim riječima i izjavama; na taj način privlače i nesretno u zamku hvataju brojne slabe, navodeći ih tako na odbacivanje vjere ili pak ozbiljnu poljuljanost u njoj". Iako Pio VI. u ovoj enciklici izrijekom ne spominje slobodno zidarstvo, ona je oduvijek shvaćana kao osuda masonstva i njegovih načela.

Pio VII.

Poslanica Pija VII. *Ecclesiam Christi*, objavljena 1821., potvrdila je osude masonstva i usredotočila se na nov oblik slobodnoga zidarstva koji se razvijao u Italiji: karbonare. Papa je primijetio kako se ta sljedba sastaje u tajnosti, spajajući u svoju družbu ljude svake vjere te se na svojim tajnim sastancima i ceremonijalnim dodjeljivanjima stupnjeva služi krivovjernim knjigama i katekizmima; polaže ozbiljne zakletve po kojima se njihove tajne nikada ne smiju otkriti nepripadnicima; hvasta se svojim zahtjevima iskazivanja milosrđa i krjeposti te "svakome daje veliku slobodu razvijanja – vlastitom pameću i na temelju vlastitih zamisli – religije koju će prakticirati nakon što se uvede ravnodušje spram religije". Papa je karbonare optužio za "hinjenje" poštovanja prema katoličkoj vjeri i Isusu Kristu, upozorivši kako su njihove riječi "skli-

skije i od samoga ulja". Pio VII. osudio je karbonare, ponovno uspostavljajući kaznu automatskoga izopćenja za sve koji bi se s njima na bilo koji način povezali.

Leon XII.

Enciklika pape Leona XII. *Quo graviora*, izdana 1826., započinje podsjećanjem na to kako su njegovi prethodnici shvaćali i poduzeli korake protiv tajnih klika ljudi koji zlokobno snuju protiv Krista i njegove Crkve. Dodajući vlastitu osudu slobodnoga zidarstva, Leon je proglasio nevažećom "bezbožnu i odvratnu zakletvu kojom vezuju one koji bivaju primljeni u te sljedbe, kako nikome ne bi odavali stvari koje se na te sljedbe odnose".

Razmatrajući pitanje jesu li niži stupnjevi masonstva na neki način isključeni iz osude Crkve, Papa je bio posve jasan:

> "Budite sigurni kako nitko ne može biti član tih sekta, a da pritom ne bude kriv za najteži nečastan čin: odvratite od svojih ušiju riječi onih što žustro izjavljuju kako možete biti primljeni u niže stupnjeve njihovih sljedba te kako se u tim stupnjevima ne prihvaća ništa što bi se protivilo razumu, ništa što bi se protivilo Religiji; kako se ne govori niti čini išta što ne bi bilo Sveto, Pravo, Neokaljano. Uistinu odvratna zakletva... koja se mora položiti čak i na tim nižim stupnjevima dovoljna je da biste shvatili kako je protivno božanskome zakonu uključiti se u te niže stupnjeve i ostati u njima."

Pio VIII.

U svojoj enciklici *Traditi humilitati* (1829.) Pio VIII. je potvrdio prethodne osude slobodnoga zidarstva. Učinivši to, Pio VIII. izrazio je žaljenje zbog "nebrojenih zablu-

da i poučavanja izopačenih nauka koji – ne više potajice i skrovito, već otvoreno i žučljivo, napadaju katoličku vjeru" (br. 3). Odbacujući zablude vjerskoga indiferentizma, napisao je kako "medu ta krivovjerja pripada i onaj gnjusni izum mudraca ovoga doba koji ne priznaju nikakve razlike između raznih vjeroispovijesti te misle kako se vrata vječnoga spasenja otvaraju svima, ma iz koje religije dolazili" (br. 4). Pio je, glede masonskih Biblija koje su u ono vrijeme kružile, izdao sljedeće upozorenje:

> "Moramo se također paziti onih koji objavljuju Bibliju s novim tumačenjima, koja se protive zakonima Crkve. Oni vješto izokreću značenje vlastitim tumačenjem. (...) Nadalje, te Biblije često sadrže i izopačene dodatke kako bi se postiglo te čitatelj upije njihov smrtonosni otrov umjesto spasonosne vode spasenja" (br. 5).

Grgur XVI.

Osuda masonskih načela pape Grgura XVI. iz 1832. usredotočila se na moralizaciju religije i indiferentizam Lože. U svojoj enciklici *Mirari vos* papa Grgur odlučno odbacuje zlo indiferentizma:

> "Ovo se izopačeno mišljenje širi posvuda obmanom zlih koji tvrde kako je moguće postići vječno spasenje duše bez ispovijedanja ikakve vjere, sve dotle dok se obdržava moral. (...) Uz upozorenje Apostola kako postoji 'jedan Bog, jedna vjera, jedno krštenje', neka se prestraše oni koji podržavaju tvrdnju kako je sigurna luka spasenja otvorena ljudima svih religija. Trebali bi razmotriti svjedočanstvo samoga Krista da su oni koji nisu s Kristom protiv njega te da nesretno rasipaju oni koji s njime ne sabiru."

Pio IX.

Izmedu 1846. i 1873. blaženi je Pio IX. izdao pet bula kojima osuđuje zablude masonskih načela. U svojoj enciklici iz 1846. *Qui pluribus* papa Pio masonski je pokret ocijenio kao "nadasve ogorčen i strahovit rat protiv čitave katoličke zajednice... što su ga potakli ljudi udruženi u bezakonit savez" (br. 4). U svojoj osudi ovaj je Papa naglasio zablude naturalizma i racionalizma. Glede onih što promiču ovakve teorije, Papa je (u *Qui pluribus*, br. 5) kazao sljedeće:

> "Oni sebi bez imalo oklijevanja prisvajaju titulu 'filozofâ'. Drže kako bi filozofija, koja se u cijelosti bavi traganjem za istinom u prirodi, trebala odbaciti istine što ih se sam Bog, vrhunaravni i milosrdni stvoritelj prirode, dostojao ljudima objaviti kao poseban dar. (...) I tako – putem bjelodano smiješne i nadasve lažne argumentacije – ovi neprijatelji ne prestaju zazivati moć i izvrsnost ljudskoga uma; uzdižu ga ponad svete vjere u Krista te posvemašnjom drskošću blebeću kako se ta vjera protivi ljudskome razumu."

Poput svojih prethodnika, Pio IX. je vjernike upozorio na krivovjerne Biblije:

> "U njih uključeni komentari nerijetko sadrže izopačena tumačenja i tako – odbacivši božansku predaju, nauk crkvenih otaca i autoritet Katoličke Crkve – svi redom tumače Gospodinove riječi vlastitom prosudbom, izopačujući na taj način njihovo značenje. Zbog svega toga upadaju u goleme zablude" (br. 14).

Enciklika Pija IX. iz 1853. *Inter multiplices*, upućena francuskim biskupima, također se bavi osudom slobod-

noga zidarstva. Papa podsjeća biskupe kako "smrtonosni neprijatelji katoličke vjere oduvijek vode žestok, ali bezuspješan rat protiv ove Stolice" (br. 7) te ih potiče da "otklone i unište svaki razdor što ga stari neprijatelj nastoji posijati" (br. 3). Papa je ujedno osudio i pogubne knjige i časopise koji "napadaju temelje vjere te slabe najsvetije dogme našega vjerovanja" (br. 5).

U svojoj enciklici iz 1863. *Quanto conficiamur moerore* Pio IX. ocjenjuje masonsko načelo indiferentizma kao "vrlo tešku zabludu koja je zavela neke katolike koji misle da je moguće doći do vječnoga spasenja svejednako živeći u zabludi i udaljivši se od istinske vjere i katoličkoga zajedništva" (br. 7).

U svojoj enciklici iz 1864. *Quanta cura* papa Pio ponavlja svoje ranije osude masonskih i drugih tajnih društava. Ujedno odbacuje i naturalizam, kao bezbožno i apsurdno načelo, koje ljudsko društvo upućuje na zanemarivanje religije, odnosno, u najmanjoj mjeri, na nerazlikovanje prave vjere od onih krivih.

Komentirajući stanje Katoličke Crkve u Italiji, Njemačkoj i Švicarskoj u svojoj enciklici iz 1873. *Etsi multa*, Pio IX. još jednom snažno upozorava vjernike na zablude slobodnoga zidarstva: "Jer od njih je sačinjena crkva Sotonina, koja prikuplja snage, promiče svoja načela te stupa u boj protiv Crkve Kristove" (br. 28). Papa Pio potiče Crkvu neka "povrati one koji su se zlosretno pridružili ovim sljedbama" te "razotkrije posebice zabludu zavedenih, odnosno onih koji sada tvrde kako su ciljevi ovih mračnih udruga tek društvena korisnost, napredak i postizanje uzajamna dobra" (br. 28, 30). Ako je preostala ikakva sumnja glede stajališta Crkve o američkome slobodnom zidarstvu, Papa je izjavio kako se "ovi dekreti ne odnose samo na masonske skupine u Europi, *već i u Americi, kao i u drugim dijelovima svijeta*" (br. 30; naglasak kurzivom je dodan).

Leon XIII.

U svojoj enciklici *Etsi nos*, izdanoj 1882., papa Leon XIII. osvrće se na stanje u Italiji. Iako izričito ne spominje slobodno zidarstvo, Papa je kazao kako je Rim oskvrnut "hramovima" posvećenima krivovjerju te opisao pokret koji želi "iz javnih ustanova izbrisati kršćanski pečat i značaj koji su oduvijek, s dobrim razlogom, bili vrhunac talijanske slave" (br. 3, 2).

Svaka je dvojba glede protivljenja Leona XIII. masonstvu nestala kada je, dvije godine kasnije – 1884. – objavio *Humanum genus*. Ova je enciklika u potpunosti posvećena osudi masonstva. Ponovivši sve prethodne osude masonstva i masonskih načela, papa Leon svima zabranjuje pristupanje ovome društvu čije osnivanje ocjenjuje "protivnim zakonu i pravu... pogibeljnim ništa manje za kršćanstvo, koliko i za Državu" (br. 9).

Osvrnuvši se na neprikladnost masonskoga društva i njegovih zakletava, Leon XIII. prelazi na zablude naturalizma, opisujući ga kao nijekanje "svake dogme vjere, odnosno istine koja se ne može shvatiti putem ljudske inteligencije", odnosno odbacivanje "svakoga učitelja kojemu valja vjerovati poradi njegova autoriteta" (br. 12). Ne niječući stanovita humanitarna djela što ih je Loža učinila, papa Leon kaže kako "masonski savez ne valja suditi toliko prema onome što je učinio... koliko prema ukupnosti mišljenjâ što ih zastupa" (br. 11). U skladu s time, Papa je potvrdio dekrete svih svojih prethodnika upućene protiv slobodnoga zidarstva te objavio sljedeće upozorenje: "Neka nitko ne pomisli kako bi se iz bilo kojega razloga mogao pridružiti masonskoj sljedbi ukoliko svoje katoličko ime i svoje vječno spasenje vrjednuje onoliko koliko bi ih trebao vrjednovati" (br. 31).

Papa Leon spomenuo je slobodno zidarstvo i u svojoj poslanici iz 1887. *Officio Sanctissimo*, u kojoj razmatra položaj Crkve u Bavarskoj. Potičući biskupe na očuvanje zdrava nauka i pobijanje onih koji mu se protive, Papa se vraća na borbu Crkve protiv zla naturalizma. Tri godine kasnije, 1890., Leon XIII. izdao je encikliku *Dell'alto dell'Apostolico Seggio*, u kojoj razmatra pitanje slobodnoga zidarstva u Italiji. Papa i opet upozorava na širenje masonskih ideja. Uz prethodno obrađene teološke i moralne probleme, novi zapaženi problemi podrazumijevaju namjeru ove sljedbe za ukidanjem vjerske pouke u školama te isključenjem katoličkih, odnosno kleričkih elemenata u cijelosti iz javne uprave. Papa Leon i tom je prigodom osudio "masonsku sljedbu" kao onu koja utječe s ciljem "uništavanja vjere Kristove" (br. 11).

U svojoj enciklici *Inimica vis*, objavljenoj 1892., Leon XIII. pokušava ojačati protivljenje Crkve slobodnome zidarstvu. Strahujući od premale odlučnosti Crkve, Papa upozorava kako "masonska sljedba svakim danom nastupa sve odvažnije", nastojeći ljude lišiti njihove katoličke vjere, ishodišta i izvora najvećega blagoslova (br. 3). Leon XIII. izjavio je kako je cilj masonskoga reda "odbacivanje religije što ju je utemeljio Bog te ravnanje svih poslova – privatnih kao i javnih – načelima isključivo naturalizma" (br. 8).

Leon XIII. zaključuje kako "nije dovoljno samo biti svjestan lukavština ove opake sljedbe: valja nam zaratiti s njome, rabeći upravo ono oružje božanske vjere kojom je nekoć prevladana poganština" (br. 9). Papa Leon je – u svezi s *Inimica vis* – objavio i zasebnu poslanicu kojom osuđuje slobodno zidarstvo (1892.). Upućena napose talijanskome narodu, *Custodi di quella Fede* slobodno zidarstvo naziva "neumoljivim neprijateljem Krista i Crkve". U ovoj svojoj poslanici Papa veli: "Strgnuli smo s lica masonstva krinku pod kojom se krilo i razotkri-

li ga u svoj njegovoj opakoj izobličenosti i kobnu mračnu djelovanju" (br. 2). Dok se ova enciklika ograničila na razmatranje žalobnih posljedica masonstva u Italiji, Papa se u njoj svejedno dotaknuo i svekolikih zabluda Lože: "Sotonska je nakana progoniteljâ bila kršćanstvo zamijeniti naturalizmom, čašćenje vjere čašćenjem razuma, katolički moral takozvanim neovisnim moralom, a duhovni napredak onim materijalnim" (br. 4).

Osuda pape Leona iskazana je nadasve jasno: "Ne zaboravite kako su kršćanstvo i masonstvo u svojoj biti nepomirljivi, što znači kako prigrliti jedno znači rastati se od drugoga" (br. 10). One koji su se slobodnome zidarstvu pridružili "poradi neke velike nevolje", Papa upozorava kako se moraju odijeliti od Lože ili pak "ostati odijeljeni od kršćanskoga zajedništva te izgubiti dušu sada i zauvijek" (br. 11). Papa upozorava i kako "svatko treba izbjegavati bilo kakvu bliskost ili prijateljevanje s nekime za koga se sumnja kako pripada masonstvu ili nekoj od njemu srodnih skupina. (...) Ti ljudi žele izmiriti Krista s Belialom, Crkvu Božju s bezbožnom državom" (br. 15).

Nepune dvije godine kasnije, 1894., Leon XIII. sedmi se put obratio slobodnome zidarstvu, u svojoj enciklici *Praeclara gratulationis publicae*. Opisujući masonstvo, Papa veli ovako: "Pod izlikom zaštite ljudskih prava i ponovne izgradnje društva, ono napada kršćanstvo; odbacuje objavljeni nauk, odvraća od prakticiranja pobožnosti, božanskih sakramenata i svega što je sveto, proglašavajući to praznovjerjem." Papa Leon ujedno osuđuje način na koji masonstvo odbacuje Sveto pismo kao plod božanskoga nadahnuća. U svojim završnim komentarima o masonstvu Papa moli ovako: "Neka Gospodin, po svome milosrđu, onemogući njihove bezbožne nakane; isto tako, neka svi kršćani spoznaju i shvate kako sramotni jaram slobodnoga zidarstva valja zbaciti jednom zauvijek."

Pio X.

Enciklika sv. Pija X. *Vehementer nos* (1906.) bavi se prije svega francuskim zakonom o odjeljivanju Crkve od države. Iako izričito ne spominje slobodno zidarstvo, Papa govori o "bezbožnim sljedbama" čiji je cilj "dekatolicizirati (raskatoličiti) Francusku" (br. 16). Nepunih godinu dana kasnije, 1907., papa Pio ponovno se obraća francuskome narodu u vezi s odjeljivanjem Crkve i države – u svojoj enciklici *Une fois encore*. U tome tekstu papa Pio spominje "masonske kongrese", napose među onim skupinama koje su zaratile s Crkvom, nastojeći "pod svaku cijenu iskorijeniti" kršćansku vjeru iz srca vjernikâ (br. 4).

Pio XI.

Godine 1924. Pio XI. potvrdio je "osudu Udruga" (što ju je objavio njegov prethodnik Pio X.), u svojoj enciklici *Maximam gravissimamque*. Uputivši je francuskim biskupima, Pio XI. u ovoj enciklici spominje udruge koje zastupaju "osjećaje ili ideale neprijateljske, odnosno strane Bogu i vjeri" te jasno kaže: "Sve što je osudio Pio X., osuđujemo i mi" (br. 17). Iako se usredotočuje prvenstveno na laičke biskupijske udruge te odnose između Crkve i države, ova enciklika predstavlja ujedno i osudu masonskih načela.

Završni komentar

Protumasonska očitovanja tolikih papa bjelodano otkrivaju kako je Crkva osjetila prijetnju što joj predstavlja slobodno zidarstvo. Rijetke su teme o kojima se Crkva toliko često očitovala.[1] Masonski su pokreti diljem Europe javno izazivali nauk Crkve i pokušavali potkopati njezin autoritet. Masonstvo je u SAD-u tijekom prve polovice dvadesetoga stoljeća javno očitovalo slične protu-

katoličke stavove. Na temelju gore navedenih dekretâ jasno proizlazi kako se protivljenje Crkve masonstvu – kako u Americi, tako i u drugim dijelovima svijeta – temelji prvenstveno na prijetnji što je ono predstavlja za katoličku vjeru i moral. Ta prijetnja – primijetio je Pio IX. – ne postoji samo u Europi, već i u Americi te drugim dijelovima svijeta. Povjesničar William Whalen u svome izvješću Odboru američkih biskupa za pastoralna istraživanja i praksu također iznosi ovu primjedbu:

> "Oni koji tvrde kako Crkva svoju osudu zapravo usmjerava k ložama Velikoga Orijenta moraju pretpostaviti kako Vatikan ne zna kako je slobodno zidarstvo engleskoga podrijetla te kako je njegovo članstvo u najvećoj mjeri s engleskoga govornog područja. Od procijenjenih 6 milijuna članova u najrazličitijim tipovima masonskih loža diljem svijeta, oko 4 milijuna živi u SAD-u, 750.000 u Ujedinjenome Kraljevstvu, 250.000 u Kanadi te 400.000 u Australiji i Novome Zelandu. Moglo bi se reći kako devet od 10 masona živi u zemljama engleskoga govornog područja."[2]

Kanonsko pravo i suvremena crkvena osuda masonstva

Stalno i jasno doktrinarno i moralno protivljenje Crkve Loži svoj je odraz našlo i u odredbama crkvenoga (kanonskoga) prava. U ovomu poglavlju promotrit ćemo te odredbe, kao i suvremenu crkvenu osudu masonstva.

Zakonici kanonskoga prava iz 1917. i 1983.

Crkveni Zakonik kanonskoga prava iz 1917. (*Codex Iuris Canonici*) objavljen je 27. svibnja 1917. te je stu-

pio na snagu 19. svibnja 1918. Kodeks iz 1917. donio je osude i kazne koje su bile plodom gotovo dva stoljeća papinskih očitovanja. Kanon 2335 potvrđuje automatsku ekskomunikaciju (izopćenje) katolika koji pristupe slobodnome zidarstvu, što je prethodno prvi obznanio Klement XII.:

> "Tko se upiše u neku masonsku sljedbu ili pak neko drugo slično društvo koje rovari protiv Crkve neka snosi kaznu ekskomunikacije (izopćenja), na temelju odluke Apostolske Stolice."

Kanon 2336 predviđa dodatne kazne za klerike ili redovnike koji pripadaju slobodnome zidarstvu. One podrazumijevaju lišavanje službe za klerike, odnosno gubitak aktivnoga i pasivnoga redovničkog zavjeta. Ostali se kanoni također odnose na katolike koji se priključe masonstvu: zabranjuje im se kršćanski ukop (c. 1240 § 1,1°); pravo na sklapanje kršćanskoga braka (c. 1065 § 1); sposobnost ulaženja u pravovaljani novicijat (c. 542 § 1); pravo na punovaljani upis u neku pobožnu udrugu vjernikâ-laikâ (c. 693 § 1) te pravo na primanje prava skrbi (c. 1453 § 1).

U skladu s kanonom 2335, katolici trebaju udovoljiti dvama zahtjevima kako bi došlo do njihove automatske ekskomunikacije (izopćenja): prije svega, trebaju se upisati u neku masonsku organizaciju te ta organizacija treba biti posvećena ometanju interesâ Crkve. Prvi je zahtjev lako ustanoviti, bilo nabavljanjem dokumenta o članstvu od lože, bilo pak dokazivanjem djelatna sudjelovanja u njoj osobe o kojoj je riječ. No, budući da su američke lože dvadesetoga stoljeća u manjoj mjeri ometale interese Crkve negoli one europske, brojni su se pitali bi li ovome drugom zahtjevu bilo udovoljeno s obzirom na američke masone.

Ovo je pitanje postalo još aktualnije nakon Drugoga vatikanskog sabora (1962.–1965). Nakon Sabora došlo je do obnove dijaloga s nekršćanskim religijama. Dok se Sabor izravno nije bavio slobodnim zidarstvom, biskupi Engleske, Francuske i Skandinavije stali su razmatrati primjenu kanona 2335 na masone općenito. Jedan pomoćni biskup iz Francuske i jedan talijanski svećenik raspravljali su s Velikim ložama svojih zemalja. Neki su stekli dojam kako bi svaki biskup imao pravo odrediti djeluje li određena loža protivno interesima Crkve ili pak ne te u skladu s time donijeti odluku o eventualnoj ekskomunikaciji (izopćenju).

U to je vrijeme Crkva ujedno revidirala Zakonik kanonskoga prava iz 1917. (revidirani će zakonik naposljetku postati Zakonik kanonskoga prava iz 1983. – trenutačno vrijedeći zakonik Crkve). U tome novom Zakoniku ispušteni su dosadašnji kanoni 2335 i 2336. To je izazvalo još veću pomutnju među nekim biskupima glede toga ostaje li ekskomunikacija (izopćenje) za one koji pristupe masonstvu iz kanona 2335 na snazi ili pak Crkva mijenja svoj stoljetni stav o slobodnome zidarstvu. Da bi pojasnio situaciju, kardinal Franjo Šeper, tadašnji prefekt Kongregacije za nauk vjere, napisao je poslanicu kardinalu Johnu Krolu iz Philadelphije. U tome pismu od 19. srpnja 1974. stoji kako je (1) Sveta Stolica od biskupâ u više navrata tražila informacije o aktualnim masonskim djelatnostima usmjerenima protiv Crkve; (2) ne će biti novoga zakona o toj stvari, u iščekivanju revizije kodeksa koja je u to vrijeme upravo bila u tijeku; (3) sve kaznene kanone protiv pristupanja masonstvu valja strogo primjenjivati te se (4) ponavlja izričita zabrana pristupanja masonstvu za klerike, redovništvo i pripadnike svjetovnih instituta.

Iako je kardinal Šeper još jednom potvrdio crkvenu zabranu pristupanja masonstvu, neki su biskupi njego-

vu poslanicu protumačili kao naznaku kako mjesni ordinarij treba provesti istragu kojom će utvrditi rovari li neka masonska loža u njegovoj biskupiji protiv Crkve ili pak ne. Ako bi se utvrdilo kako određena loža ne rovari protiv Crkve, neki su biskupi zaključili kako se ekskomunikacija iz kanona 2335 u tome slučaju ne bi primjenjivala. Pismo kardinala Šepera nije sadržavalo metodologiju za takvo utvrđivanje stvari. Što je još važnije, u njegovoj se poslanici ne spominju doktrinarne i moralne primjedbe Crkve slobodnome zidarstvu, poradi vjerskoga indiferentizma, sinkretizma te neprikladnih zakletava. Radi toga su brojni katolici između 1974. i 1981. u dobroj vjeri pristupili masonstvu, nerijetko nakon što su se posavjetovali sa svojim mjesnim biskupima ili njihovim zastupnicima.

Kako je nastavljena revizija Zakonika kanonskoga prava, Njemačka je biskupska konferencija poduzela prvo temeljno preispitivanje slobodnoga zidarstva nakon Drugoga vatikanskog sabora. Od 1974. do 1980. njemački su se katolički biskupi upustili u opsežan dijalog s Ujedinjenim Velikim ložama Njemačke. Njemačka je biskupska konferencija biskupima koji su u njemu sudjelovali dodijelila sljedeća tri zadatka: (1) utvrditi je li u slobodnome zidarstvu došlo do kakvih promjena, (2) ispitati je li pripadnost Katoličkoj Crkvi spojiva s pripadnošću slobodnome zidarstvu te (3) pripraviti društvo uz pomoć sredstava javnoga priopćivanja ukoliko bi odgovor na prva dva pitanja bio potvrdan.

Nakon šest godina proučavanja masonskih obreda i doktrina biskupi su jednoglasno zaključili kako se nisu promijenila ni načela slobodnoga zidarstva ni njegovo samoodređenje. Iako su zabilježeni humanitarni interesi slobodnoga zidarstva i njegov dobrotvorni rad, razlike između katolikâ i masonâ na području vjerskoga nauka bile su jednako goleme kao i uvijek. Izvješće bi-

skupâ potvrdilo je kako je "istodobna pripadnost Katoličkoj Crkvi i slobodnome zidarstvu nemoguća".[3] U prilog svome zaključku biskupi su naveli dvanaest područja masonskoga nauka koji su nepomirljivi s katoličkom vjerom:[4]

1. *Masonski svjetonazor.* Masoni promiču slobodu od dogmatskoga prianjanja bilo kojemu nizu objavljenih istina.
2. *Masonsko poimanje istine.* Masoni niječu mogućnost objektivne istine.
3. *Masonsko poimanje religije.* Masonsko učenje zastupa gledište kako sve religije ravnopravno tragaju za istinom o Apsolutnome.
4. *Masonsko poimanje Boga.* Masonsko deističko poimanje Boga isključuje svako osobno poznavanje božanstva.
5. *Masonsko poimanje Boga i Objave.* Deističko poimanje Boga isključuje mogućnost Božje samoobjave čovječanstvu.
6. *Masonska snošljivost.* Masoni promiču načelo snošljivosti glede ideja. Takvo načelo ne samo što ugrožava stav katoličanstva, koji ide za objektivnom istinom, već i ne uvažava naučiteljsku službu Crkve.
7. *Masonski obredi.* Obredi prvih triju masonskih stupnjeva očituju jasna sakramentalna obilježja, ukazujući na to kako oni koji u njima sudjeluju prolaze značajnu preobrazbu.
8. *Mogućnost usavršenja čovječanstva.* Masonski obredi za cilj imaju usavršenje čovječanstva. Masonstvo tvrdi kako nudi sve potrebno za postizanje toga cilja. U tome smislu opravdanje osobe po Kristovu djelu otkupljenja nema udjela u nastojanju oko usavršenja.

9. *Masonska duhovnost.* Masonstvo polaže apsolutna prava na život svojih pripadnika. Istinsko je prianjanje uz kršćansku vjeru tako ugroženo prvotnom lojalnošću što ga zahtijeva masonski red.
10. *Podjele unutar masonstva.* Slobodno se zidarstvo sastoji od loža s različitim poimanjima kršćanskoga nauka. No, čak i lože koje se sastoje od kršćana nastoje kršćanstvo prilagoditi masonskome pogledu na svijet.
11. *Masoni i Katolička Crkva.* Čak ni lože koje rado prihvaćaju pripadnike Crkve nisu spojive s katoličkim naukom.
12. *Masoni i protestanti.* Na sastanku protestantskih Crkava održanu 1973. utvrđeno je kako protestanti mogu odlučiti hoće li biti pripadnici slobodnoga zidarstva. No, upozoreno je kako čak i oni kršćani koji se za to odluče ne smiju zanemariti nužnost milosti za opravdanje osobe pred Bogom.

Za vrijeme dok su njemački biskupi proučavali slobodno zidarstvo nastavljena je revizija Zakonika kanonskoga prava iz 1917. Godine 1977. predložen je kanon kao zamjena kanona 2335. Glasio je ovako:

> "Tko se upiše u društvo koje rovari protiv Crkve, neka se kazni pravednom kaznom; tko pak takvo društvo promiče ili vodi, neka se kazni zabranom bogoslužja."

Ova nova formulacija izričito ne određuje ekskomunikaciju (izopćenje), iako "pravedna kazna", odnosno "interdikt" mogu imati jednake posljedice. Predloženi kanon jednako tako izričito ne spominje masone, što je još više povećalo pomutnju glede statusa katoličkih masona.

Kako bi razjasnio to pitanje, kardinal Šeper je 17. veljače 1981. objavio još jednu izjavu Kongregacije za nauk vjere. Kardinal je priznao kako je njegovo pismo od 19. srpnja 1974. dalo povoda "pogrješnim i tendencioznim tumačenjima" te je jasno kazao kako (1) njegovo izvorno pismo ni u čemu ne mijenja valjanost postojećega kanona 2335, (2) navedene kanonske kazne nisu ni u kojem slučaju opozvane te (3) je samo podsjećao na opća načela tumačenja što ih mjesni biskup treba primijeniti kod rješavanja pojedinačnih slučajeva, što ne znači da je biskupska konferencija odjednom nadležna donositi opći sud o naravi masonskih društava na način kojim bi se odstupalo od prethodno izrečenih norma.[5]

Unatoč pojašnjenjima kardinala Šepera te potpori crkvenoga nauka, rasprava o statusu katolika koji su pristupili masonstvu nastavljena je. U listopadu 1981. sastao se odbor odgovoran za objavljivanje novoga Zakonika kanonskoga prava kako bi razmotrio treba li u njega uključiti izričitu osudu slobodnoga zidarstva ili pak ne. Rezultatom glasovanja 31 : 13 uz 15 suzdržanih odbor je odlučio kako u kanonu ne će izričito spominjati masone. Umjesto toga je pitanje ekskomunikacije (izopćenja) prepušteno odluci mjesnih crkvenih vlasti.

Odluka se odbora temeljila na uvjerenju kako je različita narav masonskih loža diljem svijeta. Odbor se, međutim, pri tome usredotočio samo na subverzivnu narav loža (koja varira), a ne na vjerske zablude što ih lože promiču (što vrijedi za sve lože i u čemu nema varijacije). Unatoč stoljećâ učenja Crkve o nespojivosti slobodnoga zidarstva s katoličkom vjerom, odbor – za što nema isprike – nije ispravno shvatio tu doktrinarnu i moralnu nespojivost u donošenju svojih odluka o zamjeni kanona 2335.

Zakonik kanonskoga prava iz 1983. smanjio je broj prijestupa radi kojih se primjenjuje ekskomunikacija (izop-

ćenje) s trideset i sedam na sedam. Uklanjanje izričite ekskomunikacije (izopćenja) za katolike koji pristupe masonstvu u tome se smislu nije temeljilo na novome shvaćanju slobodnoga zidarstva, već na obnovljenu naglasku na vraćanju onih koji su se grijehom odijelili od Crkve natrag u stado. Kao što ćemo vidjeti, navedene revizije nadalje nisu značile ni kako katolici koji pristupe masonstvu više ne će biti podložni kazni ekskomunikacije (izopćenja) zbog njihove pripadnosti slobodnome zidarstvu.

Predloženi kanon objavljen je u siječnju 1983. te je u studenome postao kanon 1374. još uvijek pravosnažnoga Zakonika kanonskoga prava iz 1983. godine. Odmah po njegovu objavljivanju nastavljene su dvojbe glede njegova značenja i nakane. Primjerice, on predviđa kazne samo za ona društva koja rovare, odnosno kuju zavjere protiv Crkve. U svjetlu povijesnoga protivljenja Crkve masonstvu na temelju vjere i morala kovanje zavjere protiv Crkve moglo bi bez ikakva problema podrazumijevati širenje kriva nauka, koji može duhovno naškoditi članovima Crkve. No, kanon ne sadrži posebne upute glede ovoga pitanja. Nadalje, pravedna se kazna i zabrana bogoslužja (interdikt) – iako narušavaju zajedništvo katolika s Crkvom – razlikuju od automatske ekskomunikacije (izopćenja), pridržane Svetoj Stolici.

Izjava o masonskim društvima

Zbog izmjena novoga Zakonika kanonskoga prava glede masonâ, Kongregacija za nauk vjere objavila je svoju "Izjavu o masonskim društvima" 26. studenoga 1983. – dan prije no što je novi Zakonik postao pravosnažan. Ovaj dokument, što ga je potpisao kardinal Joseph Ratzinger (sadašnji papa Benedikt XVI.), a odobrio papa Ivan Pavao II., izjavljuje kako su masonska načela nepomirljiva s naukom Crkve te kako je katolicima pri-

padnost slobodnome zidarstvu i dalje zabranjena. U dokumentu nadalje stoji kako se katolici koji pristupe masonskim udrugama nalaze u stanju teškoga grijeha te ne mogu primati euharistiju.

Izjava potom pojašnjava kako je činjenica što novi Zakonik izričito ne spominje masone uzrokovana načelima koja su rukovodila reviziju prava. Ponavlja se kako mjesni biskup ne posjeduje autoritet da donosi sud o masonskoj loži protivno izjavi Kongregacije. Evo cjelovita teksta ove izjave:

> "Postavljeno je pitanje je li došlo do ikakve promjene u odluci Crkve koja se odnosi na masonska društva budući da ih novi Zakonik kanonskoga prava izričito ne spominje, za razliku od prethodnoga.
>
> Ova je sveta Kongregacija u položaju odgovoriti kako je navedena činjenica uzrokovana uredničkim kriterijem koji je uvažavan i kod drugih društava koja jednako tako nisu spomenuta, budući da pripadaju širim kategorijama.
>
> Stoga negativni sud Crkve glede masonskih društava ostaje nepromijenjen budući da se njihova načela oduvijek smatraju nepomirljivima s naukom Crkve te je stoga članstvo u njima i dalje zabranjeno. Vjernici koji pristupe masonskim društvima nalaze se u stanju teškoga grijeha te ne mogu primati svetu pričest. Nije u nadležnosti mjesnih crkvenih vlasti donositi sud o naravi masonskih organizacija koji bi podrazumijevao odstupanje od gore navedene odluke, u skladu s Izjavom ove svete Kongregacije objavljenom 17. veljače 1981. (usp. AAS 73 [1981.] str. 240–241).
>
> Vrhovni svećenik Ivan Pavao II. na audijenciji nižepotpisanome kardinalu predstojniku odobrio je

ovu Izjavu, prihvaćenu na redovitoj sjednici Kongregacije, i naredio da se objelodani.

U Rimu, iz sjedišta Kongregacije za nauk vjere, 26. studenoga 1983."

To je najnovije učenje Crkve glede članstva katolikâ u slobodnome zidarstvu. Ono potvrđuje stoljećima staro protivljenje Crkve masonstvu na temelju vjere i morala. Ova izjava (sukladno naravi Kongregacije za nauk vjere) nema za cilj tumačenje kanonskoga prava, već izriče jasan moralni i doktrinarni sud glede članstva katolikâ u slobodnome zidarstvu, što ga je izrekla Kongregacija u čijoj je kompetenciji promicati i čuvati cjelovitost katoličke vjere i morala (koji je ujedno i napisao budući papa Katoličke Crkve). Katolici se stoga moraju pridržavati ove izjave kako bi ostali u zajedništvu s Crkvom.

Iako, dakle, ta izjava ne donosi izravno tumačenje Zakonika kanonskoga prava iz 1983., pojašnjenje u njoj dano kako se katolici koji pristupe masonstvu – objektivno govoreći – time nalaze u stanju teškoga grijeha, katolike pripadnike masonstva izlaže čitavu nizu kanonskih kazna, uključujući i one u skladu s kanonom 1374. Primjerice, katolik koji je član masonstva i koji je svjestan kako je Crkva autoritativno njegovu pripadnost slobodnome zidarstvu ocijenila kao teški grijeh ne smije pristupiti svetoj pričesti (kanon 916). Riječ je o zabrani koja vrijedi za sve koji se nalaze u teškome grijehu jer bi u protivnomu počinili svetogrdnu pričest. Takav katolik pripadnik masonstva, koji je svjestan svojega teškog grijeha, mora primiti oproštenje u sakramentalnoj ispovijedi, prije no što ponovno smije primiti svetu pričest, ukoliko za to ne postoji značajan razlog ili pak nema mogućosti za ispovijed (kanon 916). Da bi ispovijed bila valjana, takav se katolik mora odreći pripadnosti masonstvu.

Budući da je pripadnost slobodnome zidarstvu izvanjsko, javno stanje, katoliku koji pripada masonstvu pastiri Crkve mogu odbiti pričešćivanje jer tvrdokorno ustraje na pripadnosti masonstvu (kanon 915). Takvoj bi osobi jednako tako bilo zabranjeno primiti bolesničko pomazanje (kanon 1007), kao i uskraćen crkveni sprovod, ukoliko bi iz navedenoga mogla proizići javna sablazan (kanon 1184 § 1 3°).

Katolici koji su pripadnici masonstva podložni su ovim sankcijama samo ukoliko tvrdokorno ustraju u svome grijehu. Tvrdokorno ustrajavanje znači kako takav katolik svjesno zanemaruje upozorenja svoga župnika ili nekoga drugog predstavnika crkvenih vlasti da prekine svoju pripadnost masonstvu. To je – primjerice – bio slučaj u biskupiji Lincoln, država Nebraska, gdje je biskup Fabian Bruskewitz ekskomunicirao katolike koji pripadaju masonstvu, no tek nakon što ih je upozorio na nespojivost njihove pripadnosti masonstvu s katoličkom vjerom, kao i nakon određena vremenskoga razdoblja u kojemu su imali priliku odlučiti hoće li nastaviti svoju pripadnost slobodnome zidarstvu.

Nadalje, ukoliko katolik pripadnik masonstva ne ustraje svjesno u svome stanju, sve kanonske kazne koje bi se inače primijenile (kanon 1312 § 1) bivaju ublažene ili čak i posve uklonjene. Primjerice, ako neki katolik koji pripada masonstvu uopće ne bi bio upoznat s činjenicom kako se Crkva protivi slobodnome zidarstvu, ne bi bio podložan kazni (kanon 1323, 2°). Ako je pak katolik koji pripada masonstvu upoznat sa stavom Crkve o slobodnome zidarstvu, upozoren na nj te i dalje nastavi svoje članstvo u masonstvu, primjenjuju se kanonske kazne.

Kanon 1364, koji nalaže automatsku ekskomunikaciju (izopćenje) za otpadnike od vjere, krivovjerce i raskolnike, primjenjuje se i na katolike koji pripadaju masonstvu. Kanon 751 ovako određuje navedene pojmove:

"Krivovjerjem se naziva uporno nijekanje, poslije krštenja, neke istine koju treba da se vjeruje božanskom i katoličkom vjerom ili uporno sumnjanje u nju; otpad je potpuno odbacivanje kršćanske vjere; raskol je uskraćivanje podložnosti vrhovnome svećeniku ili zajedništva s članovima Crkve koji su mu podložni."

Krivovjerje, otpadništvo i raskol teški su prijestupi protiv objavljene istine i crkvenoga zajedništva. Kada bi katolik koji pripada masonstvu prihvatio teologiju Lože (indiferentizam, sinkretizam), postao bi krivovjerac. Osim toga, kada bi ustrajno i odlučno odbijao priznati autoritet pape glede priječenja svoje pripadnosti masonstvu, mogao bi se naći i u raskolu. Navedeni prijestupi automatski isključuju katolika koji pripada masonstvu iz Crkve. No, da bi se to ostvarilo, kao što to vrijedi i za druge kanone, katolik koji pripada masonstvu morao bi djelovati svjesno, uz puno znanje, odlučnost i ustrajnost. Većina katolika koji su pripadnici masonstva vjerojatno ne ispunja ove uvjete (iako ih, po mome osobnom iskustvu, priličan broj katolika članova masonstva *doista* i ispunja). Navedena raščlamba pokazuje kako su katolici koji pripadaju masonstvu podložni čitavu nizu kanonskih kazna, uključujući ekskomunikaciju (izopćenje), čak i kada se ne smatra kako njihove lože "rovare (kuju urotu) protiv Crkve". William Whalen, kojega je Odbor za pastoralna istraživanja i praksu angažirao za pomoć u crkvenome proučavanju slobodnoga zidarstva, komentira ovako:

"Ako 'kovanje urote protiv Crkve' pokušamo učiniti isključivim kriterijem dopuštanja ili pak zabranjivanja članstva, zapravo kažemo kako nam nije stalo do naravi neke organizacije, odnosno onoga što naučava. Tada bismo katolicima trebali dopustiti

članstvo u organizacijama spiritista, teozofa i okultista – sve dok navedene skupine ne kuju urotu protiv Crkve. No, povijesni stav Crkve ne temelji se prvenstveno na tome jesu li masonske lože neprijateljski nastrojene ili neutralne prema Crkvi, već na načelima za koja se Loža zauzima."[6]

Katolik koji pripada masonstvu iz ove rasprave o kanonskome pravu Crkve i slobodnome zidarstvu treba izlučiti dvije bitne točke. Prva je ta da je protivljenje Crkve slobodnome zidarstvu na temelju vjere i morala jasno i posve razvidno. Katolici koji pristupe masonstvu nalaze se u stanju teškoga grijeha te ne mogu primati svetu pričest. To je najštetnija posljedica pristupanja katolika masonstvu. "Zaista, zaista, kažem vam: ako ne jedete tijela Sina Čovječjega i ne pijete krvi njegove, nemate života u sebi!" (Iv 6,53; usp. 1 Kor 11,27). Katolici koji pripadaju masonstvu, a koji i dalje primaju euharistiju, prkoseći tako izjavi Crkve, čine svetogrđe i tako pogoršavaju svoje ionako teško duhovno stanje. "Stoga tko god jede kruh ili pije čašu Gospodnju nedostojno, bit će krivac tijela i krvi Gospodnje" (1 Kor 11,27).

Druga se točka sastoji u tome što postoji bitna razlika između moralnoga zakona i kanonskoga prava. To je važno za one katolike pripadnike masonstva koji svoje daljnje sudjelovanje u slobodnome zidarstvu opravdavaju na temelju višeznačnosti što su ih pronašli u kanonskome pravu, a da se pritom uopće ne bave doktrinarnim i moralnim zabranama Crkve s obzirom na pripadnost masonstvu. Moralni je zakon nepromjenjiv, jer nam ga je dao Bog. Kanonsko se pravo, međutim – iako utemeljeno na božanskome i moralnome zakonu – ipak mijenja kako bi se prilagodilo ljudskim prilikama. Ono nastoji tumačiti božanski zakon u svjetlu povijesnoga trenutka. Zakonik iz 1983. predstavlja odličan primjer

ove promjene, značajnim smanjenjem broja prijestupa koji dovode do ekskomunikacije.

Navedenu je razliku naglasio Odbor biskupâ Sjedinjenih Američkih Država za pastoralna istraživanja i praksu u svome povjerljivu izvješću o slobodnome zidarstvu. Izvješće se temelji na proučavanju slobodnoga zidarstva nakon stupanja na snagu Zakonika kanonskoga prava iz 1983. Dio izvješća glasi:

> "Ovdje je riječ o razlikovanju kaznenoga prava i morala. (...) Crkva ne kažnjava sve što je nemoralno. Jednako tako iz činjenice kako kazneni zakon ne uključuje neki grijeh ili se ovaj u njemu ne spominje (ili je nešto u svezi s tim izmijenjeno), ne valja zaključivati kako ga se smije činiti. Jasan je primjer za to pobačaj. Čak i kada pobačaj ne bi za sobom povlačio ekskomunikaciju (izopćenje), i dalje bi bilo pogrješno učiniti ga. Slično tome, čak i kada se ekskomunikacija (izopćenje) više ne bi vezivala uz pristupanje organizaciji koja rovari protiv Crkve, i dalje bi bilo pogrješno pristupiti jednoj takvoj organizaciji."[7]

Biskupi su SAD-a zaključili kako načela i temeljni obredi američkoga masonstva podrazumijevaju naturalističku religiju te kako je sudjelovanje u njemu nespojivo s kršćanskom vjerom i praksom. Stoga je – iako kanonske kazne ovise o odgovarajućim činjenicama i okolnostima – za katolika moralno pogrješno pristupiti slobodnome zidarstvu jer su njegova načela nepomirljiva s načelima katoličke vjere.

Katolička Crkva nije jedina crkva koja se protivi Loži. Whalenovo izvješće američkim biskupima sadrži popis:

> "Ostale skupine koje se protive pripadnosti Loži uključuju brojne ogranke luteranstva, Kršćansku re-

formiranu crkvu, većinu pentekostalaca, Crkvu Nazarećanina, adventiste sedmoga dana, crkve Svetosti, kvekere, Ujedinjenu braću u Kristu, menonite, slobodne metodiste, Crkvu braće, Božje skupštine, veslijanace, redovne baptiste, Vojsku spasa, kao i značajne manjine u takvim crkvama glavne struje kao što je Episkopalna. Jehovini svjedoci i Crkva Isusa Krista svetaca posljednjih dana [mormoni] također se protive slobodnome zidarstvu."[8]

Jedan je anglikanski svećenik, koji se kasnije obratio na katoličanstvo, to najbolje sažeo u svojoj izvrsnoj knjizi o slobodnome zidarstvu *Darkness Visible*: "Ni jedna Crkva koja je ozbiljno ispitala vjerski nauk i implikacije slobodnoga zidarstva nije ga propustila ujedno i osuditi."[9]

8.

MASONSKA UROTA

Uvod

Sadržaj, obredi i praksa masonstva pokazuju kako je slobodno zidarstvo religija te kako ga je Crkva s pravom osudila, budući da su učenja masonstva nespojiva s kršćanskom vjerom i moralom. No, ova knjiga ne bi bila potpuna, a da se ne dotaknemo utjecaja što ga masonska ideologija ima na naše društvo. Slobodno se zidarstvo nesmiljeno bori kako bi uklonilo kršćanska uvjerenja na kojima je Amerika utemeljena te ih zamijenilo svojim relativističkim pogledom na svijet.[1] Masonski pokret nastoji ukinuti organizirani javni prijevoz djece u katoličke škole, bori se protiv mogućnosti vjeronauka u javnim školama te se opire svim oblicima vjerskoga izričaja u javnim školama. Masonstvo vodi kampanje kako bi zapriječilo saveznu, državnu i mjesnu potporu privatnim školama. Povijest jasno pokazuje kako je cilj slobodnoga zidarstva oduvijek bio dekristijanizirati naše društvo.

Tradicionalno poimanje religije i kršćanstva

Za vrijeme rasprava na Ustavnoj konvenciji autori predloška shvatili su pojam *religija* kao onaj koji znači našu dužnost prema Stvoritelju i način na koji je ispunjavamo. Autori su predloška željeli potaknuti tu dužnost. U tu je svrhu dodan Prvi amandman Ustava SAD-a. Poznat pod nazivom "klauzula utemeljenja", on dijelom

glasi ovako: "Kongres ne će donositi zakone glede uspostave neke religije niti priječiti slobodno prakticiranje iste." Od 1789. pa sve do 40-ih godina 20. stoljeća nacionalna je potpora religiji općenito, a kršćanstvu napose, itekako dobro dokumentirana.

Oci utemeljitelji htjeli su da ova klauzula onemogući saveznu vladu u uspostavi jedinstvene religije i uvođenju zakonske obveze njezina prakticiranja. No, oni su se istodobno složili i kako je religija iznimno važna za američko društvo te kako vlada treba zaštititi pravo ljudi na njezino slobodno prakticiranje. Štoviše, zapisnik rasprave u parlamentu jasno pokazuje kako vlada nije htjela štititi one koji nisu ispovijedali nikakvu religiju, gledajući na njih u negativnu svjetlu. Podsjećam kako Ustav SAD-a završava sljedećim riječima: "Donesen na konvenciji... dana 17. rujna *Ljeta Gospodnjega* tisuću sedamsto osamdeset i sedmoga" (naglasak kurzivom je dodan).

Savezno je zakonodavstvo nastavilo cilj klauzule utemeljenja koji se sastojao u poticanju religije u američkome životu. Tako su, primjerice, dijelovi teritorijalnoga zemljišta što ih je vlada prodavala bili pridržani za škole i vjerske svrhe. Zakonom od 1. lipnja 1796. uređeno je odobrenje kreditiranja zemljištâ Društvu ujedinjene braće za širenje evanđelja među poganima. Štoviše, nacionalna politika vezana uz kreditiranje kupnje zemljišta u obrazovne svrhe između 1820. i 1865. nije postavljala nikakva ograničenja na sudjelovanje privatnih ili vjerskih škola. Vlada je ujedno sklopila ugovore sa školama koje su pripadale pojedinim vjeroispovijestima za obrazovanje Indijanaca te dodijelila sredstva katoličkim, episkopalnim, moravskim, prezbiterijalnim, švedskim evangeličkim i reformiranim episkopalnim misijskim školama.

Vrhovni je sud u svojim prvim očitovanjima SAD ocijenio kao kršćansku naciju. U slučaju *Vidal protiv Girardovih krvnika* (1844.) sud je o kršćanstvu izjavio kako se "priznaju njegovo božansko podrijetlo i istinitost te ga se ne smije zlonamjerno i otvoreno klevetati ni bogohuliti jer bi se time uznemirili vjernici i nanijela šteta javnosti".

U slučaju *Crkva Presvetoga Trojstva protiv SAD-a* (1892.) Vrhovni je sud naglasio kako je Amerika vjerska nacija. Sud je nadalje citirao mišljenje što ga je kancelar Kent, vrhovni sudac Vrhovnoga suda New Yorka, iznio u slučaju *narod protiv Rugglesa*: "Kršćanski smo narod te je moral naše zemlje duboko ukorijenjen u kršćanstvu."

Mormonska crkva protiv SAD-a (1889.) – ovaj se slučaj bavio pitanjem poligamije. Nakon što je poligamiju proglasio "mrljom naše uljudbe", visoki je sud nastavio riječima kako je ona "protivna duhu kršćanstva i uljudbi što ju je kršćanstvo stvorilo u zapadnome svijetu". U slučaju *Bradfield protiv Robertsa* (1899.) sud je utvrdio kako Ustav vladi omogućava sklapati ugovore s tvrtkama povezanima s Katoličkom Crkvom, koje se bave pružanjem socijalne skrbi. U slučaju *Pierce protiv Družbe sestara* (1925.) sud je neustavnim proglasio zakon države Oregon po kojemu se od sve djece u toj državi zahtijevalo pohađanje javnih škola.

Godine 1865. sudac Vrhovnoga suda Joseph Story, stručnjak za ustavni zakon, čija su djela izvršila značajan utjecaj na američko zakonodavstvo i početke sudstva, iznio je sljedeći komentar:

> "Nemoguće je onima koji vjeruju u istinitost kršćanstva kao Božje objave dvojiti kako je posebna dužnost vlade snažiti ga i jačati među svim svojim građanima i podanicima. To je nešto posve drugo od prava na osobnu prosudbu u pitanjima vjere, kao i

slobode javnoga bogoštovlja u skladu s naputcima vlastite savjesti."[2]

Sve prethodno predstavlja zavidan povijesni zapis gledanja američkih vlasti na kršćanstvo i njegovu ulogu u američkome životu – prije utjecaja slobodnoga zidarstva.

Masonski pokret za potpunu sekularizaciju

Jednako kao što je vlada nastojala poduprijeti kršćanska načela u američkome društvu, slobodno se zidarstvo borilo za potpunu sekularizaciju. Masonstvo Škotskoga obreda bilo je posebno glasno u svojim nastojanjima oko dekristijanizacije. Tako je 1915. godine iznijet prijedlog po kojemu bi maturanti američkih javnih škola imali "prednost pri zapošljavanju u javnim službama". Godine 1920. Vrhovno je vijeće Škotskoga obreda razvilo sveobuhvatan obrazovni plan koji je zahtijevao slanje sve djece u javne škole određeni broj godina. Plan je Škotskoga obreda zagovarao uspostavu nacionalnoga ministarstva javnoga obrazovanja te preporučio pažljiv odabir nastavnikâ i udžbenikâ kako bi se isključila "sektaška propaganda". Godine 1922. i Vrhovno vijeće Škotskoga obreda i Carsko vijeće reda Shrine uspješno su lobirali oko usvajanja zakona kojim su katoličke i druge župne škole u državi Oregon stavljene izvan zakona. Taj je zakon neustavnim proglasio Vrhovni sud SAD-a koji je bio izvan masonskoga nadzora, odlukom u slučaju *Pierce* iz 1925.

Slobodno je zidarstvo iduća dva i pol desetljeća otvoreno nastavilo provoditi svoj plan sekularizacije Amerike. Škotski obred masonstva, koji je među svoje članstvo ubrajao brojne suce Vrhovnoga suda, američke

predsjednike i ostale visoke vladine dužnosnike, prednjačio je u tim nastojanjima. Masonski je glas u korist izbacivanja vjere iz javnoga života prodirao prije svega preko glasila *New Age* (*Novo doba*), časopisa što ga je objavljivao Škotski obred Južne jurisdikcije. (Godine 1990. Škotski je obred naziv svoga časopisa promijenio u *Scottish Rite Journal*, kako bi izbjegao neželjeno poistovjećivanje s ideologijom *New Agea*.)

Časopis *New Age* snažno je promicao masonski cilj koji se sastojao u nametanju društvu novih gledišta. Albert Pike, otac masonstva Škotskoga obreda, tvrdio je sljedeće: "Zadaća je masonstva poučavati sve istine, a ne samo onu moralnu, već jednako tako političku i filozofsku, pa i vjersku istinu."[3] Pred više od stoljeća papa Leon XIII. prepoznao je kako je cilj masonstva "prodrijeti u sve okolnosti društvenoga života te postati gospodarom i nadzirateljem svega".[4]

New Age jednako tako nije krio ni masonsku antipatiju prema Katoličkoj Crkvi.[5] Provodeći svoj cilj dekristijanizacije društva, spominje "podmuklu silu vatikanske Crkve-države". Jednako tako tvrdi kako je katoličanstvo, a ne komunizam ili socijalizam, stvarna prijetnja društvu te kako katolici trebaju odbaciti protudemokratske doktrine svoje Crkve. Katolička prisutnost u Parlamentarnome odboru za obrazovanje nije spriječila napore masonstva u pravcu nacionalizacije obrazovanja i stjecanja dominacije nad umovima američke djece. Godine 1935. osmero od petnaestero članova ovoga odbora bili su katolici.

Tridesetih godina prošloga stoljeća slobodno je zidarstvo pojačalo svoja nastojanja oko izbacivanja vjere iz javne sfere. Počevši od 1935. pa sve do sredine 40-ih masonski časopis *New Age* provodio je sveobuhvatnu kampanju protiv vladine potpore ustanovama koje su pripadale pojedinim crkvama. Od svibnja 1935. do prosin-

ca 1946. *New Age* je objavio trinaest članaka u kojima se protivi državnoj potpori prijevozu i drugim vrstama potpore djeci koja pohađaju katoličke i druge župne škole. *New Age* je također između 1940. i 1948. objavio devet članaka u kojima očituje protivljenje masonstva religiji u javnim školama, uključujući molitvu i čitanje Biblije. Kampanja Škotskoga obreda protiv religije u školama uključila je i protivljenje vremenu predviđenu za vjerski odgoj djece. *New Age* je između 1941. i 1946. objavio sedamnaest članaka u kojima izražava svoje neslaganje s mogućnošću vjeronauka u javnim školama.

Slobodno je zidarstvo nadalje započelo javno nametati svoje tumačenje ustavne klauzule utemeljenja. Cilj je bio postići da suci Vrhovnoga suda ovu klauzulu tumače u skladu s masonskim gledištem. U tu je svrhu predsjednik Franklin D. Roosevelt, i sam utecajan mason, u svojoj poruci Kongresu 6. siječnja 1937. rekao: "Životna potreba nije izmjena našega temeljnog zakona, već njegovo sve prosvjetljenije shvaćanje." Razumije se kako je "prosvijetljeno shvaćanje" podrazumijevalo shvaćanje u skladu s masonskim načelima. Predsjednik Roosevelt iznio je ovu primjedbu pripremajući se među članove Vrhovnoga suda ubaciti što više masona. Sudac Robert H. Jackson, još jedan gorljivi slobodni zidar, napisao je također kako su Ustav i njegovi amandmani "onakvi kakvima ih proglase suci". Masonstvo je preko suda pojačalo svoje djelovanje kako bi potpuno odijelilo Crkvu od društva.

U studenome 1935. *New Age* je objavio komentar koji se protivi potpori privatnim katoličkim školama. U njemu se iznosi argument kako je taj masonski stav poduprt određenim izjavama što ih je James Madison iznio u svome "Podnesku i prosvjedu". U travnju 1937. Elmer Rogers, urednik *New Agea*, pojavio se kao svjedok pred Parlamentarnim odborom za obrazovanje. Rogers je

progovorio protiv zakonodavstva koje bi odobrilo savezna sredstva za obrazovanje, govoreći kako se Bratstvo boji da bi neka sredstva mogla pripasti katoličkim školama. U prilog masonskome stajalištu Rogers se također pozvao na Madisonov "Podnesak i prosvjed".

Rogers je nadalje naveo četiri odluke Vrhovnoga suda koje su – po njegovu mišljenju – državnu pomoć ustanovama vezanima uz pojedine denominacije proglasile neustavnom. Navedeni su slučajevi bili: *Watson protiv Jonesa, Davis protiv Beasona, Reynolds protiv SAD-a* te *Reuben Quick Bear protiv Leuppa*. U travnju 1940. *New Age* je objavio još jedan uvodnik: "Nastupila su čudna vremena", u kojemu su se ponovno usprotivili svim vjerskim nastojanjima, pozivajući se pritom kako na Madisonov "Podnesak i prosvjed", tako i na Jeffersonov Prijedlog zakona za uspostavljanje vjerske slobode. Te se iste godine masonstvo žestoko suprotstavilo prijedlogu Kongresa kojim bi se saveznim državama dopustilo djeci iz župnih škola osigurati zdravstvenu i socijalnu skrb, knjige, materijal za čitanje, odnosno mogućnost prijevoza, koji su inače dostupni djeci koja pohađaju javne škole.

Apel masonstva na ove vlasti bio je slabašan pokušaj opravdavanja vlastitih protuvjerskih gledišta. I Madisonov "Podnesak i prosvjed" (1785.), i Jeffersonov Prijedlog zakona za uspostavljanje vjerske slobode (1786.), odnosili su se isključivo na vjersku slobodu u državi Virginiji te su bili napisani nekoliko godina prije prijedloga i usvajanja klauzule utemeljenja. Štoviše, ni jedan od ovih dvaju dokumenata nije razmatran u sklopu rasprava na Ustavnoj konvenciji niti ih je ikada spomenuo ijedan od vođa Kongresa za vrijeme izradbe nacrta klauzule utemeljenja.

Slučajevi *Reynolds* i *Beason* bave se bigamijom i poligamijom. Odluke Vrhovnoga suda koje se protive na-

vedenim praksama pokazuju jedino kako postoje ustavna ograničenja slobodna prakticiranja religije. Slučajevi *Reynolds* i *Beason* snažno podupiru kršćansko, a ne svjetovno poimanje braka. *Reynolds* je *religiju* odredio kao "našu dužnost prema Stvoritelju". Slučaj *Watson* bavio se imovinskim pravima vjerskih društava te je sud presudio kako nema jurisdikcije nad pitanjima crkvene stege. Slučaj *Reuben Quick Bear*, koji je utvrdio kako su javne donacije za obrazovanje Indijanaca prihvatljive, jednako se tako nije ticao ove stvari.

Kako se kampanja masonstva za izbacivanje vjere iz američkih škola zahuktavala, vlada je nastavila zagovarati javnu potporu privatnim vjerskim interesima. To je masonstvo izravno suočilo s dva problematična predložena zakona. Prvi je bio Prilagođeni zakon o ročnicima iz 1944., odnosno Prijedlog zakona o pravima vojnikâ, kojima su osigurane brojne povlastice za veterane, uključujući novac koji se mogao koristiti za plaćanje škola vezanih uz pojedine vjerske denominacije. Masonstvo je bilo zgroženo. Iako je američko slobodno zidarstvo redovito javno očitovalo svoje domoljublje, Škotski se obred žestoko borio protiv pomoći pripadnicima oružanih snaga. Bilo je to masonsko licemjerje u najgoremu obliku. No, Prijedlog zakona o pravima vojnikâ svejedno je stekao jednodušnu potporu kako Parlamenta, tako i Senata te je u lipnju 1944. postao važećim zakonom.

Drugi prijedlog zakona protiv kojega se masonstvo žestoko borilo bio je Mead-Aikenov prijedlog zakona kojim se predlagalo savezno financiranje župnih škola. Prije sastavljanja ovoga prijedloga zakona Parlamentarni je odbor za obrazovanje u prosincu 1944. preporučio osiguravanje saveznih sredstava za privatne više škole i sveučilišta. U siječnju 1945. Nacionalno je udruženje za obrazovanje – organizacija blisko povezana s ma-

sonskim Škotskim obredom – poduprla zakon kojim je osigurano financiranje javnoga obrazovanja, no nije bilo ni riječi o onome privatnom. Taj je prijedlog zakona (S 181) u načelu podupro demokratski senator Lister Hill iz Alabame, mason.

Elmer Rogers, urednik časopisa *New Age*, smatrao je kako Hillov prijedlog nije otišao dovoljno daleko. Dana 31. siječnja 1945. Rogers se pojavio pred Odborom Senata za obrazovanje i rad kako bi se usprotivio prijedlogu zakona S 181 tvrdeći kako taj zakon ne priječi u dostatnoj mjeri da savezne povlastice završe u župnim školama. Rogers je čak spomenuo odredene dijelove enciklike pape Leona XIII. *Humanum genus*, pokušavajući prikazati kako su učenja Katoličke Crkve nespojiva s Ustavom SAD-a.

Ubrzo nakon ovih saslušanja senator James Mead (D-NY) i George Aiken (R-VT) uveli su prijedlog zakona o obrazovanju S 717 – poznat kao Mead-Aikenov prijedlog zakona – kojim se izričito pruža potpora župnim školama. Slobodno je zidarstvo ovu novu mjeru smatralo pogibeljnom. Rogers je – u članku objavljenu u *Scottish Rite News Bulletinu* 5. travnja 1945. – napisao kako "namjera [toga prijedloga zakona] u vezi s osiguravanjem javnih sredstava denominacijskim školama prezire načela iznijeta u Madisonovu Podnesku iz 1784. kao i ista ta načela što ih je kasnije potvrdio Thomas Jefferson u svome Zakonu o vjerskoj slobodi u sklopu zakonodavstva države Virginija, a da se i ne spominje zlo što su ga denominacijske škole poduprte javnim sredstvima donijele čovjeku".

Sudac Vrhovnoga suda Hugo L. Black – još jedan moćan mason Škotskoga obreda – jednako se tako usprotivio Mead-Aikenovu prijedlogu zakona. Čak je uputio pisma braći Hillu i Rogersu, izražavajući svoju zabrinutost kako su navedeni zakoni u pripravi suprotni nače-

lima slobodnoga zidarstva te je upitao je li Vrhovno vijeće Škotskoga obreda zauzelo stav protiv savezne potpore obrazovanju.[6] Slično je pismo uputio i A. B. Andrewsu, visokome masonskom dužnosniku u hramu Škotskoga obreda u Birminghamu, država Alabama.[7] Sudac Black ujedno je svoju masonsku subraću podsjetio na pet načela obrazovanja što ih zastupa Vrhovno vijeće Škotskoga obreda. Prvo načelo zahtijeva da američke javne škole budu "nepristrane, nedenominacijske, učinkovite, demokratske, za svu djecu svih ljudi". Peto načelo zahtijeva "potpuno odjeljivanje Crkve i države te protivljenje svakome pokušaju prisvajanja javnih sredstava – bila ona savezna, državna ili pak lokalna – izravno ili neizravno, za podupiranje denominacijskih ili privatnih ustanova".[8] Budući da je bio redovni sudac Vrhovnoga suda, Blackova pisma upućena Hillu, Rogersu i Andrewsu glede predloženoga zakonodavstva nisu bila drugo doli kršenje pravne etike.

Dana 4. svibnja 1945. Rogers je ponovno svjedočio pred Odborom Senata za obrazovanje i rad u ime Velikoga zapovjednika Škotskoga obreda, kao i u svoje osobno ime. Rogers je pročitao izjavu Velikoga zapovjednika u kojoj ovaj prigovara kako će "denominacijske škole, među nejavnim školama, postati glavni uživatelji savezne pomoći. Takvo bi stanje u konačnici uništilo ne samo slobodnu i neovisnu narav naših javnih škola, već bi ujedno u našemu nacionalnom životu uspostavilo međusobnu ovisnost države i Crkve". Rogers je ponovno izjavio kako pomoć denominacijskim školama krši načela Madisonova "Podneska i prosvjeda", Jeffersonova Zakona o vjerskoj slobodi te ishoda slučaja *Quick Bear*. Nastavljajući svoju žučljivu kritiku vjerskoga obrazovanja, Rogers je čak pokušao dokazati kako obrazovanje u katoličkim školama dovodi do kriminalna ponašanja.

Dana 12. prosinca 1945. Kongres je odlučio prijedlog zakona staviti na raspravu, ali je tijekom 1946. i 1947. i dalje obrađivao navedena pitanja. No, nikakav zakon o saveznoj pomoći obrazovanju nije donesen sve do stupanja na snagu Zakona o osnovnomu i srednjem obrazovanju iz 1965. Ovaj je zakon djeci iz župnih škola zanijekao puno uživanje povlastica omogućenih djeci iz javnih škola.

Važno je primijetiti kako za vrijeme saslušanja o pomoći župnim školama ni jedan član Senata, kao ni Odbora Senata za obrazovanje i rad, ni u jednome trenutku nije spomenuo eventualnu neustavnost savezne potpore privatnim školama. Učestalo pozivanje masonstva na Madisonov "Podnesak i prosvjed" te Jeffersonov Zakon o vjerskoj slobodi bilo je uzaludno. Umjesto toga, povijesni zapisi pokazuju vladinu potporu župnome obrazovanju, kao i moralnim i vjerskim postavkama kršćanstva u cjelini. Činilo se kako će u bliskoj budućnosti vlada donijeti zakon kojim će osigurati saveznu potporu crkvenim školama. Ako je željelo pobijediti, slobodno je zidarstvo trebalo masonsku intervenciju.

Masonski prodor u Vrhovni sud

Na početku svoga drugog mandata predsjednik Roosevelt započeo je Vrhovni sud ispunjati masonima. U razdoblju između 1937. i 1944. Roosevelt je imenovao devet sudaca, od kojih su šestorica bili masoni, dok su preostala trojica također bila pobornici masonskoga svjetonazora. U razdoblju između 1945. i 1953. Rooseveltov je nasljednik, predsjednik Harry S. Truman, još jedan mason 33. stupnja, imenovao četiri suca, sve redom masone. Stoga su od trinaest sudaca Vrhovnoga suda imenovanih u tome razdoblju od strane masonskih predsjednika, deset bili slobodni zidari. Iduća dva

imenovanja, koja je izvršio predsjednik Eisenhower, također su se odnosila na masone.

Počevši od imenovanjâ predsjednika Roosevelta godine 1941. pa sve do prvih godina mandata predsjednika Nixona (1971.) slobodni su zidari dominirali Vrhovnim sudom. Te su godine označile razdoblje revolucionarnoga liberalizma i protukršćanskoga raspoloženja u američkome društvu. Masonska je dominacija sudovima izgledala ovako: 1941.–1946. pet naprama četiri; 1946.–1949 sedam naprama dva; 1949.–1955. osam naprama jedan; 1956.–1957. sedam naprama dva; 1957.–1958. šest naprama tri; 1958.–1962. sedam naprama dva; 1962.–1969. šest naprama tri te 1969.–1971. četiri naprama pet.

Ne čudi kako su četiri masona, što su ih kao suce Vrhovnoga suda imenovali Roosevelt i Truman, zagovarali plan masonskoga prodora u sudstvo. Bili su to Hugo L. Black, James F. Byrnes, Sherman Minton i Robert H. Jackson.[9] Sudac je Jackson čak priznao kako su on i ostali koji su dijelili Rooseveltovo poimanje Ustava uspjeli u svojim naporima oblikovanja demokracije u Americi imenovanjem "naprednih" sudaca.[10]

Cilj je slobodnoga zidarstva bio dovesti klauzulu utemeljenja do visokoga suda, kako bi o njoj sudili oni koji su dijelili jednaku masonsku filozofiju potpuna odvajanja Crkve od države. Masoni su u tome i uspjeli. Počevši od *ove* odluke u slučaju *Everson* 1947. te narednih četvrt stoljeća, Vrhovni se sud usredotočio na slučajeve vezane uz klauzulu utemeljenja. Zahvaljujući novootkrivenu oduševljenju takvim slučajevima, sud je sustavno narušavao kršćanske temelje američke vlasti. Sud kojim su dominirali masoni preuzeo je pravnu doktrinu *stare decis* – koja drži kako pravno načelo uspostavljeno jednom pravnom presudom valja poštovati kod sljedeće – i tako je odmicao nepovratan proces izbacivanja vjere iz javnoga života.

Everson – masonska djelatnost među sudstvom

U slučaju *Everson protiv Odbora za obrazovanje* 1947. godine Statut je države New Jersey omogućavao gradskim vlastima povrat novca roditeljima što su ga uložili u prijevoz svoje djece u sve škole, uključujući i one katoličke. Budući da je Statut omogućavao povlastice svim građanima koji su pohađali privatne ili javne škole, Vrhovni je sud ustvrdio kako je ovaj program u skladu s Ustavom. Međutim, sudac Hugo Black je – utvrđujući većinsko mišljenje – ovako iznio masonsko tumačenje klauzule utemeljenja: "Prvi je amandman podigao zid između Crkve i škole. Taj zid mora ostati visok i neprobojan. Ne možemo dopustiti ni najmanje kršenje."

Kao što smo već spomenuli, ni Madisonov "Podnesak i prosvjed" ni Jeffersonov Zakon o vjerskoj slobodi nikada se nisu spominjali ni na Ustavnoj konvenciji ni na drugim raspravama Parlamenta i Senata, kada se stvarala klauzula utemeljenja. Thomas Jefferson bio je u Francuskoj kada je Kongres raspravljao o Prvome amandmanu i usvojio ga dok James Madison nije uspio postići usvajanje ni jedne od svojih predloženih formulacija klauzule. Virginija je bila posljednja država koja je usvojila ustavne amandmane te su predstavnici njezina zakonodavstva izjavili kako klauzula utemeljenja omogućuje korištenje novca prikupljena porezom za podupiranje religije, odnosno njezinih propovjednika. Blackovo nastojanje oko blokiranja vladine mogućnosti podupiranja i štićenja svih oblika religije zapravo se *protivi* Madisonovu "Podnesku i prosvjedu" – istome onom dokumentu što ga je Black pokušao citirati u svoju korist. U njemu Madison piše: "Pravedna će vlada... najbolje steći potporu štićenjem svakoga građanina u uži-

vanju njegove religije na isti onaj ravnopravni način na koji štiti i njegovu osobu te imovinu."

Suprotno mišljenje suca Jacksona išlo je u prilog novomu tumačenja klauzule utemeljenja od strane većine (svih sedam masona bili su jednoglasni u svome tumačenju Prvoga amandmana), ali se strogo držalo tvrdnje kako je Statut države New Jersey, kojim se omogućuje povrat troškova za prijevoz djece u župne škole, neustavan. Jackson, mason 33. stupnja, u odluci u slučaju *Everson* napisao je kako država "ne može trošiti sredstva kako bi religiju osigurala od skepticizma" te kako bi navedeni troškovi bili jednaki "nagrađivanju pobožnosti" te primanju naknade za "prianjanje uz neko određeno vjerovanje".

No, u zasebnomu negativnu mišljenju što ga je napisao sudac Rutledge, a kojemu su se pridružili i suci Jackson, Burton i Frankfurter, sud je masonsko shvaćanje klauzule utemeljenja podigao na novu razinu. Rutledge, također mason, ustvrdio je kako građani koji žele vjersku pouku u sprezi sa svjetovnim obrazovanjem ne trebaju uživati jednaku ustavnu zaštitu kao oni kojima je draže svjetovno obrazovanje bez ikakva spomena vrhovnoga bića. "Nalik na slobodu svetoga Pavla," napisao je Rutledge u vezi sa slučajem *Everson protiv Odbora za obrazovanje*, "vjerska sloboda treba biti kupljena za visoku cijenu. Za one koji je uživaju u potpunosti, ustrajući na vjerskome odgoju svoje djece u sprezi sa svjetovnim obrazovanjem, ta je cijena, u skladu s našim Ustavom, viša negoli za druge." U tome je smislu sudac Rutledge osigurao ustavnu zaštitu onima koji ne ispovijedaju nikakvu vjeru na račun onih koji vjeru ispovijedaju, iako autori nacrta izvornoga Ustava nisu klauzulom utemeljenja željeli pružiti povlastice nevjernicima.

Većinsko negativno mišljenje u slučaju *Everson* zagovara zaštitu nevjernikâ u skladu s klauzulom utemelje-

nja. Povijest je pokazala kako je nakana klauzule utemeljenja bila zaštititi i poduprijeti one koji priznaju postojanje vrhovnoga bića i vjeruju kako prema njemu imaju određenu dužnost. U "Podnesku i prosvjedu" Madison je priznao kako je jedna od prvih odanosti upravo ona prema Bogu: "Prije no što se nekoga može smatrati pripadnikom uljuđena društva, treba ga se smatrati podanikom Upravitelja Svemira." Madison se ujedno snažno protivio slobodnome zidarstvu. Argumenti slučaja *Everson* za odjeljivanje Crkve od države, što ih je prvo zagovaralo slobodno zidarstvo Škotskoga obreda, a naposljetku usvojili masonski suci, postali su državnim zakonom. Oni koji nisu ispovijedali vjeru u Boga – na koje su autori nacrta izvornoga Ustava gledali s neodobravanjem – stekli su nova prava u skladu s Ustavom SAD-a.

Eversonovi masonski sljedbenici

Od slučaja *Everson* zid koji dijeli Crkvu od države neizmjerno se povećao. U slučaju *McCollum protiv Odbora za obrazovanje* (1948.), što ga je Vrhovni sud preuzeo svega godinu dana nakon slučaja *Everson*, sud je neustavnim proglasio zakon države Illinois kojim se dopušta osiguravanje slobodna vremena za vjersku pouku u javnim školama – još jedno pravilo u skladu s filozofijom masonstva Škotskoga obreda. Slučaj *McCollum* izazvao je snažnu kritiku američkih katoličkih biskupa koji su kazali kako je ovaj vid svjetovnosti "najsmrtonosnija prijetnja našemu kršćanskom i američkom načinu življenja" te kako uspostavljanje politike "ravnodušja spram religije" predstavlja "posvemašnje iskrivljavanje povijesti i prava".[11]

Visoki je sud oborio i ustavni zakon države Maryland, kojim se od državnih dužnosnika tražilo ispovijedanje vjere u Boga (*Torcaso protiv Watkinsa*, 1961.); zabranio preporuku Senatskoga odbora države New York po kojoj se u razredima upućivala molitva "Svemogućemu Bogu" (*Engel protiv Vitalea*, 1962.); neustavnim proglasio državni zakon kojim se zahtijevalo da se svakoga dana na početku nastave u javnim školama naglas pročita deset redaka iz Biblije (*Školska oblast Albington protiv Schempa*, 1963.); zabranio odobravanje pomoći višim školama čiji su nastavni programi obuhvaćali vjersku pouku i vježbe te u kojima su povjereničkim odborima dominirali klerici (*Odbor javnih radova protiv Lige Horacea Manna*, 1966.); ustvrdio kako militantna protucrkvena školska skupina ima pravo dovesti u pitanje ustavnost odobravanja saveznih sredstava denominacijskim školama (*Flast protiv Cohena*, 1967.) te zabranio osiguravanje javnih sredstava za plaće nastavnikâ u župnim školama, kao i državna sredstva za nabavku nastavnoga materijala u njima (*Lemon protiv Kurtzmana*, 1971.).

Vrhovni je sud nadalje izvan zakona stavio javno financiranje popravaka u župnim školama, kao i povrat školarine te porezne olakšice za obrazovanje u njima (*Odbor za javno obrazovanje protiv Nyquista*, 1973.); oborio statut koji je omogućavao povrat roditeljima školarine plaćene osnovnim ili srednjim župnim školama (*Sloan protiv Lemona*, 1973.); zabranio subvencije župnim školama za troškove državno propisane administracije i za troškove testova (*Leavitt protiv Odbora za javno obrazovanje*, 1973.); neustavnim proglasio statut kojim se odobrava posudba nastavnoga materijala i opreme župnim školama (*Meek protiv Pittengera*, 1975.; *Wolman protiv Waltera*, 1977.); poništio statut koji je odobravao isticanje Deset zapovijedi na zidovima razredâ javnih škola, jer to nema "svjetovne zakonodavne svrhe" (*Stone*

protiv Grahama, 1980.); zabranio predavanje pojedinih predmeta od strane nastavnikâ javnih škola djeci iz župnih škola (*Aguilar protiv Feltona*, 1985.; *Školska oblast Grand Rapidsa protiv Balla*, 1985.) te neustavnim proglasio statut kojim se školama dopušta odvojiti po minutu na početku svakoga školskog dana za meditaciju ili molitvu po želji (*Wallace protiv Jaffreeja*, 1985.). Osim svega navedenog, sud je iskorjenjenjem judeo-kršćanskih načela, koja su nekoć vodila zemlju, redefinirao i značenje bludnosti te dopustio kolanje pornografskih materijalâ diljem društva.[12] Time je zemlji nanesena nenadoknadiva šteta. Sve je to učinjeno u ime masonske "slobode, jednakosti i bratstva".

Kako je masonstvo uspjelo postići svoje ciljeve dekristijanizacije američkih škola i izbacivanja vjere iz društvene javnosti? Razumije se kako je prvi korak uvijek okupljanje odredenoga broja poreznih obveznika koji će dopustiti korištenje svojih imena u sudskim postupcima. Masonstvo je doista i uspjelo pronaći takve porezne obveznike i njihove organizacije koje je financiralo. Te su skupine uključivale organizaciju Protestanti i ostali Amerikanci udruženi za odvajanje Crkve od države (danas poznatu kao Ujedinjeni Amerikanci), Ligu Horacea Manna te PEARL (protucrkvenu školsku koaliciju države New York).

Vrhovno je vijeće Škotskoga obreda također uspostavilo Odbor za obrazovanje i amerikanizam. *New Age* od siječnja 1976. donosi izvješće o preporukama toga odbora. Masone i njihove obitelji potiče se na pristupanje organizacijama poput Ujedinjenih Amerikanaca i Amerikanaca za javno školstvo kako bi se suprotstavili pomoći župnim školama; svaki se masonski meštar upućuje u važnost odvajanja Crkve od države; masoni se potiču da biraju zastupnike koji se protive vladinoj potpori župnim školama; svi se ljudi potiču na onemogućavanje

naporâ privatnih škola oko dobivanja vladine pomoći; pravnici se pozivaju na praćenje zakonodavstva i ostalih pravnih djelatnosti u vezi s klauzulom utemeljenja te širenje masonske promidžbe "putem javnih i privatnih škola i knjižnica". Slobodno se zidarstvo hvali kako je "stvorilo golemu preprjeku" napretku vjerskoga odgoja u Americi.[13]

Vrhovno je vijeće Škotskoga obreda, zajedno s masonskim predsjednicima, članovima Kongresa i sucima Vrhovnoga suda, odigralo glavnu ulogu u posvjetovnjačenju SAD-a. *New Age* je objavio: "Djelovanje sudaca koji su masoni u obrani ljudskih sloboda od zadiranja despota gladnoga moći, oligarhije, birokracije [misleći pritom na Katoličku Crkvu]... za svaku je pohvalu."[14] Vrhovno je vijeće Škotskoga obreda – objašnjavajući kako je masonstvo uspjelo postići da njegove posebne interesne skupine dovedu navedene slučajeve pred masonske suce – ponosno izjavilo: "Pokazalo se mogućim i postignuto je."[15]

Protivljenje Crkve

Papa Leon XIII. prepoznao je motive masonstva glede obrazovanja djece davno prije no što su se oni očitovali na američkome tlu. Godine 1884. u svojoj je enciklici *Humanum genus* napisao kako

> "masonska sljedba ujedno nastoji preuzeti obrazovanje mladih. Smatraju kako će lako oblikovati njihovo mišljenje u toj nježnoj i podatnoj dobi te ga skrenuti kamo god žele... i na mnogim su mjestima već postigli da obrazovanje mladih bude isključivo u rukama svjetovnjaka te da se ništa od onoga što

se bavi najvažnijim i najsvetijim dužnostima čovjeka prema Bogu ne uvede u pouku o moralu" (br. 21).

Papa Leon je prepoznao kako će fanatična želja slobodnoga zidarstva za nadziranjem javnoga obrazovanja mladež odvesti u relativizam kako bi "svakome bila ostavljena sloboda, kada stekne punoljetnost, slijediti što god mu volja". Papa Leon takvo je poimanje religije nazvao "drskošću nepoznatom čak i samim poganima" (br. 21).

Kao što su i drugi pape upozoravali na masonsko učenje koje se odnosi na indiferentizam, i Leon XIII. je u enciklici *Humanum genus* upozorio kako će masonsko uklanjanje kršćanskoga odgoja iz javnih škola dovesti do urušavanja morala:

> "Jer, gdje god je – uklanjanjem kršćanskoga odgoja – ovo učenje steklo potpuniju prevlast, dobrota i integritet morala ubrzo su propali, zastrašujuća i sramotna mišljenja porasla te se drskost zlodjelâ uvelike povećala" (br. 19).

Na sličan je način, u svojoj enciklici *Immortale Dei*, izdanoj 1885. Leon XIII. napisao:

> "Ljudsko društvo ne može – a da pritom ne postane zločinačko – djelovati kao da Bog ne postoji niti odbijati baviti se religijom kao da bi mu ona bila nešto strano, nepotrebno. (...) Što se, pak, tiče Crkve, kojoj je tvorac Bog sâm, isključiti je iz djelatna života naroda, iz zakonâ, obrazovanja mladih, obitelji – znači počiniti golemu i pogibeljnu pogrješku" (br. 6, 32).

Papa Leon rekao je i kako je odvajanje Crkve od države što ga masonstvo zagovara napad na učiteljski autoritet Crkve:

"Dugim i ustrajnim nastojanjima teže k ostvarenju ovoga rezultata: obezvrjeđenju naučiteljske službe i autoriteta Crkve u građanskoj državi; iz istoga razloga ljudima izjavljuju te tvrde kako Crkvu treba u potpunosti odijeliti od države" (br. 13).

U svojoj enciklici iz 1887. *Officio Sanctissimo* papa Leon je izjavio kako je "pogrješno da se civilna vlast uvrijedi poradi slobode Crkve budući da je izvor civilne i vjerske moći jedan te isti, a to je Bog. Radi toga medu njima ne smije biti ni neslaganja, ni podmetanja, ni uplitanja, budući da Bog ne može u sebi biti podijeljen niti njegova djela mogu biti proturječna" (br. 13).

Blaženi je Pio IX. na sličan način odredio zablude koje proizlaze iz uklanjanja religije iz civilnoga društva. U svojoj enciklici iz 1864. *Quanta cura* napisao je: "Ondje gdje je religija uklonjena iz civilnoga društva, a doktrina i autoritet božanske Objave odbačeni, pomračen je i izgubljen i sam pojam pravde i ljudskih prava" (br. 4). Škotski je obred ovu Papinu encikliku nazvao "najdogmatskijim napadom na slobodu što ga je ljudsko biće ikada napisalo".[16]

U svojoj enciklici o liberalizmu i vjerskome ravnodušju papa Grgur XVI. također je prozvao "planove onih koji silno žele odijeliti Crkvu od države", ustvrdivši kako "sloga koja je oduvijek bila povoljna i korisna kako za vjerski, tako i za civilni poredak, straši besramne ljubitelje liberalizma".[17] Nadamo se kako papa Grgur nije prorekao sudbinu Amerike kada je 1832. godine izjavio: "Iskustvo još od najranijega doba pokazuje kako su gradovi poznati po imutku, posjedima i slavi propali upravo zbog toga jednoga zla: neumjerene slobode mišljenja, slobode govora i želje za novinom."[18]

U *Vehementer nos* sveti Pio X. jednako tako odbacuje pojam radikalna odvajanja Crkve od države kao "po-

svema krivu" i "nadasve pogibeljnu pogrješku" koja šteti samome društvu "jer ono ne može ni napredovati ni potrajati ako se ne ostavi dužno mjesto za vjeru, koja je vrhovno pravilo i neprikosnovena gospodarica svih pitanja koja se tiču ljudskih prava i obveza" (br. 3). Ovo je odbacivanje izričito ponovio Pio XI. u svojoj enciklici *Maximam gravissimamque* iz 1924. (br. 2).

Slobodno zidarstvo i Novi svjetski poredak

U našemu se društvu uvelike špekulira o nadolasku Novoga svjetskog poretka. Taj se Novi svjetski poredak obično poistovjećuje sa sljedeća dva kretanja – jednome k jedinstvenoj svjetskoj vladi, a drugome k jedinstvenoj svjetskoj religiji. Neki vjeruju kako slobodno zidarstvo, svojim vjerskim poukama i snažnim utjecajem na sva tri vida vlasti (izvršnu, zakonodavnu i sudsku) predstavlja sredstvo ostvarenja Novoga svjetskog poretka.

Slobodno zidarstvo nimalo ne prikriva svoj cilj postizanja Novoga svjetskog poretka koji bi se rukovodio masonskim načelima. Masonski časopis *New Age* izjavio je kako je slobodno zidarstvo "misionar novoga poretka – liberalnoga poretka".[19] Uistinu, masonstvo uspjeh sudskih procesa vezanih uz klauzulu utemeljenja doživljava kao uvođenje toga novog društvenog poretka, lišena Krista i Crkve. Popularni su masonski autori proslavili novi poredak što ga masonstvo želi postići. Masonstvo je, po H. L. Haywoodu, "svjetski zakon čija je sudbina promijeniti zemlju na suglasje sa samom sobom te kao svjetska sila predstavlja nešto izvanredno, dostojno strahopoštovanja, bogoliko".[20] Godine 1951. Joseph Fort Newton je napisao kako je cilj slobodnoga zidarstva "postići svekoliki savez čovječanstva" te "čovječanstvo pretvoriti u veliko otkupljujuće bratstvo".[21]

Na 32. stupnju masonstva Škotskoga obreda kandidatu se govori kako će "masonstvo u konačnici vladati svijetom" te kako se braća imaju moliti za "svekoliku prevlast istinskih načela masonstva".

Potpuno odvajanje Crkve od države, do kojega je uvelike dovelo upravo slobodno zidarstvo, dokaz je kako masonstvo uspijeva u svojim nastojanjima postizanja sekularističkoga Novog svjetskog poretka. Organizacije poput Udruženja svjetskoga ustava i parlamenta, Vijeća za vanjske poslove, Ujedinjenih naroda, Trilateralne komisije, NATO-a, Svjetskoga vijeća crkava, Svjetskoga futurističkog društva i ostalih svjetskih organizacija koje idu za ujedinjenjem moći i ideologije, neki doživljavaju kao obilježene masonskim prizvucima.

Mnogi su sumnjičavi i glede trajne uključenosti vlade SAD-a u masonski pokret. Već smo razmotrili utjecaj masonstva na Vrhovni sud. Uz to, sedamnaestorica su američkih predsjednika bili masonski meštri dok je Kongres također oduvijek bio pod značajnim masonskim utjecajem, iako se on u proteklim godinama ponešto smanjio.[22] Veliki državni pečat SAD-a – što ga je Zemaljski kongres usvojio 1782. te se pojavio na poleđini novčanice od jednoga dolara za vrijeme administracije Franklina Roosevelta (masona 33. reda) – sadrži masonsku simboliku i riječi. Na ovome se pečatu pojavljuje masonsko Svevideće oko i natpis *Novus Ordo Seclorum* ("Novi poredak doba" ili "Novi svjetski poredak").

Ne treba preuveličavati moć slobodnoga zidarstva. Međutim, istodobno valja imati na umu i kako je masonstvo, sa svojim planovima potpune sekularizacije i vjerskim ravnodušjem – po riječima Leona XIII. – "neumoljiv neprijatelj Krista i Crkve".[23] Svakodnevno nam se valja moliti za njegov poraz.

9.

ZAŠTO KRŠĆANI OSTAJU U LOŽI?

Vidjeli smo što ljude potiče na pristupanje slobodnome zidarstvu. Razmotrili smo ujedno i kako kršćani mogu biti zavedeni te povjerovati kako je masonstvo zapravo kršćanska ustanova. No, zašto bi jedan upućen kršćanin poželio ostati u Loži?

Neki kršćani ostaju zbog nepremostiva neznanja. Većina masona nakon inicijacije ne sudjeluje redovito u djelatnostima Lože. Mnogi se masonskoj plavoj loži pridružuju jedino zato što žele postati Shrinersi. Loža može imati dvije ili tri stotine članova, no u veliku se broju slučajeva svega jedanaest ili dvanaest časnika te još nekoliko braće pojavljuje na sastancima, odnosno dodjeljivanju stupnjevâ. Većina je masonskih obreda ezoterična te ih je nemoguće dokraja shvatiti bez pomna proučavanja. Obično samo časnici lože, zaduženi za dodjeljivanje stupnjevâ, imaju pristup obredniku njihove jurisdikcije. Štoviše, obično su svega jedan ili dvojica masona u određenoj loži zadužena za pojedine pozamašne dijelove masonskoga obreda. Stoga je poznavanje masonskoga obrednika među braćom uglavnom vrlo ograničeno.

I same masonske vlasti priznaju neznanje većine masona. Allen Roberts kaže kako je "puno toga još uvijek nepoznato čak i revnu masonskome učeniku".[1] Masonski pisac Rollin Blackmer kaže: "Žalosna je činjenica što je velik broj naših članova... u veliku neznanju glede svega povezanoga s masonstvom."[2] Službeni tekst Velike lože države Georgije glasi: "Većini masona nažalost nedostaje poznavanje visine, širine i dubine masonskih učenja sadržanih u značenju brojnih masonskih simbola."[3] Ed-

mond Ronayne ističe ironičnu činjenicu kako "o slobodnome zidarstvu najmanje znaju upravo sami masoni".[4]

Upravo zbog toga masoni često i ne pokušavaju argumentima braniti masonske obrede kada im se iznese pitanje spojivosti masonstva s kršćanstvom. Budući da vole svoju organizaciju, ali nisu upoznati s njezinim obredima, mogu zauzeti izrazito obrambeni stav kada im se postavi to pitanje. Često je njihova reakcija napad na protumasonskoga sugovornika, a ne na samu poruku. To se naziva argumentom *ad hominem*: osoba napada značaj protivnika, umjesto da odgovori na njegove tvrdnje. Budući da većina informacija o masonstvu dolazi od onih koji su napustili Ložu, masoni su skloni sumnjati u vjerodostojnost tih bivših masona na temelju činjenice što su prekršili svoje masonske obveze – iako se mnogi obredi mogu susresti u sferi javnosti. Masoni se ujedno moraju suočiti s činjenicom kako na tisuće kršćana koji su napustili Ložu navode iste razloge svoga odlaska: ravnodušje spram Krista i neprimjerene zakletve. Kršćani koji su pripadnici masonstva nemaju se kome žaliti doli svojim vlastima. Od stotina knjiga što su ih napisali slobodni zidari nema ni jedne koja bi pružala kršćansku obranu Lože nasuprot problemâ indiferentizma, sinkretizma i kriva zaklinjanja.

Mnogi kršćani ostaju u Loži svejednako priznajući nepodudarnost između svoje vjere i nekih masonskih učenja. Tvrde kako pozitivno ipak prevladava nad negativnim. Naposljetku, slobodno im je zidarstvo omogućilo sklapanje divnih prijateljstava s drugim masonima i njihovim obiteljima. Masonska loža služi kao sustav potpore članovima koji prolaze tegobe poput gubitka posla ili smrtnoga slučaja u obitelji. Putem svojih loža masoni sudjeluju u dobrotvornim djelatnostima u korist zajednice. Masoni se stoga pitaju kako njihova organizacija, koja čini toliko dobra, može doživljavati kritiku kršćana koji bi trebali ljubiti bližnje kao same sebe.

No, ne radi se o dobrim djelima masonskih loža. Ono što je problematično i s kršćanstvom nespojivo jesu vjerska učenja slobodnoga zidarstva. Pripadnici su Lože u brojnim slučajevima moralni i pravedni. Međutim, pitanje što si ga kršćanin koji je pripadnik masonstva treba postaviti jest jesu li masonska učenja o Bogu i vječnome životu istinita. Taj sud valja donijeti na temelju učenjâ Lože, a ne ponašanja njezinih pripadnika.

Kršćane u pripadnosti masonstvu zadržavaju i masonske zakletve i tajnovitost, pa i onda kada im njihova pripadnost Loži uzrokuje veliku vjersku napetost. Stephen Knight, koji je intervjuirao na tisuće masona, u svojoj studiji o slobodnome zidarstvu piše ovako: "Govori se kako se ove stvari ne tiču slobodnih zidara, no stotine su mi pripadnika Bratstva progovorile o muci koju proživljavaju pokušavajući pomiriti svoja vjerska gledišta sa zahtjevima masonskoga obreda."[5]

Sagledavajući masonske obrede koji su protivni njegovu vjerskome uvjerenju, kršćanin uključen u masonstvo mogao bi na osnovi toga preispitati svoje članstvo u Loži. Mjesto toga, on se usredotočuje na činjenicu koliki su predsjednici bili masoni ili pak koliko dobra masonstvo čini za zajednicu. Ta je promjena stava u psihološkome smislu manje zahtjevna od napuštanja masonstva ili pak govorenja protiv masonstva. Kršćanina koji je pripadnik masonstva to čak može navesti na obranu slobodnoga zidarstva, unatoč neskladu što ga osjeća. Psiholozi taj postupak promjene stava prema nečemu što izaziva nutarnji nemir nazivaju "kognitivnom disonancijom". To ujedno objašnjava i zašto javnost općenito slabo razumije ono što se događa iza vrata lože.

Mnogi se masoni ujedno boje posljedica kršenja zakletava što su ih dali Bogu. Mason ozbiljno shvaća upozorenje kako kršenjem zavjeta narušava svoj živi hram "izazivajući ne sate, već godine jada".[6] Masoni su čuli i za "aferu Mor-

gan". William Morgan bio je kapetan u ratu 1812. koji je napisao izlaganje o slobodnome zidarstvu. Masoni su ga navodno oteli te ga više nikada nitko nije vidio živa. Kasnije je nađeno njegovo tijelo dok su trojica muškaraca osuđeni na zatvorsku kaznu zbog sudjelovanja u toj aferi. U mjestu Batavia u državi New York podignut je spomenik njemu u spomen na kojemu piše: "U sveti spomen na Wm. Morgana, rođena u Virginiji, kapetana u ratu 1812., ugledna građanina Batavije i mučenika slobode pisanja, tiskanja i govorenja istine. Oteli su ga slobodni zidari u blizini ovoga mjesta 1826. godine i ubili zbog otkrivanja tajna njihova reda."[7]

Martin Wagner u svojoj opsežnoj studiji slobodnoga zidarstva iznosi sljedeću primjedbu:

> "Znademo kako je u brojnim slučajevima istinito da masoni vjeruju kako će navedene kazne biti nemilosrdno izvršene na njima. Dokaz su tome uvjerenja onih koji su objelodanili obrede reda da su – učinivši to – uzeli svoj život u svoje ruke. Brojne ispovijesti što ih je pisac imao prilike čuti kako od masonâ, tako i od bivših masona, daljnji su dokaz."[8]

Još jedan razlog ostanka u Loži jest ponos. Mnogi u masonstvu stječu prestiž i poštovanje što ih ne mogu pronaći izvan masonstva. U slobodnome zidarstvu pojedinci uživaju značajne titule, odijevaju otmjene odore te imaju značajne položaje. Te je poroke teško prevladati onima koji žarko žele biti prihvaćeni i osjećati se značajnima. Nadalje, iz straha kako će izgubiti prijatelje ili ostaviti dojam nekoga tko sudi druge ne mogu čak ni pomisliti na napuštanje svoje braće iz lože. Ove zamke kršćane čine slijepima za pravu narav masonstva zbog čega im je više stalo do slave ljudske negoli do slave Božje (usp. Iv 12,43). Gospodin nas upozorava: "Ta što koristi čovjeku steći sav svijet, a životu svojemu nauditi?" (Mk 8,36).

Masonu oholost može zapriječiti želju za spoznanjem istine. Ako je Bog stvarno važan kršćaninu koji pripada masonstvu, tada će ozbiljno shvatiti kršćanske argumente protiv Lože. Morat će se poniziti i zamoliti Gospodina za milost raspoznavanja istine. Gospodin onima koji se ponize obećava kako će biti uzvišeni (usp. Mt 23,12; Lk 14,11; 18,14). Ako odbije makar i pokušati razlučiti što je istinito i dobro, njegova daljnja uključenost u slobodno zidarstvo više nije bez krivnje (usp. KKC 1791). Kriv je za svoja djela. Sveti nas Petar upozorava: "Doista, pošto su po spoznaji Gospodina našega i Spasitelja Isusa Krista odbjegli od prljavština svijeta, ako se opet u njih upleću i daju se svladati, ovo im je potonje gore od onoga prvog. Bilo bi im doista bolje da nisu spoznali puta pravednosti, negoli, pošto ga spoznaše, okrenuti leđa svetoj zapovijedi koja im je predana" (2 Pt 2,20–21).

Mnogi su kršćani koji su članovi masonskih loža svjesni kako će – suoče li izravno kršćanski nauk s učenjima Lože – morati radikalno promijeniti svoj život. Boje se kako će, ako ištu, ujedno i primiti (usp. Mt 7,7). Boje se obraćenja. Nekima je lakše zanemariti probleme i ostati u tami. Umjesto toga preuzetno računaju na bogatstvo Božjega strpljenja i dobrote. No, sveti nas Pavao uči kako nas Božja strpljivost treba *dovesti do obraćenja* (usp. Rim 2,4). Ako se odbijemo pokajati, Bog će nas zanijekati (usp. 2 Tim 2,12).

Kršćani koji pripadaju masonstvu trebaju odlučiti vjeruju li doista u objektivnu istinu Isusa Krista i žele li svoj život uskladiti s odražavanjem toga uvjerenja. Tada će odlučiti hoće li proći "kroz uska vrata" Isusa Krista ili pak široka vrata slobodnoga zidarstva (usp. Mt 7,13–14). Isus nam je rekao kako je put samo jedan (usp. Iv 14,6): "Ja sam svjetlost svijeta; tko ide za mnom, neće hoditi u tami, nego će imati svjetlost života" (Iv 8,12).

Strgnuli smo s lica masonstva krinku pod kojom se krilo i razotkrili ga u svoj njegovoj opakoj izobličenosti i kobnu mračnu djelovanju.

Papa Leon XIII.

Dodatak A
RAZRJEŠNICA

Mason mora obavijestiti svoju matičnu plavu ložu da želi istupiti iz članstva u loži. Budući da je plava loža temelj slobodnoga zidarstva, istupanjem iz nje automatski prestaje članstvo u bilo kakvim drugim masonskim organizacijama kao što su Škotski obred, Yorkški obred ili red Shrine.

Ostavka treba biti pisana. Ako je pismo upućeno odredenoj loži, većina jurisdikcija od tajnika zahtijeva čitanje pisma naglas svima prisutnima u otvorenoj loži. Time se bivšemu masonu pruža odlična prilika poučiti članstvo o istini Isusa Krista i nespojivosti slobodnoga zidarstva s kršćanstvom. Takva razrješnica može posijati sjeme u srca drugih koji u skrovitosti tragaju za istinom. Ujedno tako ona tvori i zapis te rješava pitanja koja eventualno postoje ili pak mogu nastati u vezi s istupanjem.

U nastavku slijedi primjer razrješnice:

Pripadnicima lože _____ br. _____:

Ovime vas obavještavam o svome istupanju iz slobodnoga zidarstva. Više ne mogu biti mason jer sada uviđam kako su učenja Lože nespojiva s kršćanskom vjerom.

Svojim obredima i simbolikom slobodno zidarstvo promiče zablude indiferentizma – uvjerenja kako sve religije predstavljaju jednakovrijedne putove prema Bogu. Dok masonstvo uči o Velikome Arhitektu Svemira, uopće ne spominje Utjelovljenje.

Dok masonstvo uči kako su čistoća življenja i ponašanja neophodni kako bi se stekao ulaz u nebesku ložu na visinama, ne spominje našu grješnost i potrebu za Otkupiteljem. Dok masonstvo, u Hiramskoj legendi, uči o uskrsnuću tijela, ne spominje Isusa Krista. Loža svojim članovima odaje dojam kako su te istine kršćanske vjere stvar izbora te kako nisu neophodne za naše spasenje.

Slobodno se zidarstvo ujedno odnosi prema Bibliji kao prema simbolu Božje volje, a ne objavljenoj pisanoj Božjoj riječi. Masonstvo stoga gleda na kršćanstvo kao paralelno ili komplementarno drugim vjerskim predajama, a ne nešto više od njih. Stoga Loža omogućuje da bilo koji drugi vjerski spis zauzme ravnopravno mjesto s Biblijom na masonskome oltaru. Sve su istine relativizirane u korist masonskoga bratstva.

Kao kršćanin vjerujem da je Bog, iz svoje vječne ljubavi prema čovjeku, odabrao objaviti se potpuno i konačno u Osobi Isusa Krista koji je rekao: "Ja sam Put i Istina i Život: nitko ne dolazi Ocu osim po meni" (Iv 14,6). Bog jednako tako želi da svi ljudi dođu do spoznanja njegove istine. Budući da je Bog neizmjerna ljubav i vječna istina, ne može biti zadovoljan načinom na koji se slobodno zidarstvo odnosi prema njegovoj objavi kao nečemu neobvezatnom. Bog ne može biti ravnodušan prema onome u što netko vjeruje. U protivnome bi, naime, i istina i laž bile u jednaku skladu s njegovom naravi, čime se niječe sama Božja bit.

Slobodno zidarstvo zaslužuje svaku pohvalu za brojna humanitarna djela na opće dobro, kao i izgradnju prekrasnih i trajnih prijateljstava među svojim članovima. No, te se stvari ne mogu staviti ispred punine Božje objave istine. Milosrđe, bratska ljubav

te – u konačnici – naša vječna sudbina, moraju se temeljiti na istini. Dok slobodno zidarstvo za sebe tvrdi kako je organizacija koja traga za istinom, valja se upitati čemu njegova potraga ako se do istine nikada ne dolazi. Za Ložu je definicija istine prepuštena subjektivnu hiru svakoga pripadnika. Za kršćanina se punina istine nalazi u Božjem jedinorođenomu Sinu, Gospodinu Isusu Kristu.

U Kristu,

_____

bivši mason

Dodatak B

RJEČNIK MASONSKIH POJMOVA

24-inčno mjerilo – oruđe koje se u operativnome masonstvu koristi za mjerenje i planiranje rada. U spekulativnome masonstvu dijeli masonovo vrijeme na dvadeset četverosatni dan s tri jednaka dijela: osam sati za služenje Bogu i pružanje pomoći zaslužnoj braći u nevolji, osam sati za uobičajeno zvanje i osam sati za okrjepu i san.

Akacija (bagrem) – masonski simbol besmrtnosti duše i uskrsnuća na novi život.

Anno Lucis – "Godina svjetlosti". Masonska paralela kršćanskome *Anno Domini* (Ljeto Gospodnje). (Budući da masonstvo drži kako je do stvaranja došlo četiri tisuće godina prije Krista, godina 2006. za masone bi bila *Anno Lucis* 6006.)

Boaz – tajno ime za stisak ruke šegrta. Označava snagu te se izmjenjuje isključivo potajice između dva masona. Ujedno i naziv za lijevi mjedeni stup hrama kralja Salomona.

Časnici lože – uvaženi meštar, viši i niži nadzornik, viši i niži đakon, viši i niži upravitelj, vratar, tajnik, blagajnik (ili tajnik/blagajnik), savjetnik i kapelan. Mogu uključivati i maršala, orguljaša ili solista.

Dolični oprez – tajni znak kojim se simulira položaj u kojemu su kandidatove ruke bile položene na Svezak svetoga zakona u trenutku polaganja masonske zakletve.

Dragulji – svaka loža ima šest dragulja: tri nepokretna i tri pokretna. Tri su nepokretna kutomjer, koji uči moralu; razulja, koja uči jednakosti; te olovnica, koja uči ispravnu ponašanju. Tri su pokretna dragulja: neobrađeni tesanac, savršeni tesanac te ploča za crtanje.

GAOTU – akronim masonskoga imena za Boga: *the Great* (ili *Grand*) *Architect of the Universe* (Veliki Arhitekt Svemira).

Glina – simbol revnosti s kojom su operativni šegrti služili svojim meštrima. Glina ujedno predstavlja i zemlju, podsjećajući braću kako nam se svima vratiti odakle smo potekli.

Hiram Abif – u masonskoj legendi glavni graditelj hrama kralja Salomona. Spasitelj slobodnoga zidarstva.

Hiramska legenda – obred smrti, ukopa i uskrsnuća trećega stupnja masonstva plave lože.

Izgubljena riječ – odnosi se na božansko znanje ili pak ime božanstva. U Hiramskoj su legendi pomoćnici ubili Hirama Abifa jer im nije želio otkriti izgubljenu riječ.

Izuvanje – obred u kojemu kandidat za masonski stupanj uklanja obuću i obuva posebne papuče prije no što će biti primljen u ložu.

Jabulon – tajno masonsko ime za Boga, koje se objavljuje na stupnju Kraljevskoga luka Yorkškoga obreda.

Jakin – tajno ime za stisak ruke pomoćnika. Označava utemeljenje te se uvijek izmjenjuje tajno i u slogovima (sričući) između dva masona. Ujedno i ime desnoga mjedenog stupa hrama kralja Salomona.

Kamen tesanac – savršeni je kamen tesanac izdjeljan ili oblikovan u četverokut. Simbolizira stanje savršenstva što ga se mason nada postići. Neobrađeni je tesanac simbol gruba i nasavršena prirodnoga stanja masona.

Knjiga konstitucija – knjiga koja masone podsjeća da paze na svoje misli, riječi i djela, osobito u prisutnosti neprijateljâ masonstva, imajući na umu masonske krjeposti šutnje i opreza.

Kosa – simbol vremena, koje prekida nit života i odvodi masone u vječnost.

Košnica – simbol radinosti. Uči masone kako, kao inteligentna bića, moraju uvijek biti radišni.

Kovčeg – u nj su pohranjeni ostatci Hirama Abifa. Podsjetnik na smrt.

Kreda – simbol slobode kojom su operativni šegrti služili svojim meštrima. Već i najmanji njezin dodir ostavlja trag.

Kutomjer – jedno od velikih svjetala masonstva. To je oruđe koje se u operativnome masonstvu koristi kako bi djelo

imalo prave kutove. U spekulativnome masonstvu simbolizira moralnost.

Lopata – oruđe kojim je iskopan grob Hirama Abifa. Podsjetnik na smrt.

Lozinka – tajna riječ. Dvije su lozinke u masonstvu plave lože: *Šibolet* (stupanj pomoćnika) i *Tubal-Kajin* (stupanj meštra).

Mač upravljen prema ogoljenu srcu – simbol pravde i saznanja kako će Bog sve dobre masone nagraditi po njihovim zaslugama.

Ma-Ha-Bone – velika masonska riječ koja se izgovara po slogovima (sričući) i potiho novoustoličenu meštru kod Pet točaka pomoćništva.

Manja svjetla – tri svjetla koja gore u blizini oltara. Predstavljaju sunce, mjesec i meštra lože.

Malj – u masonskoj legendi drveni malj kojim je ubijen Hiram Abif. Simbol nezgoda i bolesti kojima može okončati naš ovozemaljski život.

Meštar – onaj koji je stekao treći i najviši stupanj masonstva plave lože.

Nebeska loža na visinama – masonsko ime za nebo.

Obični čekić – u operativnome masonstvu orude kojim su otkidani rubovi neobrađena kamenja. U spekulativnome masonstvu simbol masonovih napora k oslobađanju uma i savjesti od porokâ i ispraznosti života, kako bi postao podoban za nebo.

Obveze – masonske zakletve što ih kandidat polaže kao dio svoje inicijacije.

Okrjepa – pojam kojim se označava loža koja je trenutačno u stanju mirovanja (ložom se naziva "od rada do okrjepe").

Olovnica – u operativnome masonstvu sredstvo kojim se odreduje okomica. U spekulativnome masonstvu koristi se kako bi upozorila masona kako mu valja uspravno hoditi pred Bogom i čovjekom.

Oltar (žrtvenik) – najvažniji dio opreme prostorije lože. Na njemu počivaju Svezak svetoga zakona, kutomjer i šestar.

Operativno masonstvo – pojam koji označava gradenje fizičkih struktura, a ujedno i stare pripadnike cehova koji su u srednjemu vijeku po Europi gradili velike katedrale.

Ophodnja (obilaženje) – postupak vodenja kandidata zavezanih očiju prostorijom lože, gdje ga ispituju glavni časnici.

Oprema lože – Svezak svetoga zakona, kutomjer, šestar i masonski žrtvenik.

Ornamenti lože – mozaični pod (koji simbolizira dobro i zlo), nazupčani rub mozaika (simbolizira blagoslove i utjehe) te zvijezda koja sjaji (simbolizira božansku providnost). Mozaični pod i nazupčani rub oko njega predstavljaju ujedno i pod hrama kralja Salomona.

Oruđe za rad – alat operativnoga masonstva koji se koristi kako bi se spekulativni mason poučio moralnim i duhovnim istinama. Uključuju obični čekić, kutomjer, razulju, olovnicu i zidarsku žlicu (mistriju).

Ostavka – postupak okončanja nečijega članstva u masonskoj loži. Ujedno i dokument koji o tome svjedoči.

Pet osjetila – sluh, vid, opip, njuh i okus, pri čemu su prva tri u masonstvu najvažnija. Mason čuje riječ, vidi znak te osjeća stisak ruke, kojima se masoni međusobno prepoznaju.

Pet točaka pomoćništva – položaj na koji se meštar uzdiže u trećemu stupnju te prima veliku masonsku riječ: stopalo do stopala, koljeno do koljena, prsa do prsiju, ruka na leđa te obraz do obraza ili usta do uha.

Pješčana ura – simbol kratkoće ljudskoga života.

Plava loža – tijelo slobodnoga zidarstva koje podjeljuje stupnjeve šegrta, pomoćnika i meštra. Može se odnositi ujedno i na pojedinu ložu pod jurisdikcijom Velike lože.

Ploča za crtanje – simbol ploče na kojoj mason izrađuje svoje duhovne i moralne nacrte.

Pomoćnik – onaj koji je stekao drugi stupanj masonstva plave lože.

Postavke – temeljna i nepromjenjiva načela slobodnoga zidarstva. Dok ne postoji opće slaganje oko ovih postavaka, većina verzija uključuje vjeru u Boga, besmrtnost, uskrsnuće, simboliku, tajnovitost, načine prepoznavanja te tjelesne kvalifikacije kandidatâ.

Posuda s tamjanom – simbol čista srca, uvijek prikladne žrtve božanstvu.

Potajni – iregularni mason. Onaj koji još nije prihvaćen pod autoritet priznate Velike lože.

Povez – koristi se za povezivanje očiju kandidata za vrijeme njegove inicijacije u masonske stupnjeve.

Pregača – zahtijevana odora za svako službeno masonsko okupljanje. Nosi se oko struka i naziva "masonskom oznakom". Pregača predstavlja čistoću života i ponašanja neophodne za stjecanje primitka u nebo.

Profani – onaj koji nije iniciran u stupnjeve slobodnoga zidarstva: ne-mason.

Rad – loža na djelu, bilo da vodi poslovni sastanak, bilo pak da podjeljuje stupanj.

Razodijevanje – obred u kojemu kandidat za masonski stupanj uklanja svoju gornju odjeću što je nosi u profanome svijetu prije no što će biti primljen u ložu.

Razulja – u operativnome masonstvu sredstvo kojim se određuje ravnina. U spekulativnome masonstvu simbol jednakosti.

Redovno (regularno) – ono što je sveopće priznato od slobodnoga zidarstva.

Riječi – tajni nazivi za različite stiske ruke u slobodnome zidarstvu.

Sedam slobodnih umjetnosti i znanosti – gramatika, retorika, logika, aritmetika, geometrija, glazba i astronomija. Među masonima je najcjenjenija geometrija jer se za nju kaže kako je najsigurniji dokaz postojanja Boga.

Sidro i arka – simboli čvrsto utemeljene nade i čestito proživljena života.

Simbolička loža – isto što i plava loža.

Sjeveroistočni ugao – u operativnome masonstvu mjesto gdje su masoni obično polagali prvi kamen. U spekulativnome masonstvu dio lože gdje novoupućeni šegrt prima svoju prvu pouku.

Slovo G – najuvrježeniji masonski simbol za Boga u zemljama engleskoga govornog područja. Slovo G označava Boga (engleski: *God*, op. prev.), geometriju i gnozu.

Spekulativno masonstvo – poučavanje moralnih i vjerskih istina služeći se oruđem i nazivljem operativnoga masonstva, kako bi se izgradio čovjekov duhovni hram (duša).

Stisci ruke – tajna rukovanja različitih stupnjeva.

Stručnjak – onaj kojega njegova Velika loža službeno priznaje za stručnjaka masonskoga obreda, ovlaštena poučavati druge o njemu.

Stupanj – ceremonija, odnosno obred u kojemu kandidat prima određenu razinu masonskoga statusa.

Svevideće oko – masonski simbol vrhovnoga božanstva.

Svezak svetoga zakona – svaka knjiga položena na masonski žrtvenik koja simbolizira Božju volju. U SAD-u ta je knjiga redovito Biblija, no mogu je pratiti i drugi vjerski spisi.

Šegrt – onaj koji je stekao prvi stupanj masonstva plave lože.

Šibolet – tajna lozinka stupnja pomoćnika. Odnosi se ujedno i na tajni stisak ruke toga stupnja.

Šok prosvjetljenja – trenutak u kojemu se šegrtu uklanja povez, nakon što je na masonskome žrtveniku položio zakletvu.

Tri koraka – simboli triju glavnih faza čovjekova života: mladosti, zrele dobi i starosti. Koraci ujedno predstavljaju i tri masonska stupnja (šegrt, pomoćnik i meštar), kao i tri glavna časnika lože (nižega nadzornika, višega nadzornika i uvaženog meštra).

Tri velika stupa (potpornja) – tri simbolična potpornja Lože, koji predstavljaju mudrost, snagu i ljepotu.

Tubal-Kajin – tajno ime stiska ruke meštra. Odnosi se i na osmoga čovjeka od Adama koji je – usavršivši se u građenju – bio i prvi poznati izrađivač bronča i željezna oruđa.

Ugljen – simbol žara s kojim su operativni šegrti služili svojim meštrima. Dobro upaljen ugljen savija i najčvršće metale.

Uljez – onaj koji nezakonito pokušava saznati tajne slobodnoga zidarstva prisluškivanjem ili pretvaranjem da je mason.

Umjetnost zidarstva – još jedan naziv za masonstvo plave lože, autoritet koji podjeljuje tri stupnja.

Uvaženi meštar – najviši časnik masonske lože.

Uže za vuču – uže što ga kandidat nosi za vrijeme inicijacije u tri stupnja. Na stupnju šegrta uže za vuču – što ga kan-

didat nosi oko vrata – simbolizira njegovu povezanost s profanim svijetom. Na stupnjevima pomoćnika i meštra nosi se oko ruke, odnosno struka, kako bi simbolizirao masonovu povezanost s Ložom.

Velika loža – vrhovno upravljačko tijelo slobodnoga zidarstva u datoj jurisdikciji. U SAD-u postoji pedeset i jedna Velika loža.

Velika masonska riječ – tajna riječ *Ma-Ha-Bone*. Uvijek se izmjenjuje izmedu dva masona kod Pet točaka pomoćništva, u slogovima (sričući) te potiho.

Velika svjetla – Svezak svetoga zakona, kutomjer i šestar. Velika su svjetla izložena za vrijeme otvorene lože.

Veliki pozdravni znak žalosti – tajni znak kojim jedan mason upozorava drugoga na opasnost.

Vratar – mason koji čuva vanjska vrata lože kako bi utvrdio kako su oni koji ulaze redovni (punopravni) masoni.

Zamolba – službena prijava što je kandidat predaje loži kako bi zatražio masonski stupanj.

Zavojite stube – simbol duhovnoga i moralnoga napredovanja masona uz pomoć masonskih stupnjeva (tri koraka), ljudskih osjetila (pet koraka) i slobodnih umjetnosti (sedam koraka).

Zidarska žlica (mistrija) – u operativnome masonstvu orude koje se koristi za razmazivanje žbuke. U spekulativnome masonstvu simbolično se koristi za razmazivanje žbuke ljubavi i naklonosti, čime se svi masoni združuju u svetu vezu prijateljstva i bratstva.

Znak lozinke – tajno rukovanje koje odgovara lozinci.

Znakovi – tajni pokreti koji oponašaju samosakaćenje i smrtne kazne vezane uz masonske zakletve.

Zvijezda koja sjaji – masonski simbol božanske providnosti.

Dodatak C
MASONSKE POSTAVKE

(Napomena: masonske postavke koje slijede prenesene su u izvornu obliku u kojemu su napisane.)

Postavke dr. Alberta Mackeyja

1. Načini prepoznavanja.
2. Podjela simboličnoga masonstva u tri stupnja.
3. Legenda trećega stupnja.
4. Upravljanje slobodnim zidarstvom od strane Velikoga meštra.
5. Povlastica Velikoga meštra koja se sastoji u predsjedanju svakom skupštinom Umjetnosti.
6. Povlastica Velikoga meštra kojom može davati dopuštenja za podjeljivanje stupnjeva u neravnomjernim razmacima.
7. Povlastica Velikoga meštra kojom može davati dopuštenja za otvaranje i održavanje loža.
8. Povlastica Velikoga meštra kojom može trenutačno proglašavati masone.
9. Nužnost okupljanja masona u ložama.
10. Upravljanje Umjetnošću, okupljenoj u loži, od strane meštra i dvojice nadzornika.
11. Nužnost da svaka loža, jednom okupljena, ima svoga vratara na dužnosti.
12. Pravo svakoga masona da bude zastupljen na svim općim sastancima Umjetnosti.
13. Pravo svakoga masona na upućivanje žalbe Velikome meštru na odluku što su je njegova braća donijela na okupljenoj loži.
14. Pravo svakoga masona na pristupanje i prisustvovanje svakoj redovnoj loži.

15. Da ni jedan posjetitelj nepoznat kao mason prisutnoj braći ili nekome od njih ne može ući u ložu, a da prethodno ne prođe ispitivanje, po ustaljenu običaju.
16. Ni jedna se loža ne smije miješati u poslove druge lože.
17. Svaki je slobodni zidar podložan zakonima i propisima masonske jurisdikcije kojoj pripada.
18. Kandidat za inicijaciju mora biti bez tjelesne mane, rođen slobodan te punoljetan.
19. Vjerovanje u postojanje Boga kao Velikoga Arhitekta Svemira.
20. Vjerovanje u uskrsnuće na budući život.
21. "Knjiga zakona" tvori neizostavni dio opreme svake lože.
22. Jednakost svih masona.
23. Tajnost Institucije.
24. Temeljenje spekulativne znanosti na operativnome umijeću te simboličko rabljenje njegovih pojmova u svrhu moralne pouke.
25. Ove su postavke nepromjenjive.

Postavke Lukea Lockwooda

1. Vjerovanje u postojanje Vrhovnoga bića, u neku objavu njegove volje, u uskrsnuće tijela i besmrtnost duše.
2. Obveze i načini prepoznavanja te legenda trećega reda.
3. Usvajanje moralnih krjeposti, dobrohotnosti i doktrina naravne religije putem simbola koji potječu iz hrama kralja Salomona i njegove tradicije, kao i od uvriježenih uzanca i običajâ te oruđa i materijala upotrijebljenih za njegovu gradnju.
4. Da masoni moraju poštivati moralni zakon i vladu zemlje u kojoj žive.
5. Da je Veliki meštar poglavar Umjetnosti.
6. Da je meštar poglavar lože.
7. Da je Velika loža vrhovno upravljačko tijelo na području svoje jurisdikcije.
8. Da svaka loža ima svojstveno pravo biti zastupljena u Velikoj loži sa svoja prva tri časnika ili njihovim zamjenicima.

9. Da svaka loža ima moć imenovati masone i obavljati vlastite poslove.
10. Da svaki kandidat mora biti muškarac, zakonom propisane dobi, rođen od slobodnih roditelja, bez ikakva ograničenja slobode te čio i zdrav kako dolikuje.
11. Da se kandidat može primiti samo jednoglasnom odlukom, nakon dužna razmatranja njegove prijave i dužne provjere njegovih kvalifikacija.
12. Da je glasovanje potpuno tajno.
13. Da su svi masoni ravnopravni.
14. Da su sve lože ravnopravne.
15. Da su sve Velike lože ravnopravne.
16. Da nitko ne može biti proglašen meštrom lože ukoliko prethodno nije bio nadzornik, osim uz dopuštenje Velikoga meštra.
17. Da obveze, načini prepoznavanja te način i ceremonije podjeljivanja stupnjeva budu tajni.
18. Da se u masonstvu ne može provesti nikakva novina.
19. Da su stare postavke vrhovni zakon te ih se ne može mijenjati ni opozvati.

Postavke H. B. Granta

1. Stare su postavke slobodnoga zidarstva običaji Umjetnosti od pamtivijeka i njezina temeljna načela te kao takve nepromjenjive.
2. Nekoć je slobodno zidarstvo bilo kako operativno, tako i spekulativno; sada je spekulativno te podrazumijeva sustav etike, morala, religije i filozofije te se odnosi na društveni, etički i umni napredak čovjeka.
3. Slobodno zidarstvo podrazumijeva stupnjeve šegrta, pomoćnika i meštra, koji se podjeljuju u redovnim ložama, čiji su obredi i ceremonije privatni.
4. Legenda trećega stupnja njegovim je dijelom.
5. Tajnost je bitan element slobodnoga zidarstva te je svaki mason vezan neopozivim vezama držati privatne ceremonije, znakove, riječi i poslove lože netaknutima (osim

kada su posrijedi izdaja i ubojstvo) i nikada ne otkriti tajnu brata koja mu je kao takva povjerena.

6. Pisanje ili tiskanje ezoterijskoga djela slobodnoga zidarstva riječju, slogovima ili znakovima protivno je savezu Bratstva.
7. Savez kojim je mason vezan nije u oprjeci s njegovom dužnošću Bogu, domovini, obitelji, bižnjemu ili pak njemu samome, ali zato veže njegovu savjest i djela.
8. Vjerovanje u postojanje te štovanje imena Vrhovnoga bića što ga ljudi zovu Bog, a masoni "Velikom Arhitektom Svemira" neizostavno se zahtijeva.
9. Vjerovanje u besmrtnost duše i uskrsnuće na budući život.
10. "Knjiga zakona", kutomjer i šestar, velika su svjetla slobodnoga zidarstva te je njihova prisutnost u otvorenoj loži neizostavna.
11. Velika su načela slobodnoga zidarstva bratska ljubav, pomoć i istina.
12. Ključne su krjeposti slobodnoga zidarstva umjerenost, jakost, mudrost i pravednost.
13. Bijela pregača od janjeće kože oznaka je masona.
14. Kutomjer i Šestar masonski su simboli moralnosti.
15. Blagdani svetih Ivanâ (24. lipnja i 27. prosinca) masonske su svetkovine. Na jedan od njih valja održati godišnji izbor časnikâ.
16. "Glavna skupština" ili Velika loža vrhovno je zakonodavno, sudsko i izvršno tijelo Umjetnosti u svim pitanjima masonstva unutar svoje teritorijalne jurisdikcije te se sastoji od predstavnikâ tamošnjih loža.
17. Loža je redovno organizirano tijelo slobodnih zidara koje posjeduje Jamstvo o konstituciji koje ju ovlašćuje da djeluje u skladu sa zakonima i uzancama Umjetnosti.
18. Svaka loža – bila ona Velika ili pak podređena – kada je zakonito okupljena, treba biti uređena, čuvana i otvorena, prije no što može započeti s radom.
19. Slobodni se zidari sastaju u loži kao ravnopravni te se – jednom okupljeni – međusobno jedan drugome obraćaju kao braći.

20. Primjereno otvorena loža ima pravo svoje predstavnike uputiti u Veliku ložu.
21. Pitanja politike ili denominacijskih uvjerenja ne mogu se razmatrati u loži.
22. Slobodni zidar uredno pridružen nekoj redovnoj loži slobodnih zidara može slobodno posjećivati i druge lože, ako time ne narušava sklad posjećene lože.
23. Slobodni zidar ne može sjediti u neregularnoj i nepriznatoj loži niti o tajnama slobodnoga zidarstva raspravljati s neregularnim masonom, kao ni s onime koji je suspendiran ili pak isključen.
24. Veliki je meštar izvršni poglavar Umjetnosti i predsjedavajući časnik Velike lože koja ga je izabrala i čije zakone mora poštivati.
25. Veliki meštar može predsjedati svakom ložom u svojoj jurisdikciji.
26. Veliki meštar može suspendirati meštra lože ili obustaviti povelju lože ako za to ima razloga.
27. Časnici su lože: meštar, viši nadzornik, niži nadzornik, blagajnik, tajnik, viši đakon, niži đakon, upravitelj i vratar.
28. Meštar je poglavar lože te kao predsjedavajući časnik njome upravlja u skladu sa zakonima i običajima bratstva te je može sazivati po nahođenju.
29. Meštar prethodno mora biti nadzornik (osim kod utemeljenja nove lože ili kada u loži nema bivšega meštra ili bivšega nadzornika koji bi bili spremni i sposobni obnašati tu dužnost).
30. Meštar po dužnosti svoju ložu predstavlja u Velikoj loži.
31. Meštar lože postaje "bivši meštar" po okončanju njegova službena mandata (nakon što je odradio svoj mandat).
32. Nadzornici lože moraju biti masonski meštri.
33. U odsutnosti meštra njegove dužnosti obavlja viši nadzornik. U odsutnosti obojice to čini mlađi nadzornik. Ako su svi odsutni, niži bivši meštar lože koji je prisutan i član je lože može predsjedati utvrđenim ili pak zakonito sazvanim sastankom.

34. Časnici lože – bila ona Velika ili podređena – obnašaju svoje dužnosti dok se zakonito ne izaberu njihovi nasljednici i ne uvedu u službu ili dok ih se zakonito ne opozove.
35. Mason ne smije nikoga poticati na kandidaturu za tajne masonstva jer se svaki kandidat mora ponuditi dragovoljno i nenagovaran.
36. Kandidat mora biti muškarac, rođen slobodan, zrele i razumne dobi, dobra morala i ponašanja, uman te se prirodno koristiti svojim udovima kako bi mogao primiti i prenositi tajne Umjetnosti.
37. Čovjeka za postajanje masonom preporučaju njegove nutarnje kvalitete.
38. Neophodno je pomno ispitivanje tjelesne, umne i moralne spremnosti svakoga kandidata za tajne masonstva.
39. Napredovanje do stupnjeva pomoćnika i meštra ne može se dogoditi bez ispitivanja kvalifikacija kandidata.
40. Jednoglasna je odluka lože potrebna za inicijaciju, odnosno primanje u afilijaciju.
41. Mason mora biti dobar i čestit čovjek koji se podvrgava zakonima pravde i krjeposti, nazvanima "moralni zakon".
42. Svaki mason mora poštivati zakone zemlje u kojoj živi.
43. Ni jedan brat ne smije nekoga prepoznati kao masona bez stroga ispitivanja ili zakonite istrage.
44. Mason mora biti nadasve oprezan u prisutnosti stranaca i profanih kako im ne bi otkrio kakav znak, simbol ili riječ na koje oni nemaju pravo.
45. Svaki mason treba pripadati nekoj redovnoj loži, pohađati njezine sastanke i dijeliti njezine terete.
46. Brat ne smije biti primljen u članstvo lože bez potvrde (polaganja časti), odgovarajuće obavijesti te istrage.
47. Svaki se mason treba strpljivo podložiti odluci svoje braće u okupljenoj loži, uz mogućnost žalbe Velikoj loži.
48. Mason mora biti vjeran svome bratu: upućivati ga, upozoravati, braniti i pomagati, ali nikada ogovarati ni svrgavati s položaja.

49. Mason ne će nezakonito upoznati suprugu, kći, majku, sestru ili sluškinju svoga brata.
50. Mason treba biti revan na poslu i plaćati svoje dugove.
51. Svaki se mason mora odazvati pozivu lože.
52. Jedine su masonstvu poznate kazne novčana kazna, opomena, suspenzija na određeno vrijeme i isključenje.
53. Masona se ne može kazniti, a da mu se prethodno ne dopusti iznijeti vlastitu obranu, osim ukoliko se ne odazove ili ga je nemoguće obavijestiti.
54. Svaki (afilirani) mason ima pravo na pokop s masonskim (obredima i) častima.

Postavke Johna W. Simonsa

1. Vjera u postojanje Vrhovnoga bića i besmrtnost duše.
2. Da moralni zakon koji, među ostalim, uključuje milosrđe i čestitost, radišnost i trezvenost, bude pravilo i vodilja svakoga masona.
3. Poštivanje i poslušnost građanskim zakonima zemlje te masonskim pravilima jurisdikcije u kojoj mason prebiva.
4. Novoustoličeni mason treba biti rođen slobodan, zakonite dobi te čio i zdrav u vrijeme ustoličenja.
5. Načini prepoznavanja i općenito obredi i ceremonije triju stupnjeva drevne umjetnosti masonstva.
6. Da se loži nije moguće žaliti na odluku meštra ili pak nadzornika koji nastupa u njegovoj odsutnosti.
7. Da nitko ne može biti meštar potvrđene lože, a da prethodno nije imenovan za nadzornika i obnašao tu dužnost godinu dana.
8. Kada netko postane mason, ne samo što stječe članstvo u nekoj loži koja ga primi, već općenito postaje pripadnikom čitave masonske obitelji te kao takav ima pravo posjetiti – kao mason – svaku redovnu ložu, osim kada bi takvim posjetom narušio sklad ili prekinuo rad lože koju kani posjetiti.
9. Povlastica Velikoga meštra koja se odnosi na predsjedavanje svakim skupom Umjetnosti unutar svoje jurisdikci-

je, trenutačno imenovanje masonâ u redovnoj loži te odobravanje formiranja novih loža.
10. Nitko ne može postati mason osim u redovnoj loži, propisno sazvanoj, nakon podnošenja zamolbe te jednoglasna prihvaćanja, osim kada ga trenutačno imenuje Veliki meštar.
11. Glasovanje za kandidate strogo je i nepovrjedivo tajno.
12. Loža ne može provjeravati svoga meštra.
13. Svaki je mason podložan zakonima i propisima jurisdikcije u kojoj prebiva, čak i ako pripada određenoj loži u nekoj drugoj jurisdikciji.
14. Općenito pravo Umjetnosti na zastupljenost u Velikoj loži te na upućivanje njezinih predstavnika.
15. Opći cilj i oblik ovoga društva, predan nam od otaca, ima biti očuvan nepromijenjen te vazda prenošen našim nasljedovateljima.

Postavke dr. Roscoea Pounda

1. Vjera u Boga.
2. Vjera u trajnost osobnosti (besmrtnost).
3. "Knjiga zakona" kao neizostavni dio opreme svake lože.
4. Legenda trećega stupnja.
5. Tajnost.
6. Simbolika operativne umjetnosti.
7. Mason mora biti muškarac, rođen slobodan i punoljetan.

Dodatak D
MOLITVA ZA SLOBODNE ZIDARE

Važno je da, kao kršćani, upućujemo javnost (kako masone, tako i nemasone) u zablude slobodnoga zidarstva te kako je masonstvo štetno za kršćansku vjeru. No, moramo činiti i više od toga. Moramo ujedno dobiti duhovni boj za Krista. U tome cilju moramo trajno moliti za obraćenje slobodnih zidara. Moramo moliti Gospodina da slobodne zidare prosvijetli svjetlom svoje istine kako bi se umom i srcem obratili Isusu. Po našim molitvama i žrtvama Bog će ih osloboditi iz kandža Lože i uvesti u radost Onoga koji je "Put i Istina i Život", Gospodina našega Isusa Krista (Iv 14,6).

Evo molitve što je svakodnevno možemo upućivati za obraćenje slobodnih zidara:

> Gospodine Isuse Kriste, koji svoju svemoć najjasnije očituješ kada pošteđuješ i iskazuješ milosrđe, koji si rekao: "Molite za one koji vas progone i pogrđuju", zazivamo blagost tvojega Presvetog Srca za duše stvorene na sliku Božju, no bijedno zavedene prijetvornim zamkama slobodnoga zidarstva, što sve više skreću na put propasti. Neka više ne tlače Crkvu, tvoju Zaručnicu, već neka ih utiša zagovor Blažene Djevice Marije, tvoje Majke, i molitve pravednih. Spomeni se svoga neizmjernog milosrđa te, zanemarujući njihovu izopačenost, daj da se vrate tebi, utješe Crkvu preobilnom pokorom, daju naknadu za svoja zlodjela te si osiguraju slavnu vječnost. Koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova. Amen.

Sadržaj

Predgovor 7

1. Moje masonske vjerodajnice 13

2. Uvod u slobodno zidarstvo 19
Kratka povijest slobodnoga zidarstva 19
Organizacija slobodnoga zidarstva 22
Tko je glasnogovornik slobodnoga zidarstva? 25

3. Ideologija slobodnoga zidarstva 31
Uvod u problem indiferentizma 31
Ravnodušje spram Boga i Isusa Krista 40
Ravnodušje spram Svetoga pisma 43
Završne misli 46

4. Masonske doktrine i prakse 49
Sinkretizam 49
Veliki Arhitekt Svemira 51
Molitva i bogoštovlje 58
Moralni sustav 68
Uskrsnuće tijela 80
Obredi pokapanja 91

5. Masonska tajnovitost i obmana 100
Vrbovanje 100
Inicijacija 104
Zakletve saveza 110
Prosvjetljenje 120
Upozorenja 123

6. Je li slobodno zidarstvo religija? 127

7. Slobodno zidarstvo i Katolička Crkva 134
Papinski dekreti 134
Kanonsko pravo i suvremena crkvena osuda masonstva 145

8. Masonska urota 160
Uvod 160
Tradicionalno poimanje religije i kršćanstva 160
Masonski pokret za potpunu sekularizaciju 163
Masonski prodor u Vrhovni sud 170
Everson – masonska djelatnost među sudstvom 172
Eversonovi masonski sljedbenici 174
Protivljenje Crkve 177
Slobodno zidarstvo i Novi svjetski poredak 180

9. Zašto kršćani ostaju u Loži? 182

Dodatak A: Razrješnica 189
Dodatak B: Rječnik masonskih pojmova 192
Dodatak C: Masonske postavke 199
Dodatak D: Molitva za slobodne zidare 207

Bilješke 208
Odabrana bibliografija 217

Nakladnik:
VERBUM d.o.o.
Trumbićeva obala 12, 21000 Split
Tel.: 021/340-260, fax: 021/340-270
E-mail: naklada@verbum.hr
www.verbum.hr

Priprema za tisak:
ACME

Tisak:
Grafički zavod Hrvatske

Tiskano u listopadu 2009.

Bivši visokopozicionirani američki mason John Salza u knjizi *Masonstvo bez maske* otkriva zaprepašćujuću istinu o onome što se zbiva unutar tajanstvenih masonskih loža. Oboružan osobnim iskustvom i sveobuhvatnim istraživanjem, Salza pruža izravan pogled na kontroverzne masonske obrede, praksu i svjetonazor što se drže u tajnosti zakletvom koja uključuje i prijetnju smrću!

Otkrivajući pravu istinu o slobodnome zidarstvu i njegovoj nespojivosti s kršćanstvom, ova je knjiga i izvrstan izvor ključnih informacija o tome najutjecajnijem tajnom društvu:

- povijest, organizacija i hijerarhija masonstva
- masonska ideologija, vjerovanja, simbolika i obredi
- načini vrbovanja i obmanjivanja novih članova, proces inicijacije i tajna zakletva
- masonstvo i Katolička Crkva u povijesti i danas
- masonska zavjera: utjecaj na politiku, pravosuđe, obrazovni sustav i medije
- masonstvo i novi svjetski poredak.

John Salza je ugledan odvjetnik i publicist. Bivši je mason 32. stupnja Škotskoga obreda i bivši član masonskoga Drevnog Arapskog Reda Plemića Mističnoga Hrama (Shrinersa). Iako katolik od rođenja, Salza je iniciran u masonsku ložu nakon što ga je vrbovala skupina prijatelja i filantropa. Uznemiren spoznajama o masonskoj ideologiji i obredima, počeo je proučavati negativni crkveni stav prema masonstvu te je, uvidjevši njegovu argumentiranost, napustio Ložu i javno progovorio o tajnama slobodnoga zidarstva.

ISBN 978-953-235-190-3
9 789532 351903
Cijena: 120 kn
www.verbum.hr